

ANNALIUM PROVINCIAE

S. JOSEPHI

Ordinis Excalceatorum SSS. TRINITATIS
Redemptionis Captivorum.

LIBER VIII.

SYNOPSIS.

Ordo in Principatum Transilvaniae operâ potentium Intercessorum inducitur, & Carolina Caesarea dote stabilitur. Ad proximam adornandam Redemptionem captivorum per Imperium subsidia colliguntur. Mortalitatem exuit desideratissima Orâinis & praesertim hujus nostrae Provinciae Mater Domina Comes Harrachia. Possumus ad ampliandam suam pro ibidem aedificanda Ecclesia Carmeterium & platea intermedia mirabiliter obtinentur. Agria superioris Hungariae Civitati Ordo implantatur. Primus Lapis pro struenda nostrae Ecclesiae Poseniensi collocatur. Mirabiles quidam eventus per Imaginem Virginis DEIPARAE, ab Auxilio ducta, Viennensi nostrae Ecclesiae donatam, patrati recensentur. Fratris Antonii a S. Felice ex hac vita transiit. Obis Vienna P. Maurus a Conceptione: Praga autem D. Joannes Ignatius Dominicus Liber Baro de Putz & Torre Aquila, cujus singulares recensentur virtutes. Biennalis cum Turcis belii compendium, unde orti sunt Pacis & Commercio Tractatus Redemptioni captivorum proficui. Caesareo-Regio Diplomate confirmatur Fundatio Agriensis. Belgradâ Ordinis Caenobium impetratur, & Illarvia Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum ad novam Ecclesiam solemniter transfertur.

CAPUT I.

Exordia Caesareae Foundationis Carolinae in Transilvania.

I. **P**rosequimur annum humanae salutis millesimum septingentesimum decimum quintum, quem praeter alia nova Ordinis colonia, in Transilviam ducta, memorabilem reddidit. Diximus superius, P. Josephum a Jesu Maria, cum ante biennium captivorum redimendorum gratiâ Transilviam peragrasset, Cibinii detentum substituisse, ac Proceribus & Statibus Provinciae, ibidem

Print supplied
from the
Library of the
Order of the
Holy Trinity
in Vienna.

H h h h h h

pub-

1715.

Ordo in Tran-
silvania ab illis-
dem civibus
desideratur.Opus urgent
summi viri.Albam Juliam
designant.Sensu causa
tractatur.

publicorum negotiorum causâ congregatis, supplicem exhibuissent bellum, quò rogabat sacrum quoque Ordinem nostrum in Transilvaniam Principatum admitti. Verùm ille tunc temporis præter testatam benevolentiam nihil aliud retulit; responsum enim fuit, ut Summam Principis Potestatem accederet, ibidemque vota sua, ut poneret, se autem operam certatim adhibituros, ut coronatis desiderijs inde recederet. Cùm itaque Pater tunc actum se agere cerneret, statuit hoc negotium in commodius tempus differre, donec nimirum absoluta Redemptione Viennam esset reversurus. Porro anno superiore, cùm P. Redemptor magnâ liberatorum catervâ stipatus viam rursus per Transilvaniam relegisset, ibidemque magnifica, uti pariter recensuimus, charitate ac pompa exceptus fuisset, incolæ illius Provinciae & imi & summi, qui suismet oculis conspexerant, multos suæ gentis tam ex Hungaris, quàm Transilvanis in libertatem assertos fuisse, coeperunt ipsi propriâ sponte suâ, quin Pater Redemptor hujus rei mentionem fecisset, optare, ut Ordo Christianæ Reipublicæ tam salutaris in Transilvania stabilem sedem figeret: quò quidem desiderio non solum Catholici, sed, quod mireris, ipsi etiam heterodoxi exarserunt. Neque res inter sterilia duntaxat vota substitit, sed præcipui Principatûs Moderatores, Excellentissimi Comites Stephanus Steinvilleus Transilvaniae Generalis commendans & Sigismundus Kornis ejusdem Provinciae Gubernator, quos alibi sæpe laudavimus, collatis studiis in id incubuerunt, ut nostrum Ordinem Transilvaniae implantari curarent, atque in hunc finem Steinvilleus quidem ad Consilium Bellicum, Kornis verò ad Kazsonium Aulicum Transilvaniae Cancellarium P. Redemptori epistolas perferendas tradiderunt, quibûs significavere, totius Principatûs votis avidissimè expeti Ordinem Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum, quem omnes cuperent aliquò cœnobio in Transilvania stabiliri, neque multùm esse de loco laborandum, cùm Albæ Juliae citra munimentorum detrimentum domus quædam assignari facillè possit, in qua hujus Ordinis Professores constanter deinceps residerent: rogabant itaque, ut felicem hujus negotii successum sibi commendatum habere, cùmque tota virium contentione apud Cæsarem provehere vellent.

II. Quamprimùm P. Redemptor his suffultus litteris Viennam pervenit, rei statum Superioribus indicavit, obtentâque procurationis facultate acceptas Epistolas tradidit, simulque ab amicis rerumque expertis consilium postulavit, qualiter hanc causam ad effectum deduceret. Eorum suâs Clementissimo Cæsari nostro supplex factus oravit, ut Sua Majestas nascentem nostrum in Hereditariis suis Regnis & Provinciis Ordinem Transilvaniam quoque subire, ibidemque firmum pedem pro salute civium, in Turcarum captivitate gementium, figere pateretur. Audiit orantem Cæsar, & pro suo, quo in hanc urbem, videlicet Albam Juliam, ornandam muniendamque ferebatur studio, Patris petitionem ad Bellicum Consilium, Aulicumque Transilvaniae Cancellarium remisit, ut ab illis examinatam, discussamque Cæsares sua

Auctor

Auctoritate comprobaret. Diu tamen nostra desideria ex ancipiti pependere, refragante uno duntaxat, sed viro præpotente, & variis rationibus causam eandem vehementer impugnante, quo superstiti spes nulla nobis relicta erat desideratum finem assequendi. Sed ut ille non multo post ad plures abiit, ita prætensionis nostræ negotium denuò revixit; etenim P. Redemptor amicorum consiliis impulsus depositam & conclamata propè causam maiore alacritate nec pœnitendo successu resumpsit. Indulserat Cæsar, in quo secundum DEUM unica fuit nostræ spei anchora, ut prætensio nostra rursus in deliberationem revocaretur. Negotiò igitur nova discussione ventilatò optatissimus subsecutus est effectus; prodixit siquidem e Bellico Consilio nomine Imperatoris Rescriptum hujus tenoris: *Siquidem Dominus Generalis Equitatus opinionis est, quod Patribus Trinitariis de Redemptione captivorum Albæ Juliæ locus absque præjudicio pro parva Residentia possit concedi, ita etiam volumus ex parte nostra rebus ita se habentibus, dum nimirum per hoc nec exterioribus, nec interioribus fortalicii fabricis nocumentum vel diminutio accrescat, hisce concessum haberi, poterisque post hæc ipsis Patribus ejusmodi locus assignari, & Nobis, uti factum fuerit, significari.* Vienna 8. Maji 1715.

1715.
Causa fuisset
minatur.

Resumitur.

Bellici Consi-
lii favorabile
Rescriptum.

Præses, Vice-Præses & Consilarii
Aule Bellici.

III. His in Transilvaniam ad Steinvileum perlatis Vir Excellentissimus ea protinus P. Redemptori perscripsit, illique felicem rei successum sequentibus litteris est gratulatus:

Admodum Reverende Pater.

Cum Excelsum Consilium Bellicum Residentiam pro Redemptione captivorum hic stabiliendam duxerit, idque Admodum Reverende Paternitati Vestræ, prout ex Litteris decimâ quintâ hujus exaratis intellexi, volui intimatum. Summò mihi erit gaudiò, si sacer Ordo, quò citius eò melius Personam idoneam mitteret, cum qua de assignando loco tractari posset, ne per proximè faciendam exigui spatii hujus Civitatis repartitionem, pejus aut inconveniens eis obveniat. Ego interim, vel maximè congratulor de pia hac resolutione, & si quid pro executione commodare potero, eò minus deero, quò magis me precibus commendatum cupio, & maneo

Admodum Reverendæ Paternitatis Vestræ

Paratissimus
Stephanus Steinville.

IV. Has litteras postquam P. Redemptor accepisset, earum seriem protinus P. Mauro Commissario Generali communicavit, ut is tempestivè decerneret, quid porro fieri vellet. Hic autem præmissa matura deliberatione P. Christophorum a S. Francisco,

In Transilvaniam missus
P. Christophorus

H h h h h h 2

pri-

1715.

Devam per-
venit.Causa nostra
moras petitur.Ei sem con-
tradicitur.Pater gravi
aegritudine la-
borat.Negotium ne-
getur Litteris
Augustae Ma-
ris.

pridem Excellentissimo Steinvillio notum & probatum, qui sub idem tempus Magister Illaviae tyronibus instituendis operam navabat, in Transilvaniam ablegandum esse duxit, spe fretus minime dubia, eum pro insigni sua prudentia ceteras quoque falebras, quæ etiamnum complanandæ supererant, facillimè sublaturum. Quamvis autem P. Christophorus recentes Ordinis plantulas ægrè defereret, lætus tamen de nova Domus accessione Superiorum mandatis illico obtemperavit, assumptoque fratre Brunone a S. Felice die tertia Julii ratem, quarum magnus numerus Brunoniam quotannis præterfluit, impigrè conscendit, & secundò Vagò devectus Danubium post aliquot dies ingressus est, continuatæque aliquamdiu in hoc flumine navigatione tandem terrestri itinere rectè in Transilvaniam contendit, ac denique decimâ quartâ mensis ejusdem Devam, quod est castrum Transilvaniæ, pervenit, ubi sub idem tempus Excellentissimus Steinvilleus, perendiendorum negotiorum causâ morabatur. Ab hoc benevolentissimè susceptus, jussus est subsistere, cum ille interea ad promovendum Foundationis successum omnem opem suam & studia polliceretur. Tribus hebdomadis Pater in hoc castro moram fecit, quibus elapsis cum eodem Comite Sebesum, vulgò Müllenchbach perexit, Sacellani Domestici munere interim perfundus.

V. Vix nostri in Transilvania comparuere, dum lividorum nonnulli, qui Ordinis incrementis adversabantur, sagaci nare odorari cœperunt, rem non esse de nihilo, sed agi de novo cœnobio Albæ Juliæ condendo. Et si verò Pater animi sui sensa cautè celaret, facilè tamen conjiciebant, minimè gratis, aut sinè latente causa novos hospites advenisse. Hinc nostros passim apud plerosque in invidiam vocârunt, submurmurantibus multis, angustum esse Præsidium, extare jam duos in urbe Conventus hominum Religiosorum, supervacaneum proinde videri post Patres Societatis Jesu & Ordinis Minorum novam Religionem in hanc civitatem introducere. Vetus cantilena! quam adversarii in omnibus ferè foundationibus ad ravim usque decantant. Hæc tamen dicta Patrem non admodum anxium habuissent (qui satis sciebat, nullam esse fortunam sinè invidia, nec virtutem absque adversario) dummodò præsens negotium celerius processisset. Sed cum ille jam per aliquot menses vacua duntaxat spe se lactari cerneret, eum moræ tædebat, & longiorem cunctationem reputabat inutilem, re indiès magis in incertum abeunte, præsertim si repentinus casus ingrueret. Accessit pro malorum cumulo gravissima Patris ægrotudo, quæ eum ad extrema magnis passibus devolvere videbatur; sic enim languebat, ut ne calamum quidem ad litteras formandas ducere valeret, ideoque fratris socii usus operâ, Superioribus Viennam per epistolas significavit periculum, in quo ipse, ac tota res versaretur: ad præcidendas autem moras, vel addendos stimulos opportunum fore arbitrabatur, si ab ELEONORA Augusta Matre (a qua Pater sciebat Steinvilleum plurimum æstimari) ad eundem commendatitiæ litteræ impetrarentur, quibus causa nostra urgeretur. Obtinere Patres Viennæ, quod

quod voluere, atque litteras Augustæ P. Christophoro in Transilvaniam misere, Steinvilleo tradendas. Scriptæ fuerunt idiomate Germanico, quæ in latinum versæ hunc sensum faciunt: 1715.

Dilecte Comes Steinville.

Postquam Patres Trinitarii a Cæsarea Regia, & Catholica Majestate mei charissimi Domini Filii gratiosissimam Licentiam obtinissent Albæ Julię, Transilvanici Principatus civitate, religiosam Residentiam adificandi, in quem etiam finem decretorium Mandatum Cæsarei Consilii Bellici propter assignationem loci alicujus idonei & sustentationem aliquorum Religiosorum ad vos jam emanavit; Ego ad humillimas preces præfatorum Patrum Trinitariorum vobis hoc pium opus prolixius commendandum duxi, nihil ambigens, vos ipsosmet hujusmodi opus tanquam saluberrimum pro solatio captivorum institutum omni possibili modo & viâ protecturos, ejusdemque patrocinium nativa propensione suscepturos esse, quod mihi audire pergratum erit. In reliquo vobis permaneo Cæsareis Gratiis præsertim addicta. Vienna 12. Octobris 1715.

Eleonora Magdalena Theresia.

Has litteras Piissimæ Imperatricis cum P. Christophorus obtinisset, eas confestim ad Steinvilleum transmissit, ipse namque lectulo ex ægritudine sua etiamnum affixus hoc officium præstare minimè valebat.

VI. Incredibile dictu est, quantò gaudiò ex hujus Epistolæ lectione delibutus fuerit Vir Excellentissimus: protinus igitur Patri jubet nunciari, bono esset animo, nec dubitaret se brevè desideriorum suorum compotem futurum. Exinde cœptum est de hac re magis seriò agi, clam tamen & alia sub specie. Post dies paucos Eladeum, Magistrum Equitum, Steinvilleus Albam Juliam ablegat, ut Domum Nicolai Comitis Betlenii, Jure militari a Cæsareis olim occupatam, in suum adventum præpararet, quòd eam inhabitare constituisset, ubi quorundam negotiorum decidendorum causâ eò esset profecturus. Cæterum Pater Albam Juliam nunquam vidit, utpotè, quæ ante ejus adventum nomen vetus exuerat, illudque in Carolopolim, usitatiùs tamen Carolinam transmutaverat. Instabat enim proximè dies quarta Novembris Divo CAROLO BORROMÆO Sacra, CAROLO VI. Augustissimo Principi nostro onomastica. Hæc dies solemni Primi Lapidis collocationi, atque adeò novæ Civitatis & Præsidii restorationi destinata fuerat. In hujus rei memoriam cusa sunt aliquot aurea argenteaque numismata diversi moduli sive magnitudinis, quæ in una facie repræsentant Fortalitium heptagonum, quod Aquila protensâ alis obumbrat hoc adjecto lemmate TUTISSIMA QUIES. Subtus exhibetur bifidus canalis, Marussii & Apuli fluminum alveos conjunctos denotans. In adversa parte tria hæc Chronostica in eundem annum concepta leguntur.

Negotium nostrum seriò urgetur.

Pro civitatis & Præsidii Restoratione Primus Lapis ponitur.

1715.
Numisma in
memoriam.

LVCe saCra CaroLI sIMILes aLba aCCIpt ortVs,
In soLIDa prIMVs ponItVr arCe LapIs.
JVLia nota FVI, CaroLVs VIM robVr & aVXIIt;
JVLia sI Llbeat, nVnC CaroLina VoCer.

Steinvillæ
ad P. Christo-
phorum nun-
cius.

Inde conva-
lescit.

Domum pro
hospitio te-
net.

VII. Hôc memorabili negotiô peractô Steinvillæ Betlenia-
nam domum suis inhabitandam reliquit, ipse verò Sebesum ad P.
Christophorum properavit, cujus valetudo haud melius proce-
debat, licet in Medico & medicinis nihil desideraret, cui omnia
jussu & sumptu ejusdem Excellentissimi Comitæ liberaliter sup-
peditabantur. Postquàm igitur Steinvillæ Sebesum attigisset,
Patri nunciavit, Carolinæ amplam domum Ordini nostro tra-
dendam ab se delectam fuisse; animaretur proinde, ac convalesce-
ret, ut eam coram inspicere posset. Pater hôc nunciô exhilara-
tus vires colligit, & gratias agens DEO de strato proficit non
aliter, ac si cum languente negotio elanguisset, eo autem reslo-
rescente ipsius sanitas pariter resloruisset, non sinè propria, &
aliorum admiratione. Brevi igitur a morbo plenè recreatus die
quarta & vigesima mensis Novembris cum Excellentissimo Gene-
rali Sebesô Carolinam contendit, & ad Domum Betlenianam de-
latus introducit, interrogaturque, ut hæc domus placeret?
Pater ædium præstantiâ attonitus vix suis oculis fati credebat,
& quid responderet, prorsus ignorabat. Hæc domus interim
Ordini nostro pro hospitio assignata fuit, donec ejus possessio
ab Imperatore solemniter confirmaretur, quò Patri nihil opta-
tius accidere potuisset. Cætera porrò, quæ deinde subsecuta sunt,
consultò in annum sequentem differimus, ubi de illis tanquam
in proprio loco tractabitur.

C A P U T II.

Pro Redemptione captivorum per urbes Romani Imperii eleemosynarum Collectio instituitur.

Bellum ab O-
riente immi-
net.

Refragante
Mustio.

Turcius Ora-
tor Viennam
misit.

I. Eôdem annô hujus sæculi decimô quartô ab Oriente Christia-
næ Reipublicæ bellum imminebat; nuncii siquidem By-
zantiô allapsi omnia apud aulam Ottomanicam inquietis motibus
fervere asserabant. Abundabat eo tempore Turcicum Imperium
viris & opibus, victoriæque nuper ad Prutum fluvium contra
Moscos relatâ & dictatis pro arbitrio induciarum legibus nihil non
Odrisiis armis cessurum jactabant. Vezirius ardentis fortu-
næ lenociniis elatus Hungariam Italiâque invadere decreverat,
erepturus CAROLO, quæ LEOPOLDUS Ottomanorum Impe-
rio armis victricibus extorserat. Reclamabat Mustius summus eo-
rum sacrificulus, negabâtque fas esse, sanctè stipulatas inducias
violare. Nihil his motus Vezirius, cum Cæsarem rectâ aggredi
formidaret, Rempublicam Venetam suo furori destinat, quam
ut securius attereret, néve consiliis Cæsar intercederet, Oratorem
Viennam ablegavit, qui pactas inducias firmaret, & Imperatori
persua-

persuaderet, Orientis iras in Venetos duntaxat effusum iri. Hæc inter Turcæ Peloponesum aggressi, Tinum Insulam, ac præterea Corinthum, Naupliam, Methonem cum universa Morea velut ruptis aggeribus eluvione quadam absorbuerunt. Cæsar ne suis partibus deesset, per internuncios apud Portam Ottomanicam conquestus fuit de violatis induciis, egitque de ablatorum restitutione, de pace ad præfinitum tempus restituenda. Ast Turcæ, qui secundissimo victoriarum cursu jam intumuerant, ad hæc omnia obsurduerunt, inanibusque verborum ludificationibus perspicuè ostenderunt, sibi propositum esse deviētis Venetis arma Pannoniæ inferre, acceptasque aliquando clades & damna resarcire. Minimè latuerant Cæsarem vafra Turcarum molimina: dimisso itaque circa Septembris initium Oratore Turcico universas curas suas ad bellum convertit, & quod reliquum erat anni, totamque hyemem in apparatu expeditionis tanta sollicitudine consumpsit, ut sub præximi veris initium centum & sex millia militum in aciem eduxerit.

Omnia ad bellum spectant.

II. His P. Redemptori ob oculos versantibus certum habebat, ipsum quoque Romanorum Imperatorem bello Turcico involutum iri: quamvis autem minimè dubitaret, nostros auxiliante DEO plurimas a Barbaris victorias reportaturos, attentis tamen dubiis præliorum eventibus facile conjiciebat, fieri non posse, quin perpetuas inter victorias non pauci Christiani in lugubrem servitutem abripiantur: statuit proinde media conquirere, quibus eisdem maturè succurreret, ne, quos fors adeò misera corripere, longam ætatem inter captivitatis ærumnas exigere cogerentur. Hinc cum observasset, quantò operæ pretiò ante postremam Redemptionem in Moraviam Silesiamque stipis corrogandæ gratiâ excurrisset, decrevit nunc ob eandem rationem alias quoque Germanici Imperii Provincias adire, & quæcunque posset subsidia pro captivorum Christianorum Redemptione colligere. Re Augustissimo Imperatori proposita, litteras ab eodem impetravit ad Electores Principes Ecclesiasticos & Sæculares, Episcopos, Abbates & Sacerdotum Collegia, cæterosque urbium Magistratus, quibus universi ad suppetias ferendas, & boni hujus operis participationem provocabantur. Obtinuit etiam a quibusdam amicis suis ad alios eorum amicos cummendatitias epistolas, quibus ille instructus assumpto fratre socio per urbes & oppida Imperii frequenter etiam ostiatim (adeò ille nihil lassitudini indulgere, aut laboribus parcere solebat) eleemosynas pro Redemptione captivorum corrogabat, imò & ipsos quoque acatholicos sæpe numero pro lytro contribuendo interpellabat; qui non inferiori charitate in tam pii operis effectum largam stipem contulerunt. Hoc institutum Pater tenuit per totam sequentem hyemem non sine magno Redemptionis emolumento.

P. Redemptor per Imperium eleemosynarum Collectionem instituit.

1710.

CAPUT III.

*Obitus Excellentissimæ Matris nostræ Domine
Joannæ Theresiæ Comitissæ Harrachiae.*

Luctus hic
in principio
annus.

Illorumque
in Epitaphio
Paula Maria.

Paula & Pe-
trus.

In Aula H-
spanica Regi-
nae ab obitu-
quis.

Maria-
anna.

Custum, tunc
S. Isaacum.

I. **A**uspiciamus annum Divinae Conciliationis millesimum sep-
tingentesimum decimum sextum in principio lugubrem,
letiores autem progressu, in fine varium. Luctuosus nobis incubuit
mentis Februarius, dum Ordinis, ac praesertim hujus nascentis Pro-
vinciae Mater Excellentissima Domina Joanna Theresia Comes ab
Harrach nostrum firmissimum Praesidium, Gloriosum Decus, &
dulcissimum in adversis solatium exuta mortalitate ad immortali-
tatem transiens temporalem hanc vitam aeternam, & beatam, ut pie
credimus, in caelis commutavit, DEO pro meritis fructura. Illi
profecto sors beata obtigit, nos merito luctus opplevit. Quis
enim optimae ac desideratissimae Matris jacturam non lugeat? Con-
solantur nos tamen verba S. Hieronymi in Epitaphio S. Paulae
Viduae Romanae, ubi ad nostram doctrinam sequentia verba se-
guntur: *Non maremus, quod talem amisimus, sed gratias agimus, quod
habuimus, imò habemus. DEO enim, & quicquid revertitur ad Deum,
num, in familia numero computatur.* Nec tamen istud nunc agimus,
ut laudes ejus in panegyrum congeramus, quibus propositum est,
Historiam duntaxat succincto calamo adornare: plurimis itaque
encomiis praetermissis, quae ei jure meritissimo deberentur, pau-
cis solum lineis circumductam tantae Dominae & Matris nostrae
imaginem, ad perennandam ejus in omni aevum memoriam osten-
demus.

II. Nata est Viennae Domina Joanna Theresia die vigesima
nona mensis Decembris anno millesimo sexcentesimo trigesimo
nono Patre Maximiliano Comite de Lamberg, cujus Prosapia nunc
inter Sacri Romani Imperii Principes relata fuit: Matre Illustri-
ssima Domina Juditha Rebecca Comite de Würben Matrona non
minus virtutis, quam nobilitatis commendatione praestantissima,
quae & Filium enixa est Joannem Philippum postea Cardinalem
a Lamberg, Principem Episcopum Passaviensem, Doctrina celeberrimum
& Legationibus clarum. Ipsa vero Filia Joanna Theresia
nostra ad omnem pietatem (quae sequioris sexus decus est prae-
cipuum) a teneris instituta, postquam adolevisset, in Aulam Seren-
issimae Reginae MARIAE ANNAE Sororis LEOPOLDI Caesaris &
PHILIPPI IV. Regis Catholici Lectissimae conjugis accessum mo-
ruit, ubi morum probitate non minus ac formae venustate inter
ceteras nobiles Aulae Virgines enituit. A Ferdinando Bonaven-
tura Comite Harrachio, eo tempore in Hispaniis Caesarei Oratores
partes sustinente, in connubium expetita, cum eodem post ex-
tra Legationem in Austriam rediit, dignitatum & honorum
quos Maritus ejus Comes in Aula Caesarea suis amplissimis me-
ris obtinuerat praecipuos, ex alle particeps. Ut castum, ita fr-
cundum & felix fuit ei matrimonium: sex Liberos sancte educa-
vit, Filios nimirum quatuor & duas Filias. Primogenitus Carolus

1716.

in oppugnatione Budæ Heroam animam pro Christiani Orbis incolumitate efflavit. Secundus Franciscus Antonius DEO & Ecclesiæ se dedicavit, primùm Canonicus Salisburgensis, deinde Passaviensis Ecclesiæ Præpositus & Vicarius Generalis, inde Princeps Episcopus Viennensis, ac tandem etiam Archi-Episcopus Salisburgensis renunciatus, in hac ultima dignitate sanctè decessit. Tertius Thomas Aloysius cum Patre clarus Legationibûs nunc Archiducatus inferioris Austriæ Magister, (Mareschallum vocant) & non pridem Emeritus Pro-Rex Neapolis. Quartus Filius Josephus Ordinem Marianum Teutonicorum Equitum professus ob insignem rerum militarium peritiam Belli-Dux Cæsaris nunc arma moderatur. Filiarum una Domina Josepha Kienburgi Comitissæ nupta fuit, altera, Domina Rosa, Principi de Longavalle matrimoniô sociata, nunc viduam agit. Hæc Madriti in Hispania die vigesima tertia Februarii annô millesimô sexcentessimô septuagesimô quintô, cum Pater ejus ibidem Cæsarea Legatione fungeretur, feliciter nobis nata est: cujus in baptismo susceptorem Excellentissima Mater ejus pauperem Ordinis nostri fratrem, Martinum a Spiritu Sancto dictum, esse voluit, ut superius jam indicavimus; ex quo singularis deinceps Nobilissimæ Matronæ in Ordinem nostrum Trinitarium devotio & affectus adhæsit, tantis temporum tractu incrementis auctus, ut non dedignaretur se Matrem nostram vocare, nos autem filios suos dicere, quos Sanctissimæ TRINITATI beneficiis suis ad multorum salutem genuerat.

III. Postquàm parere desiisset, accidit fortuitò, ut nostros Religiosos, cum in Regnum Poloniæ Ordinis ibidem implantandi causâ proficiscerentur, & Viennam, quod itineris ratio postulabat, transirent, in S. Petri Apostolorum Principis Templo conspiceret. Incaluit subito, charique quondam in Hispania Ordinis memor Patres nutu ad se vocavit, invitavitque in domum suam. Comparuerunt illi, quibus Excellentissima Comes post varia colloquia narravit, filiam suam Madriti a Fratre quodam Ordinis nostri e Baptismo susceptam fuisse, seque conceptum tunc erga sacram Religionem nostram amorem etiamnum in præcordiis fovere, unicæque optare, ut eum operibus & beneficiis contestari valeret. Et illa quidem cumulatissimè postea præstitit, quod sibi tunc in desideriis esse profitebatur; profusâ siquidem beneficiâ Ordinem nostrum semper profecuta, ei nunquam ope (ut ex superioribus clarissimè elucescit) favore aut gratiâ defuit. Nos sanè, dum ingenuè fatemur, impares nos esse debitis gratiis persolvendis, junctis precibus nunquam orare desinemus, ut Clementissimus DEUS, bonorum omnium largissimus Remunerator, ei totique ejus Nobilissimæ Posteritati præter sempiternam in cœlis gloriam centuplum etiam juxta fidelem suam promissionem in hoc mundo reddere velit.

IV. Post Excellentissimi Mariti sui ex hac vita decessum, sic planxit eundem, ut DEI voluntati velut unicæ sui cordis cynosuræ se exactissimè conformaret; reliquum proinde vitæ suæ tempus pietatis duntaxat operibus & Cœlestis Regis obsequiis dedicavit,

Kk kkkkk

per

Primus enim
nostri Viennæ
occurfus.

Ejus in Ordinem
studia.

Ejus pietatis
exercitia, &
in viduitate
vivendi norma.

1716.

per decennium ferè vidua. In hoc illa statu tempus antemeridianum precibus consecravit, solita etiam unam quotidie horam audiendis libris spiritualibus, quos illi nostrorum aliquis praelegitissime adstitit. A Sæculi pompis, ab instituendis & frequentandis conviviis prorsus deinceps abstinuit frugali domi contenta prandiolò. Post meridiem aut preces resumpsit, vel amicorum visitationes admisit, magnaque tranquillitate, quiete ac pace domi semper egit. Subinde per ætatem serenò cœlò recentioris auræ captandæ gratiâ in Cœnobii nostri viridarium progressa (speciali namque hóc privilegiò a Generali nostro Definitorio fuerat donata) spirituali nostrorum colloquiò delectabatur. Et hæc ferè fuit ejus vitæ norma, præter multa alia pietatis exercitia, soli DEO nota, hominibus autem incognita, quæ sibi fecit familiaria.

Egromt.

Perceptis ritè
Sacramentis
obit 2. Feb-
ruarii.

V. Annò demum hujus Sæculi decimò sextò inclinante Januario vires sibi deficere animadvertit, intellexitque subito Domini vocem ad æternitatem vocantis. Susceptis proinde Ecclesiæ Sacramentis (supremas enim Testamenti Tabulas jam pridem condiderat) se ad exuendam vitæ mortalitatem Christiano more comparavit. Tandem secunda die mensis Februarii sacra in luce Luminum, quâ in Solymæo Templo Incarnatus DEUS Virgineis Sanctissimæ Genitricis suæ brachiis Æterno Patri quondam oblatus fuit, circa Solis occasum, Religiosis nostris pluribus assistentibus, precésque ac verba salutis inspirantibus animam suam in manus tradidit dilecti sui Creatoris, nosque Dulcissimâ suâ præsentia orbatos pupillos & orphanos reliquit.

Funeris appa-
ratus.

Solemni an-
niversariò &
15. sacris ejus
memoria do-
tata.

Vestis ejus
pretiosa no-
stro Templo
donatur.

Concio fune-
bris.

VI. Exanime corpus vestibus Sanctimonialium Ordinis nostri amictum (sic enim vivens statuerat) in eminentiore pegmate inter multa lumina & funalia dormientis ad instar jacuit, Religiosis nostris alternatim sibi succedentibus, & per omne id tempus diu noctûque ad corpus Desideratissimæ Matris vigilias celebrantibus. In Templum Aulicum, quod est Excalceatorum Eremitarum S. Augustini delata, ibidémque in sepulchro Majorum condita requiescit IN PACE. Cæterum licet in Templo nostro tumultata non fuerit, Anniversarium tamen solemne Sacrificium cum aliis quindecim Missis pro animæ suæ refrigerio celebrandis assignato censu fundavit. Præterea vestimentum pretiosissimum, aureis filis majorem partem intertextum, quod in perpetuo luctu vidua in solemnioribus Aulæ Viennensis diebus quandoque deferebat, nostris donavit, ut ex ea Sacer ornatus pro Ministris Altaris hujus nostri Templi Viennensis conficeretur, qui etiam in dicto solemni Anniversario & die commemorationis omnium Fidelium Defunctorum solet adhiberi. Vixit annos sex & septuaginta, mensem unum dies quinque. Hóc annò, in quem commentamur, die vigesima secunda ejusdem mensis Februarii in signum gratitudinis pro anima nostræ Beneficentissimæ Matris Solemnes Exequie cum laudatione funebri, quam P. Joannes a S. Agnete e superiore loco proposuit, in nostra Ecclesia peractæ fuerunt.

CA.

CAPUT IV.

1716.

*Carolinæ in Transilvania Liberalitate CAROLI**VI. Romanorum Imperatoris Domus Ordini nostro fundatur.*

I. **C**arolinæ Domum Steinvilleus inhabitabat non tam nomine suo, quàm ut nostros post obtentam Cæsaris facultatem, quam proximè superventuram sperabat, in ejus possessionem introduceret, in quem ille finem nostris consiliò & operâ semper adfuit. Pupugit ea res vehementer adversarios, & bilem in jecur misit, non tamen contra hiscere, aut mutire sunt ausi, Virum Præpotentem veriti, quem irritare cavebant. Sed cum nostros adhuc in silentio & spe degere observarent, audentiores facti, per se, & emissarios suos conati sunt urbis primores in nos concitare, quod ut certiùs consequerentur, circumcursârunt assidue aedes quorundam, eorûmque benevolentia sibi conciliatâ nostros sexcentis convitiis & calumniis onerârunt, in hoc unum intenti, ut nostros quibuscunque demum artibus Præsidio illo expellerent, & in aliud Transilvaniæ oppidum retruderent. Erant nonnulli, qui mira vafritie & calliditate se amicos nostros simularent, & tali larvâ personati efflictim suaderent, ut hîc locò relicto in aliam urbem, ubi majora nobis commoda obventura prædicabant, ultro migraremus. Sed ad tales cantilenas nostri prorsus obsurduerunt, id unicum importunis interpellatoribus respondentes: futurum, quod DEO & Cæsari placuerit. Cùm itaque has technas suas non satis procedere viderent, ad alias conversi sunt; unus enim illorum, quem obfirmatus nostrorum & locò moveri nescius animus in rabiem propemodùm egerat, palam minabatur, se tantas nobis molestias illaturum, ut domus illius habitatio nobis in nauseam sit ventura. Terrebamur hîs, ignari qualiter hominem sui jam impotentem ad æquiores mentem revocare possemus: Verùm DEUS, qui suorum curam semper gerit, haud permisit, ut, quod ille animò conceperat, opere compleret. Post breve siquidem tempus morte repentina sublatuS terrere, ac minari desit. Id ipsum accidit alteri, qui nostros ita abominabatur, ut nec propè domum eorum habitare voluerit. Hic aliquando nostros contumeliis licentiùs incefferat, sed paucis post diebus valetudine graviter tentari cœpit, nec tamen malum, quod erat, suspicatus, cùm nocte largiùs cœnâset, altera die inventus est in lecto exanimis, tanto majore omnium pavore, quòd supremum diem obierit nullis Ecclesiasticis Sacramentis ad viam æternitatis munitus in domo viginti vix passibus a nostra Residentia sejuncta, nec Religiosis, a quibus tam pertinaci odio dissidebat, reconciliatus. Cæteri mitiores exinde redditi abdicatis inimiciis nobiscum in gratiam redierunt, seseque deinceps benevolos Ordinis fautores, & sinceros amicos exhibuerunt.

II. Interim Steinvilleus ad nupernum Consilii Bellici Rescriptum (quò nobis in Transilvania Residentia concedebatur, ita

Kkkkkkk 2

tamen

Machinationes adversariorum.

Manifesta in quosdam DBI vindicta.

Steinvillæi arbitrium ad Excelsum Bellicum Consilium.

1716.

men, ut dictus Comes aptum pro ea locum exquireret, ejusque situm Bellico consilio intimaret, quatenus matura deliberatione praemissa decerneret, quid sibi optimum videretur) his verbis respondit: *Postquam Patribus Trinitatis de Redemptione captivorum ad manifestum commodum in durissima servitute suspirantium Christianorum Ordinis Residentiam, in sic nuncupata Civitate Carolina insigni clementissime concessum fuisset, atque mihi ad hunc finem loci designandi Rei Militari non prejudiciali ab Inclita Caesareo-Aulica Bellico Consilio fuisset demandata; itaque ad promotionem hujus saluberrimi propugnaculi ruinis, & ex Fortificationis sumptibus aliquammodum renovatam Benenianam domum absequeantissime proponere debui, et magis, quia per hanc pro destructa ratione Fortificationis Ecclesia S. Michaelis Archangelii Omnipotenti DEO beneplacens compensatio fieri, & Sacrae Caesaris Majestatis intentio et dirigere posset; Salva aliorum Antiquitate, mei pro arbitrio est hoc sanctum opus, ubi hanc DEI & proximi salus procuratur, ita affectum, ut ex se ipso facile Clementissimam approbationem posset efficere. Quibus me ad summas favores commendo*

Claudianus 24. Januarii 1716.

Stephanus Steinville.

Arbitrium approbatum.

Crux ad domum erigitur.

Facultas afferendi Sacramentum impetratur.

III. Ad diem vigesimam quartam mensis Martii ab Excellentissimo Consilio Bellico, quod nostri unice in votis habuerant, arbitrium Excellentissimi Steinvillei comprobatum fuit, cujus assensu in Transilvaniam delato die tertia Maji, qua Festum Inventionis S. Crucis celebratur ante dictam domum salutiferum Redemptionis nostrae signum, & praesentissimum adversus invidiae tabem indidotum, praeter nimirum Crux erecta fuit. Porro P. Christophorus, ut profanam nunc domum quantocyus in Religiosam converteret, sollicitudinem suscepit de Sanctissimo Sacramento quibus jam nostris inferendo. In hunc finem, postquam idoneum locum in eis delegisset, & extructam ibidem aram decenter exornasset, ab Episcopo Transilvaniae licentiam flagitavit Sanctissimum Eucharistiam domi afferendi. Nec aspernatus est Episcopus triplicis preces, sed petitam facultatem ei confestim hac verborum formam in scriptis transmisit:

Nos Georgius Martonfi Liber Baro de Kartfalva, DEI & Apostolicae Sedis Gratia Episcopus Transilvaniae, Praepositus Oradovensis, & S. Stephani Proto-Martyris de Castro Strigoniensis, Venerabilis Capituli Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis Canonici, Incliti Comitatus Albenfis in Transilvania Supremus Comes, Sacra Caesarea Regiaeque Majestatis Consiliarius, Omnibus & Singulis huius respecturis Salutem in Domino. Cum Summa sit ratio, quae pro pietate & religione facit, ut ad ea, quae tendunt ad Divini Cultus augmentum & Gloriam DEI promovendam promi esse debeamus. Ideo exauditis precibus Reverendorum in CHRISTO Patrum Ordinis Sanctissima TRINITATIS de Redemptione captivorum,

consideratisque per eosdem Reverendos Patres in hac Transilvania Provincia, Turcis vicina, e tyrannica potestate Christianos captivos commodissimam eliberandi dari occasionem, aliisque justis de causis animum nostrum dignè moventibus, iisdem Reverendis Patribus Ordinis Sanctissima TRINITATIS in Diocesi nostra Transilvanienſi Alba Carolina Ecclesiam adificandi & construendi sub titulo Sanctissima TRINITATIS, ſubſtans tamen & reſervatis Juriſſus Parochialibus & Episcopalibus Authoritate nostra Ordinaria facultatem concedimus, & pro Expositione, Conſervatione ſacro-ſanctæ Eucharistiæ Sacramenti Licentiam impertimur, cum hac tamen expreſſa conditione, ut pro conſervatione fabricæ, Ecclesiæ item ſartis tectis, nec non ſupelleſtilibus & ornamentis altaris & Miſſæ ſacrificiis juxta Sacrorum Canonum & Conciliorum Conſtitutiones competens Dos perpetuò deſignetur, Ecclesiæque conſtruenda habeat januam in via loco publico pro commoditate accedentium CHRISTI Fidelium. In quorum Fidem has Noſtras Sigillò noſtrò munitas & manûs ſubſcriptione roboratas extradeditimus Litteras. Alba Carolina in Reſidentia Noſtra Episcopali die vigesima octava Maji Anno milleſimo ſeptingenteſimo decimo ſexto.

Baro Georgius Martonſi,
Episcopus Transilvanie.

IV. Hac Licentiâ impetratâ collocaſioni Sanctiſſimi Eucharistiæ Sacramenti præſtituta fuit dies ſeptima menſis Junii, quæ eò annò incidit in Dominicam & Feſtum Sanctiſſimæ TRINITATIS, Sacri Noſtri Ordinis Titulare. Ut autem hæc dies omni poſſibili ſolemnitate celebraretur, P. Chriſtophorus primus in ſerie hujus Domûs Præſes benè manè Sacrificium Miſſæ peregit, ſub quo Venerabile Eucharistiæ Sacramentum conſuetis ritibus Sacratio impoſuit, ibidem perpetuò aſſervandum. Horâ ejusdem diei decimâ adfuit ipſe Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus D. Georgius Martonſius Episcopus Transilvanie, qui Pontificalibus veſtimentis ornatus aſſiſtentibus Miniſtris cum Expositione Sanctiſſimi Sacramenti ſub exquisito Muſicorum concentu Sacrum ſolemne decantavit, datâque populo Benedictione nobilem hunc actum ad finem deduxit. Sacris peractis omnes ad prandium conceſſerunt, quod idem Episcopus in hac novella domo noſtra oppiparum ſanè, lautumque parari juſſit, invitatis præcipuis urbis & Præſidii Viris, quibus amicè convivantibus inter menſæ colloquia abolitæ ſunt veteres inimicitie, invidiæ, odia & ſimultates, tanta animorum mutatione, ut etiam illi, qui ſe prius nobis adverſarios exhibuerant, in ſinceriſſimos amicos noſtros tranſirent, ſeſeque fratres ac fautores Ordinis non tantum inanibus verbis, ſed officiſis etiam operibus & largis donis profiterentur. Quamvis autem multi inſignes Viri huic celebritati interfuert, Excellentiſſimus tamen

Collocatus
SS. Sacramen-
tum.

Solemne Sa-
crum.

LIIIIII

Comes

1716.

Comes Steinvilleus præcipuus hujus Domus Promotor, quem urgentissima negotia Devæ attinebant, licet id maxime cuperet, adesse non potuit; præterea continuati imbres sub idem tempus vias omnes sedaverant, & aquarum inundatione avidis etiam viatoribus sufflumen injecerant: nihilominus ubi Carolinam revertiscunda ex ordine cognovit, impendio gavisus fuit. Exinde P. Præmum augere, eamque ad usum vitæ regularis redigere, reparare & ornare.

A Cæsar Domus donation.

V. Restabat nunc unica cura de dote Ecclesiæ impetranda, ut Episcopi dispositioni, quam superius retulimus, satisfaceret. Ad hunc finem consequendum fautores nostri in Transilvania varia Consilia suggesserant: verum illis inter se de hac re acriter consultantibus P. Redemptor, qui tunc Viennæ agebat, eos sua diligentia antevertit, dum nemine consulto Augustissimum CAROLUM VI. Imperatorem Nostrum adivit, oblatoque Libello supplici rogavit, ut Sua Majestas pro tribus Religiosis nostris Carolinæ sustentandis foundationem assignare dignaretur. Parcere petere voluit vir religiosus a Liberalissimo Cæsare, ampliora conferre parato. Neque mora! Clementissimus Princeps, ut Patris preces intellexit, eis concessum annuit, Litterasque exarari jussit ad Supremum in Transilvania Annonæ Præfectum, quibus non solum stabilem pro tribus Religiosis alendis censum, verum etiam certam pecuniam pro Ecclesiæ necessitatibus sublevandis, quod P. Redemptor non postulaverat, nostræ Residentiæ Carolinæ quotannis persolvi mandavit. Litteras illas Cæsarei Favoris hunc loco attexere volui, ut essent perenne Austriacæ Pietatis monumentum. Ecce illas.

Nostro Fideli Charo Ignatio Hann, Nostro Consiliario & Supremo Annonæ Commissario in Transilvania.

CAROLUS VI. DEI GRATIA ROMANORUM Imperator semper Augustus, Germaniæ, Hispaniarum, Hungariæ, Bohemiæ Rex.

Chare Fidelis, Nos ad humillimam Supplicationem Patrum Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS Discalceatorum de Redemptione captivorum, & superinde Nobis a Nostra Aulica Camera submissam propositionem, & quidem principaliter ad promovendum DEI Honorem, Solatium etiam & auxilium in Turcica & Tartarica pericula gementium Christianorum Clementissimè resolvimus, prædictis Patribus Trinitariis supra ipsis Carolina in Nostro Principatu Transilvania assignandi de mandatu etiam jam resignatam habitationem ad intercessionem trium Religiosorum ibidem deinceps ex Ordine ipsorum constanter subsistendarum Personarum annuæ sexcentos florenos

prætereà ad facilitandas pro quotidiano DEI cultu & Ecclesiæ occurrentes necessitates, etiam conservationem fabricæ habitationis adhuc a parte ducentos florenos, simul itaque annuè octingentos florenos ex Nostra Transilvania Perceptoriatûs Cassa erga toties competentem quietantiam dari debere. Mandamus tibi itaque hisce Clementissimè, & Volumus, ut hanc Nostram Clementissimam Resolutionem debitè ad Notam accipias, & ulterius superinde promovere & observare debeas: Quia in eo fit Nostra Voluntas & Intentio. Datum in Nostra Civitate Vienna, undecimâ Julii, Annò millesimò septingentesimò decimò sextò, Nostrorum Regnorum Romani Quintò, Hispaniarum Decimò tertio, Hungariæ & Bohemiæ Sextò.

Carolus.

Ferdinandus Ernestus Comes a Mollarth.

Ad Mandatum Sacræ Cæsareæ & Catholicæ
Hungariæ Regiæ Majestatis

A. E. Pesebovitz.

Joannes Georgius Strobel ab Adelheim.

C A P U T V.

*Situs Cœnobii Pofoniensis pro ædificando ibidem
Templo accessione Veteris Cœmeterii & intermediæ
plateæ ampliatur.*

I. **P**ER arduum aliquid hòc annò Pofonii tentatum fuit, quod non modò valde difficile, verùm etiam impossibile plerisque videbatur, nec nobismetipsis credebamus, imò nec res fidem apud posteros foret habitura, nisi nunc palàm esset, & ante omnium oculos versaretur, quod præter expectationem factum fuit. Sed ut difficultas hujus moliminis clariùs elucescat, libet rei seriem ab ipsis initiis ordiri. Pofonii vetus erat cœmeterium (quod sibi acatholici a sæculo, & quod excedit, arrogaverant) nostro Cœnobio vicinum, utpotè quod intermedià duntaxat plateà ab eo dispecebatur. Seniores Civitatis affirmant, ibidem antiquitus stetit Magnificum (ut fundamenta magnæ molis sub terra reperta etiamnum testantur) S. Michaëli Archangelo dedicatum Templum, a quo proxima urbis Porta suam sumpsit denominationem, unde colligitur Templum illud eà urbis portà multò antiquius fuisse. Nostris temporibùs præter effossa rudera sacræ ædis nulum extabat vestigium, ut sunt rerum quamvis sacrarum vicissitudines, quæ diversis occasionibùs surgunt & concidunt. Constabat etiam Majorum testimoniis, & facta solerti inquisitione

Cœmeterium
Pofonii juxta
nostram domum,
quibus
publica platea
intercurrit.

Olim hinc
Templum S.
Michaelis.

1716. Cœmeterium illud, post exortam in Hungaria Religionis mutationem, Catholicis æquè ac A catholicis fuisse commune, sed postea, quod illi cum his promiscuè sepeliri execrabile ducerent, penes solos sectarios usum sepulturæ remansisse nullo alio jure, quam consuetudinis, ita ut Lutheranorum Cœmeterii agnomentum primum obtinuerit, quibus etiam penes nostram domum & illud cœmeterium transeundum erat, quoties fanum suum, vel scholas adire vellent.

Nihil nostri
unquam de
cœmeterio
sentire cogi-
tarunt.

Primum Con-
siliū ad po-
stulandum
Cœmeterium.

Aperitur pati-
cis deside-
rium.

Modus in-
quiritur, quid
cœmeterii
postulatio sit
auspicanda.

II. Annis superioribus, cum nostri ad construendum Ordinis Templum curas omnes convertissent, nihil eis unquam de con-sequendo, sed ne de prætendendo quidem illo Cœmeterio in mentem venerat, præcipuè quia juxta domum nostram via publica intercedebat, & ab hominibus diversæ fidei nō nisi pudendam & ignominiosam repulsam expectare licebat. Si quis igitur prius hujus rei mentionem iniecisset, imprudentia ejus risu & ludibriō fuisset excepta. His nihil obstantibus (factum audax, sed felix) Vespri-miensis Episcopus, D. Otto Joannes e Comitibus de Volckra, nostros clam remotisque arbitrīs admonuit, ut tentarent, si quid proficere possent: suggessit etiam vias, modosque, quibus hæc postulatio instituenda foret, asserens, solis precibus nemini violentiam inferri, & sicut cuivis integrum est negare, ita omnibus fas esse orare. Latebant hæc aliquamdiu inter arcana, in nostris tamen post hanc Optimi Præsulis admonitionem augebatur quotidie optandæ magis, quam sperandæ rei desiderium. Præterea non decere videbatur, ut in conspectu nostræ Ecclesiæ locus esset pro illis sepeliendis, qui pertinacibus odiis a Sancta Fide Catholica distabant, quod tamen hucusque non sine aversione crebrius spectare debuimus. Tandem res processit ulterius, & imprimis paucis quibusdam ac fidissimis amicis, de quorum integritate ac prudentia nobis satis constabat, secretum nostrum desiderium patefecimus, qui licet sitūs utilitatem apertissimè viderent, terrebantur tamen immodicis & propè invincibilibus difficultatibus, quas adversus hoc propositum consurrecturas non ignorabant. Verum hæc omnia efficere nequiverunt, ut nostri animos penitus desponderent, sed ex ipsis obstaculis animosiores effecti cœperunt modos excogitare, quibus res absque famæ discrimine, vel jactura honoris proponeretur: rei autem eventus Bonis Superis relinqueretur.

III. Amici nostri ante omnia opus esse censebant, ut Virum aliquem plenæ auctoritatis nobis conciliaremus, qui patrocinium hujus causæ in se susciperet. Posonii sub idem tempus publica Regni celebrabantur Comitia, quibus frequentissimi Regni Proceres, Summa Ecclesiarum Capita, aliique Viri spectatæ Nobilitatis intererant. Aptissimum nostris hoc tempus videbatur ad sua arcana Consilia in lucem proferenda, quam illi occasionem prætermittere volebant; Fronte enim, ut ajunt, capillata est, a tergo occasio calva. Deligitur in hunc finem Eminentissimus & Serenissimus Dux Saxonie, Christianus Augustus, Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Archi-Episcopus Strigoniensis, quod omnes certum haberent, negotium istud facile confectum iri, si tanti Principis Aucto-

Auctoritate succollaretur. Ad hunc itaque Reverendissimus & Illustrissimus Dominus Otto Joannes Baptista e Comitibus de Volckra, Episcopus Vesprimiensis concepit Libellum supplicem, doctum perinde, ac elegantem, quò causas omnes & rationes facundissime complexus est, quibus Eminentissima Sua Serenitas ad ejusdem negotii Patrocinium suscipiendum permoveri posset. Reverendissimus & Illustrissimus Dominus Gabriel Antonius Comes Erdœdus, Metropolitanae Ecclesiae Strigoniensis Præpositus Major ad pridie Kalendas Octobris in luce sacra Divi Hieronymi Doctoris Maximi, quæ in Dominicam eò anno inciderat, Cardinali Duci Saxoniae & Archi-Episcopo suo lautissimum in nostro Cœnobio suis sumptibus jussit apparari convivium, specie quidem Natalem Augustissimi Imperatoris & Regis Apostolici CAROLI VI. pridiana solemnitate celebrandi, reapse tamen Serenissimum Cardinalem præsentis causæ conciliandi. Ad hoc epulum pariter invitavit nobilissimos quosque ex utroque Statu Regni Proceres, qui tunc Posonii existerant. Juvat honoris causâ quorundam nomina referre, ut tota posteritas tantorum virorum demissionem suspiciat, qui non dedignati sunt humile nostrum triclinium subire. Aderat itaque præter Serenissimum Archi-Episcopum Strigoniensem Emericus Czakius, Archi-Episcopus Coloczentis, postea S. R. Ecclesiae Cardinalis creatus, Ladislaus Adamus Comes Erdœdus, Frater Gabrielis Antonii, Episcopus Nitriensis, Sigismundus Comes Kolloniczius, Episcopus Vacientis, deinde & Vienneusium Episcopus, hodie eorundem Primus Archi-Episcopus & S. R. Ecclesiae Cardinalis, Emericus Comes Estorasius de Galantha Episcopus Zagrabiensis, & modernus Archi-Episcopus Strigoniensis, Otto Joannes Baptista Comes Volckra, Episcopus Vesprimiensis, nostræ Causæ Orator, Gabriel Antonius Comes Erdœdus, Metropolitanae Ecclesiae Strigoniensis Præpositus Major, & Convivi hujus Sympotiarcho, nunc Episcopus Agriensis. Præterea Comites Erdœdii, Estorasi, Kolloniczii, Palfi cum aliis pluribus Regni Magnatibus. Magni sanè Hospites! Par Hospitibus Convivium, in quo de re maximi momenti tractandum erat.

IV. Convenerat tamen inter amicos nostros, ut sub initio convivii nulla hujus rei mentio injiceretur: appositis itaque dapibus omnes hilariter confederunt, variis sermonibus motis propositum suum sapienter dissimularunt: at remotis ferculis cum bellaria secundæ mensæ illata fuissent, tunc enim Otto Joannes Episcopus Vesprimiensis supplicem libellum expromsit, exorataque loquendi veniâ omnium convivarum silentium impetravit. Quò factò surrexit ille, & Cardinalem Archi-Episcopum, ad cujus latus retro stabat P. Præses clientum more, officiosè accessit, porrectoque libello supplici rogavit, vellet hujus causæ, cujus seriem ei breviter simul & nervosè exposuit, patrocinium in se suscipere. Idipsum ceteri quoque tam Ecclesiastici, quàm Politici Ordinis Proceres junctis precibus efflagitarunt, quibus id unicè intendebant, ut Cardinalis Augustanæ Confessionis homines bonis modis induceret, quatenus illi dictum Cœmeterium nobis

Libello supplici ad causam nostræ patrocinium Cardinalis exoratur.

M m m m m m m

ad

1716. ad Ecclesiam ibidem ædificandam pro tolerabili pretio, vel alio æquivalenti cederent. Cardinalis Archi-Episcopus omnes de suo favore securos reddidit, seseque ad Gloriam Sanctissimæ TRINITATIS id facturum spondidit, sicut & reapse fecit, quamvis immo- dicæ ac penè invincibiles difficultates superandæ fuerint, ut inferius magis patebit. Acta sunt hæc pridie Kalendas Octobris, ut memoravimus, annò quidem currentis sæculi quartò supra decimum.

Evulgatur ne-
gotium.

V. Petitio nostra jam in publicum elata, et si plurimos contrariæ opinionis pateretur adversarios, ignominiosâ tamen repulsâ, quam maxime metueramus, minimè notata fuit; reverebantur enim Cardinalis Archi-Episcopi summam dignitatem, cuius Auctoritate fieri noscebant omnia; ac præterea nunquam futurum credebant, ut hæc petitio successum esset habitura. Frequentius exinde P. Præses invisit Cardinalem velut hujus negotii Protectorem, captandi ab eo consilii causâ, quò in optatum finem opus celerius deduceretur. Cardinalis quidem suo in proposito jam penitus animum obfirmaverat; verùm in præsentî Regnicolarum ad Comitiam concursu, inter quos multi censebantur Seditarii, tantæ rei mentionem movere nolebat, ne crabrones in- tempestivè irritaret; præsentiebat enim vir sagacissimi ingenii, magnos inde tumultus orituros, quales & revera excitati fuerunt, ut inferius visuri sumus: consuluit igitur P. Præsidi, ut ipse tam suo quàm Ordinis nomine Senatui Posoniensi supplicem libellum porrigeret, declaratisque rationibûs, quibûs ad postulandum cœmeterium permoveretur, modestè significaret, se pacificè de eo transacturum, honestas condiciones propositurum, ac etiam vicissim admissurum. Fecit actutum Pater, quod monitus fuerat, nullò tamen operæ pretiò, quòd adversarii nostri longissimis deliberationibûs tempus tererent, aliàsque ex aliis moras injicerent; sic enim ardorem desiderii sopitum iri rebantur, aut petitionem effectu frustrandam. Contra tamen accidit; nostri siquidem ex tot comperendinationibus magis etiam incaluerant, assiduisque interpellationibus negotium apud Magistratum instantius urserunt, quamvis illud etiam hac ratione parum promovere potuerint. Non destitit tamen Cardinalis Archi-Episcopus ab incepto suo, nihilque non egit, ut tandem aliquando sensus eorum extenderet, eosque induceret ad contractum ineundum, aut saltem ejus perficiendi condiciones proferendas. Obtinuit tandem post solum annum, ut negotium in Consilio Magistratûs proponeretur. Res in Senatu, qui æquali numero partim ex Catholicis, partim ex Lutheranis componitur, variis affectibus excepta fuit; Senatores siquidem Augustanæ Confessionis negabant omnino, hoc negotium ad Senatum pertinere, quòd dicerent, cœmeterium suæ communitati esse proprium, ac de ejus legitima possessione satis constare. Catholici e contrario possessionem cœmeterii Senatui mordicus vendicabant, plurimisque rationibus allatis evicerunt, non penès Lutheranos solum, nec penès Catholicos, sed penès totum Magistratum simul jus esse cœmeterii vel cedendi, vel vendendi, vel commutandi. Senatoribus igitur in diversas sententias a beun-

In Senatu
proponitur.

Dissent Se-
natores.

abeuntibus ad tollendas dissidiorum causas ita tandem inter eos convenit, ut nostri Religiosi hortum quendam alteri Lutherano-
rum cœmeterio contiguum pro ampliacione ejusdem suis sumpti-
bûs emerent, & pro eo alterum cœmeterium, nostræ domui vi-
cinum, per viam commutationis reciperent.

1716.
Resolvitur ne-
gotium.

VI. Omnia jam in vado esse videbantur, dum subito novus turbo subortus totum ferè negotium pessumdedit; vix enim vul-
gante fama percrebuit, Magistratum cum nostris Religiosis tra-
ctatum de illo cœmeterio permutando inivisse, dum protinus
Lutherani vociferari cœperunt, Senatum Posoniensem vi ac frau-
de a Cardinali circumventum fuisse, extremum hoc fore dedecus
sue sectæ ac irremediabile præjudicium! tam atrox facinus in pu-
blica Regni Diæta, præsentibusque Sacratissimis Majestatibus com-
missum minimè tolerandum esse. Solemni idcirco protestatione
præmissa querelam adversus Cardinalem & Patres ad Imperato-
rem deferunt, quasi contra omnem æquitatem cœmeterium, plu-
rimis annis pacificè ab ipsis possessum, vi extorqueretur, eorûm-
que vetustissima jura tam gravi vulnere inflicto lethaliter saucia-
rentur.

Contradictio
emerge.

VII. Imperator audita sectariorum expostulatione eandem
sepe laudato Cardinali, cum officii gratiâ curiam accederet, in-
cunctanter proposuit: ille autem declarata pacifica conventionem,
inter Magistratum & Patres inita, falsissimam criminationem coar-
guit, & apertissimè refutavit. Ne tamen cœpta Regni negotia
ideo sufflaminarentur, aut turbarentur, Imperator impositò de
hac re silentiò totum negotium ad finem Comitiorum distulit.

Eadem reser-
vatur, & ne-
gotium post
Comitia dif-
fertur.

VIII. Illis tandem feliciter terminatis, dum soluto Regnico-
larum Conventu Proceres celeriter dilabuntur, & diuturnâ absen-
tiâ incitati domos suas avidissimè repetunt, P. Præses opportu-
num nunc tempus adesse ratus, quò dissipatum negotium pri-
stino vigori restitueret, iteratis vicibus Cardinalem accessit, qui
licet aliis publicis Regni curis distineretur, benevolas tamen ei
præbuit aures, negotiûmque accitis e Senatu viris restituit, ur-
sitque, ut denuò consilia de cœmeterii resignatione susciperent:
ne autem ullum de suo studio relinqueret dubitandi locum, addi-
dit, se proximè Viennam concessurum, Regiâque Confirmatio-
nem contractui impetraturum. His verbis effectum fuit, ut con-
tractus citius, quàm sperari potuisset, coalesceret. Quò in me-
dium productò utraque pars pari aviditate, etsi dispari intentio-
ne, eidem celeriter subscripsit, suâque sigilla appressit; nostri
quidem, quòd cupitam cœmeterii possessionem adire festinarent;
Augustanæ verò Confessionis asectæ aliud quidpiam nobis tunc
ignotum, sed a Cancellaria Hungarica probè intellectum ac de-
tectum, sub hujus contractûs involucris consequi desiderabant.
Sed ut majori claritate in materia cæteroquin sat obscura proce-
damus, ipsum imprimis contractum, prout alterius partis arti-
bus conflatus fuerat, Lectoris oculis nunc subjiciemus, qui ita sonat:

Restituitur
causa & con-
tractus pro-
cuditur.

1716.

Nos P. Joannes a Conceptione Ordinis Discalceatorum sacrosanctae TRINITATIS de Redemptione captivorum Conventus Posoniensis Superior & totus Conventus ab una ; & nos infra scriptis nominibus , & in personis universorum Augustanae Confessionis civium & inhabitatorum Liberae Regiaeque Civitatis Posoniensis partibus ab altera ; quibusvis oneribus & gravaminibus successorum nostrorum ac eorum omnium & singulorum , quos videlicet negotium ab infra uberius declarandum de praesenti vel in futurum quovis modo tangeret & concerneret , tangeretur & concernere posset , mature prius & exacta intra nos animorum nostrorum deliberatione praehabita , in nos assumptis , levatis sponte & liberè fatemur ac recognoscimus , & quidem ex parte praescriptorum Augustanae Confessionis civium & inhabitatorum : Quod ad multifarias praedelarati Religiosi Ordinis mediò nonnullorum Magnae Dignitatis & Auctoritatis Virorum erga nos ratione Cæmeterii ante praedictae Civitatis Portam S. Michaelis situati , & in piam S. Archangeli Michaelis memoriam ejusdem Nominis vocabulò insigniti , ac per nos in praesens usque in rationem Augustanae Confessionis demortuorum sepulturae optimo Jure tenti , vigoreque Soproniensis & novissime Posoniensis Diatarum Articulorum pacificè semper possessi , & cum plena exercitii quoque ad religiosam nostrorum hominum sepulturam spectantis libertate usuati praescripto Conventui cedendi iteratis vicibus factam benignam & amicam requisitionem , habito praepriis tantae existimationis Virorum condigno respectu per eundemque Conventum oblati infra scriptis conditionibus in debitam pensitationem sumptis & levatis , praedelatum Cæmeterium eidem Sacro Conventui cedimus , totumque attactum Jus nostrum in eodem Cæmeterio hactenus habitum , in toties fatum Conventum transferimus & transderivamus , nullum Jus , nullamque Juris , vel Dominii proprietatem erga idem Cæmeterium nobis aut successoribus nostris per amplius reservantes. E converso autem in recognitionem istiusmodi praedelaratae Cessionis , Jurisque translationis ex Parte praepetiti Religiosi Ordinis Nos praescriptus ejusdem Superior & totus Conventus praesentium per vigorem praelibatis Augustanae Confessionis civibus & inhabitatoribus bona fide promittimus , obstringimus & obligamus , quod in locum praattacti Cæmeterii super domo , in suburbio praattactae Civitatis sita , alterique ipsorum Cæmeterio ad Oratorium ipsis articulariter concessum adjacenti vicina , ac non ita pridem per Prudentem & Circumspectum Matthiam Maidl civem toties

toties facta Civitatis ab Admodum Reverendo Patre Paulo Barannay e Societate Jesu Seminarii Sancti Adalberti Tyrnaviensis Regente, & quidem hoc ita, prout Antecessoribus & Successoribus ejusdem in officio virtute certa coram Venerabili Capitulo Ecclesie Metropolitanae Strigoniensis per Illustrissimum condam & Reverendissimum Dominum Andream Illyés, Episcopum Transilvaniae Posonii anno 1711. die 28. Augusti celebrata Fassionis ad divendendum authorizatis existentibus Jure perennali data fuerat, eodem Jure acquisita & empta, Eidemque more Civitatis istius authentice assignata vulgò Branzikiana nuncupata propriis nostris curis, fatigiis & expensis a Sacratissima Casareo-Regia Majestate Benignum Regium Consensum pro saepius iteratis Augustanae Confessionis civibus & incolis ante pramentionati Cæmeterii apprehensionem impetrabimus, & manibus eorundem consignabimus, ut iidem præscriptam domum e manibus pramentionati moderni Possessoris pro se liberè acquirere, eandemque in usum suæ religionis, proque suorum Ecclesie & Scholæ ministrorum residentiis ex benigna quoque Sua Eminentissima Serenitatis Ducis de Saxonia & Archi-Episcopi Strigoniensis annuentia & libertate applicare, ut præattactâ domo sine ulla contradictione eodem Jure, articulari utpotè, in antelato Cæmeterio per prius habito perpetuè semper temporibus inperturbatè uti, fruique quinimò in forma Juris præviò modò cambiati possessione, & usu prædictæ domus pro se & Successoribus suis universis absque impedimento semper gaudere possint, & valeant, ac si prælibata domus tempore Oratorii ejusdemque Antecessorum ipsis diataliter assignati Excisionis, articularitèrque factæ Cessionis, iisdem simul assignata extitisset, vel ipsis quoque Regni Articulis specificè inserta haberetur. Ad hac pro ulteriori præscriptorum Augustanae Confessionis hominum sepultura, Caremoniarumque eò necessariarum exercitii necessitate, virtute ejusdem Benigni Consensus Regii in fundo civili alium commodum locum aquè in Libera & Regia Civitatis hujus suburbiis, suis sumptibus comparandi & emendi, eodemque Articuli, & Cambii Jure possidendi facultatem iidem Augustana Confessionis cives & incolæ Posonienses sibi habeant concessam & attributam. In cujus emptionem & comparationem, inque suorum demortuorum sepultura usum fiendam applicationem Inclutus quoque Magistratus Posoniensis suum actu præbuit assensum, & se nunc pro tunc, & tunc pro nunc eatenus obstrictum reddidit & obligatum. In Præmissorum proinde robur ac firmiorem evidentiam hasce Con-

Nnnnnnn

ventuales

1716. *ventuales praescripti Sacri Ordinis & nostris propriis Sigillis syngraphisque, inque Signum Praemissorum omnium ratihabitionis Liberae & Regiae Civitatis quoque hujus authenticò Sigillò Communitas Fassionales duplici sub Exemplari expeditas dedimus. Datum Posonii die nona mensis Decembris Anno 1715.*

Contractus
offertur Cam-
sati.

In Consilio
reprobatur.

Suadetur ma-
jor inquisitio.

Arbitrium Re-
giae Camerae
Viennam mit-
titur.

IX. Hic idem contractus Cæsari Viennæ cum supplici libello & demississimis precibus offertur, ut hunc eundem contractum Sua Majestas confirmare Authoritate Regia dignaretur. Cæsar Hungariæ consilium mittit examinandum. Aberat sub idem tempus Cancellarius Hungariæ Comes Nicolaus Illeshasius, cui in muneris vicem successit Ladislaus Adamus Comes Erdœdus Episcopus Nitriensis, Ordini nostro faventissimus, ex cujus gratiis magnum rerum nostrarum sperabamus successum. Verum ut ille contractum legendo leviter percurrit, subito deprehendit vir perspicacis ingenii & patriarum legum peritissimus, quod Augustanæ Confessionis asseclæ ea, quæ proponebant, jure perpetuo nullatenus sibi arrogare queant: præterea contractum non unò vitio scaterere animadvertit: debuissent nimirum Posonienses Senatores Regiam prius Cameram consulere, vel ad minus eidem, quas conceperant, indicare rationes, ne tam enormiter in Regia Jura peccarent. Quapropter contractus ille in Regio Hungariæ Consilio reprobatur. Hinc in momento simul procuratio nostra penè in exitium ruit, & certò pro conclamata habebatur. Nota tamen Benignitas Clementissimi Cæsaris erat pro solamine, atque nostros in spem meliorem erigebat, quia eosdem in his actis bona fides tuebatur. Episcopi quoque Nitriensis Pro-Cancellarii favor & in rebus dirigendis prudentia, dexteritasque non sinebat causam nostram omni ope destitui. Postquam enim ille Cæsari universa, quæ fiebant, ex ordine recensuisset, consiliò suò author fuit, ut hæc res amplius & accurata inquisitione discuteretur: cum verò ad Regiam Posonii Cameram propriè pertinere nosceretur, Regium Hungariæ Consilium ad Alexandrum Erdœdum Regiæ Cameræ Præsidentem die quinta Martii litteras dedit, quibus ejusdem Cameræ Viris a Consilio injungebatur, ut Contractum illum discuterent, & quidquid contra Jura Regia in eo peccatum fuerit, Regiæ Cancellariæ scriptò declararent.

X. Contractus igitur in Cameræ Consilio propositus, perlectusque fuit. Omnes in Confessu mirabantur, quòd ipsi insciis, nec consultis, nec requisitis Sectarii hujusmodi contractum fabricare præsumperint. Fit continuò rerum exacta discussio, multa deprehenduntur vitia, quibus contractus ille laborabat. Arbitrium ergo suum, ut jussi fuerant, scriptò prolixius exponunt, sub verborum involucris, quæ latebant, eruderant, sapienter & palàm ostendunt cætera, ità ut evidenter eos mala fide processisse convincerent. Integrum Excelsæ Posoniensis Cameræ scriptum cum propter aliquas rationes prætermittere debeamus, pauca tamen ex eodem verba producere non dabitur vitio, & quidem illa, quæ ad

ad singularem animadversionem referuntur, nimirum: *manifestè* 1716.
elicitur, antelatos Augustanæ Confessionis additos in fundo præmissi cæ-
meterii absolutum Jus sibi vendicasse, neque considerasse illud, quod tunc-
usque etiam nonnisi ex gratia Regiarum Majestatum, & pro bono dum-
saxat pacis fuerint in hoc Regno Apostolico tolerati, tolerenturque im-
presentiarum, adeoque absolutum Jus in nullis bonis, aut fundis sibi ap-
propriare possint. Cætera consultò prætermittimus. Illam igitur
scripturam die undecima Maji per Regium Cursorem ad Inclytam
Hungariæ Cancellariam Viennam mittunt.

XI. Arbitrium Camere Regiæ, tot argumentis tantisque ra-
 tionibus stabilitum, referente Nitriensi Episcopo Pro-Cancella-
 rio ad Imperatorem pervenit, & postquam tota causa iterum fuis-
 set recognita, duodecima mensis Augusti Cæsareo-Regium De-
 cretum ab eadem Regia Camera Posonii executioni mandandum
 prodixit; quod ad verbum hic referre operæ pretium existimavi.
 Sic autem habet:

Cæsaris De-
 cretum expe-
 ditur.

CAROLUS VI.

Specstabiles ac Magnifici, item & Egregii, Fideles nobis
Dilecti.

Ex demissa Fidelium Nostrorum Religiosorum Ordinis San-
ctissime TRINITATIS de Redemptione captivorum Conventus Po-
soniensis instantia Majestati Nostræ per Regiam Cancellariam No-
stram Hungaricam Aulicam humillimè relata, Benignè informamur;
qualiter iidem penè præattactum Conventum suum non nisi humili
& privatò quasi Oratoriò provisi, Templò verò ob defectum suffi-
cientis fundi, in quo edificare posset, destituti, adeoque eatenus soli-
citi Civilem Magistratum Posoniensem, vel potius ciues præprimis
& incolas, Augustanam Confessionem profitentes, ratione Cæmeterii
præfatis Religiosis vicini & contigui, ante hac Catholicorum, & San-
cto Michaëli Archangelo, cujus nomen etiamnum obtinet, dicati,
pro edificando Templo sibi cedendi, & resignandi requisivissent, &
post diuturniores sollicitationes, sub certis tamen conditionibus as-
sensum eatenus eorundem obtinuissent, superindeque ad certum etiam
Contractum, hisce in genuina copia annexum iidem Religiosi per-
suasi fuissent, talèmq; bona fide subscripserunt: Ac eidem vel ex
eo, ut prænotatum Cæmeterium citius acquirere, & voti sui compo-
tes fieri, Templumque edificare possent, piò zelò satisfacere cupien-
tes, pro Benigno Consensu Nostrò Regio super ejusmodi inito Con-
tractu obtinendo, Majestati Nostræ demissè supplicarunt, ipsum-
que Contractum in Originali supplici suo libello accluserunt. Cu-
ius continentis, & præsertim insertis conditionibus in altiore

1716. *considerationem sumptis, si easdem admittere vellemus, non solum Ecclesiae DEI, sed & ipsi quoque Peculio Nostro grande praedudicium illatum iri Benignè comperimus. Enimverò si pro solius praedudicium Cæmeterii per Augustanae Confessionis homines hætenus utcumque possessi (de quorum tamen legitimo ibidem Jure sibi vindicato dubium etiam subversaretur) & aliunde ipsis, vel ex eo, quod sepe intra biennium vix unus & alter ibidem sepeliatur, superflui cessio- ne, non solum alium locum in vicem hujus pro Cæmeterio ipsorum commodum, cum omni, & quidem Articulari libertate, sed domum etiam illam in Contractu specificatam pro residentia Ministrorum & Scholarium ipsorum convertendam, & dubiò procul a communi- bus oneribus eximendam Jure perpetuo, & pariter Articulari, quasi Distaliter idipsum iisdem concessum fuisset, adipisci possent, magna sanè in ejusmodi cambio improportio, nec minus Rei Catholicae, & Legum Regni praedudicium ac Jurisdictionis Nostrae, quâ etiam Do- mini Terrestris derogamen, e contra verò ipsorum emolumentum, & exercitii augmentum exinde emergeret. Hinc Benignè resolvimus, praetensum Contractum illum præviis ex rationibus eò, quò initus esset modò, in omnibus subsistere nequire, minus per Maje- statem Nostram confirmari posse. Et quia memorati Religiosi pro exaltanda Divini Numinis in Sanctissima TRIADE semper ado- randi gloria, necessariò ad edificandum Templum fundò summè in- digeant, nec alium praeclaratò Cæmeteriò, aliunde, ut præmissum est, superfluò, aptior, & commodior reperiatur, jamque aliunde ipsi- met præfati Augustanae Confessionis homines semet idem Cæmeterium resignaturos obtulissent & obstrinxissent, sed nec de pleno Jure ipso- rum, qualiter idem Cæmeterium hætenus usuâssent, sufficienter constaret, ac prætereà duo adhuc alia, unum Oratorio suo contiguum satis amplum, aliud Xenodochio vicinum, tertium verò ad Portam S. Laurentii, cum Catholicis hætenus commune, sed recenter, uti benignè informamur, divisum possiderent, nec pluribus indigere vi- derentur. Ea propter Fidelitatibus Nostris Benignè committimus, & mandamus, quatenus acceptis Præsentibus, & primùm de præde- clarato Cæmeterio, quale Jus ad illud mentionati Augustanae Con- fessionis homines hætenus sibi vindicaverint, investigare, & resciri- re, aut ad comprobationem legitima Possessionis eosdem adigere, & si legalem Possessionem comprobare nequirent, illud ab iisdem, ve- lut illegitimis usurpatoribus Authoritate Nostra Regia, & Juri- Dominii Terrestris, quod Articulariter etiam pro omnibus superest, sim-*

*fimpliciter occupare; fi verò quodpiam folidum & feu Articulare, 1716.
feu Commiffionale Jus fe habere remonftrare poffint, eo etiam in
cafù, cum ipfimet idem Cœmeterium fe resignaturos, & in vicem
ejusdem alium locum accepturos fore declaraverint, ne lamentandi
anfam eatenus habere poffint, omnino alium locum pro novo Cœ-
meterio erigendo cum ea libertate, modisque & formis, quibus cam-
biandum, Sancto Michaëli Archangelo dicatum hætenus poffede-
runt, finè tamen ulteriori præconcepti beneficii ad præcitam do-
mum contractualiter prætenfa extenfione ufumandum concedere, adeò-
que erga puram dicti Cœmeterii cum altero loco commutationem,
feu cambiationem assignare, fapefatum verò Cœmeterium memo-
ratis Religiofis confignare debeant, & teneantur Fidelitates Noftre.
Gratie in reliquo &c. Vienna die 12. Augufti 1716.*

Carolus.

*Ladislaus Adamus Comes Erdædi
Epifcopus Nitriensis.*

Ladislaus Huniadi.

XII. Hæ litteræ Pofonium ad Regiam Cameram delatæ in pleno ibidem confelfu perlectæ funt. Res extemplò Sectariis Pofoniensibus intimatur, eisdemque injungitur, ut continuo intra juridicum temporis terminum Cæfareo-Regiis Decretis morem gerant. Illi cum non Jus, non Titulum, non Tabulas, non Litteraria Documenta, quæ legitimam Cœmeterii Poffeffionem edocerent, producere poffent, Regiæ Cameræ supplicem libellum obtulerunt, in quo Auguftanæ Confelfionis cives rationibûs fundati nulla Regum concessione, aut donatione, fed folummodò diuturni temporis ufu Jus in dictum cœmeterium fibi arrogabant: aut quia in rebus hujusmodi præfcriptio locum non invenit, nihil evicerunt. Licet autem Regia Camera ipfò factò cœmeterium apprehendere, illudque nobis Cæfaris & Regis Nomine confignare potuiffet, voluit tamen ad Regni Leges conformius procedere, ut Auguftanæ Confelfioni addictis longiores induciæ concederentur, & in facie cœmeterii ad ejusdem folemnnem Refignationem permoverentur. Dilatum itaque fuit hoc negotium in fecundam diem menfis Septembris, quæ illò annò in feriam quartam inciderat, Fefto S. Stephani Regis Hungariæ fecundò, ob expugnatam ante triginta abhinc annos Budam anniverfaria folemnnitate in tota Ecclefia Catholica celebrari folito, confecratam: ita in Synchronis annotationibus meis invenio; ideòque in Cæfareum Confirmationis noftrorum Pofonii fundorum Diploma, annò millefimo feptingentefimo decimo oétavo die vigefima oétava menfis Septembris expeditum, Amanuensis oſcitantia errorem irrepiſſe deprehendo, ubi legitur fexta Septembris, quæ annò hujus Sæculi

Ad Cœmeterii
refignationem
ftatuitur dies
2. Septembris

Errorem ip-
fius in Di-
ploma expre-
ſſum depre-
henditur

000000

deci-

1716. decimò sextò erat Dominica, in quibus diebus huiusmodi Ierusalem meam annotationem magis confirmat.

Cœmeterium
positis tradi-
tione.

Pater

et

Comitatus

XIII. Appropinquante tandem tempore, quò memorabile hoc negotium erat in effectum deducendum, res in hunc modum transacta fuit. Præstituta die secunda Septembris ad Publicum hunc Actum corroborandum peculiariter invitantur utrinque tam Ordinis Ecclesiastici, quàm Statûs Politici, qui Posonii sub idem tempus versabantur, Viri dignitate ac muneribus Clarissimi. Adfunt statuto tempore, & quidem ex parte Inclytæ Cameræ Deputati Regii Commissarii, Illustrissimi nimirum Domini Liberi Barones Bernardinus Venierius, Paulus Mednyanskus, & eiusdem Cameræ Secretarius Dominus Meczerus; ex altera verò parte Consul, Iudex & Senatores Posoniensis Civitatis. Aderant præterea ad condecorandam hanc functionem complures Infulis insigniti Ecclesiarum Patres, Episcopi, Canonici & diversorum Cœnobiorum Superiores, ac denique nostri Posoniensis Conventus Præses, P. Joannes a Conceptione, cum suo Religioso Cœtu, & innumera alia hominum utriusque sexûs multitudine. Imperatò tandem silentiò Perillustis Dominus Secretarius Meczerus Cæsareum Decretum supra relatum perlegere iussus est, quod postquam alta voce præstitisset, ex adversa parte Senatorum unus suorum nomine in Latino pariter idiomate copiosè præfatus significavit, obsequenter se in abdicando præsentì hocce Cœmeterio, non obstante, quòd multis annis idem pacificè possederint, Cæsaris & Regis Apostolici Decreto se obtemperare; Fideles Sacratissimæ Majestatis servos & subditos se, dum vita comes fuerit, non solum in his, verùm & in aliis ad nutum paratissimos fore, & demissè mandata venerari: quibûs dictis claves Cœmeterii Illustrissimo Domino Baroni Venerio reverenter in manus consignavit. Ad hæc Venierius insigniter commendavit promptam eorum in exequendis mandatis Regiis obedientiam, monuitque, ut ita porro pergerent, pacis studia sectarentur, invidia ne commoverentur. Acceptas deinde Cœmeterii claves in persona Cæsaris & Regis Patri Præsidi nostri Cœnobii tradidit: Pater obtentis clavibus Ordinis nomine pro pulcherrimo beneficio imprimis Sanctissimæ TRINITATI omnium bonorum Scaturigini, deinde Cæsari, Regique & Regiis Commissariis cooperatoribus prolixas egit gratias. Omnia ista citra ullas turbas in summa pace peracta fuerunt, quæ pro coronide tam memorabilis actûs sinceræ diversorum gratulationes exceperunt.

Platea inter
media pariter.

XIV. Postea dum P. Præses cum Architedo fabricandi Templi ideam concipit, Locique situm examinat, qui versùs Domum nostram rectà lineâ procurrens, forinsecus in longiorem rotunditatem desinebat; tunc primùm observavit interjectam plateam, quæ longitudine orgyias quatuordecim, id est pedes geometricos quatuor & octoginta, latitudine verò orgyias tres cum dimidia, seu unum & viginti pedes complectebatur, grande impedimentum designati Templi structuræ obiecturam; per hanc enim platea-

1716.

plateolam Augustanæ Confessionis sequaces, cum ad sanum suum tenderent, ultro citroque quotidie commeabant, imò & ipsum Templum, nisi hoc incommodum extenderetur, magnum detrimentum regulari disciplinæ ac religiosis abstractioni minabatur; etenim ut nostris e Cœnobio aditus in Ecclesiam panderetur, oportebat ingenti sumptu ambulatorium e Superiore Conventus peristylio ad Templum construere, ut hoc veluti ponte Ecclesia & Cœnobium, inter se connederentur: nec tamen propterea aliis quam plurimis incommodis satis obviabatur; hoc namque pacto nocturnis grassatoribus sub eodem arcu tutissimum parabatur receptaculum, ut proinde facile divinari posset, multas lites circa jus asyli indò emerfuras, nobisque non minus ac Magistratui perpetuas molestias orituras; sicut enim angulus ille inter Conventum & Ecclesiam quibusvis sceleribus perpetrandis occasionem præbebat, ita aut omnino tollendus erat, aut assiduâ custodiâ munendus. His permotus P. Præses Excellentissimum Alexandrum Comitum Erdœdium Inclytæ Cameræ Posoniensis Præsidem simplex accessit, & expositis incommodis, quæ ex hac intergerina plateola subpullulatura metuebantur, rogavit, ut operam suam in id conferre velit, quatenus exiguum hoc terre spatium pro Templi & Cœnobii conjunctione nobis donaretur. Excellentissimus Erdœdus facile agnovit, Patris rationes haud contemnendas: egit igitur confestim cum Magistratu, ut eandem plateam secundum necessariam dimensionem Cœnobio nostro cederent. Lutherani prioris adhuc vulneris memoriâ exacerbati acriter huic petitioni se opposuerunt; re tamen maturius perpensa, ad extremum omnes consenserunt. Quò impetratò, ut deinceps omnis questio tolleretur, nostri plateam illam ex utraque parte muro tumultuariè excitatò obduxerunt, qui Cœmeterium Cœnobio connectens transitum impedivit, atque hac ratione multis emerfuris incommodis utilem ac salutarem obicem posuit. Negotium hoc mentes utrinque variè per duos solidos annos exagitavit, donec tandem citra spem & cum fœnore ad felicissimum finem perductum fuisset.

C A P U T VI.

Agriam superioris Hungariæ Civitatem Ordo noster introducitur.

I. **S**ECUNDUM Nati CHRISTI Epocham ingredimur nunc Annum millesimum septingentesimum decimum septimum novæ Propagationis nostræ incrementò nobilem. Gabriel Antonius Comes Erdœdus, sæpius per decursum hujus Historiæ a nobis jam laudatus, atque laudandus imposterum multoties, affectum in Ordinis Trinitarii Sodales magis testaturus, quem a D. Christophoro Parente Optimo Optimus Filius Hæreditarium acceperat (virtutes enim Patrum naturæ bonitate per sanguinem in Filios propagantur) nunc insigni aliquò monumentò evidentiùs testatum

Oooooo a

face-

1717.
Affectus Patrum in Filios propagantur.

1717.

facere decrevit. Equidem ille jam pridem, cum adhuc in Metropolitana Strigoniensi Ecclesia Praepositi Majoris dignitate ac munere fungeretur, aptam aliquam de Ordine nostro bene merendi occasionem captaverat, nec dubitare licebat, eum, si vita comes accederet, quod nostri ferventissimis a DEO precibus postulabant, insigni quodam beneficio Religionem nostram sibi devincturum. Id quod prorsus evenit; piis siquidem nostris suspiciis annuit Divini Numinis Providentia, quae nobis, ne cogitantibus quidem, viam sternebat ad novae cujusdam Foundationis ineundam possessionem, ut nunc fusiùs declarare aggredior.

Telekesius
Agriensis Episcopus.

II. Annis superioribus, peste simul & bello Regnum Hungariae diu multumque fatigantibus, Stephanus Telekesius vitae meritis laudatissimus Agriensis Ecclesiae Pontifex naviculam quasi in turbido undique mari rectè gubernabat, & in naufragis illis Reipublicae fluctibus ad Superos velut unicum suam Cynosuram, quemadmodum versati solent Navarchi, identidem respiciens precibus, votis & sacrificiis pro Rege, Regno & Populo Divinum Numen exorabat, ut reduc[t]a postliminò temporum tranquillitate bellorum furor tandem aliquando conquiesceret, & epidemica lues, ab innumeris funeribus infamis, e Regni finibus eliminaretur. Neque irritae fuere preces ejus, quibus Divinas aures ad misericordiam inclinavit; postremos enim vitae suae dies bellis omnibus sopitis, & contagioso morbo extincto in pace ac prosperitate transegit. Videtur, Candidissimo huic Praesuli in votis fuisse aliquod insigne monumentum pro nostro Ordine in vivis statuere, quod licet ob attritas bellorum tempestate facultates praestare nequiverit, Successori suo tamen ad opus longè pulcherrimum audendum quasi facem praetulit, utpotè qui cumulatissimè implevit, quod Antecessor ejus dudum optaverat. Sed ut clarius agnoscat, quibus basibus haec mea conjectura subsistat, rem altius repetere libet: Cum anno superiore hujus saeculi nono Agriae pestifera lues multas passim strages patraret, hac in afflictione Hungariae Nationis cives ad Sanctissimae TRINITATIS Numen fiducialiter confugerunt, ejusdemque honoribus sacram aediculam construere decreverunt. Facto hujus rei voto vis exitialis mali remissit, & vastator angelus gladium in vaginam recondidit. Tam palmarè beneficio cives obstricti subsidia confestim colligunt, Aedis sacrae fundamenta jaciunt, muros ad justam altitudinem educunt; sed cessantibus aut parcius affluentibus subsidiis cessatum etiam fuit ab opere, & structura remansit imperfecta. Telekesius Agriensis Antistes videns tantum frigus civium in promovenda hujus aedificulæ fabrica, eis expensas hactenus erogatas reludit, opus in se transtulit, & feliciter etiam ad culmen perduxit. Paulus, frater illius, aram Sanctissimae TRINITATI propriis sumptibus statuit; ipse verò Episcopus reliquas hujus aedificulæ partes ornavit; ubi

Capitulum 355.
TRINITATIS aediculam perficit.

Sanctus Ordin-
is nostri ibi-
dem ponit.

memoratu dignum est, eum quatuor depictas imagines in eadem sacra aedícula parietibus affixisse, quarum prima Sanctum Patrem Nostrum JOANNEM de MATHA, altera Sanctum Patrem Nostrum FELICEM de VALOIS, tertia S. Petrum de Cabilone Marty-

Martyrem, ac denique quarta Venerabilem Patrem Nostrom Michaëlem a Sanctis cum suis Ordinem nostrum concernentibus inscriptionibus haud inveniunt representabant. Non constat, quo inspirante hoc fecerit, his ipsis tamen argumentis inducor, ut credam, ei jam tunc in mente sedisse prosperiore fortuna arridente Ordini nostro in hac sacra ædícula stabile quoddam domicilium fundare. Præterea tres campanas ibidem appendi curavit, quæ has inscriptiones præferunt; prima: PATER DE COELIS DEUS MISERERE NOBIS. Secunda: FILI REDEMPTOR MUNDI DEUS MISERERE NOBIS. Tertia: SPIRITUS SANCTE DEUS MISERERE NOBIS. Ad extremum denique, ne operi ab se provecto, quidquam deesset, eandem ædículam annuo censu dotavit.

1717.

Tria aræ campana cum inscriptionibus.

Annus censu dotatur.

III. Regno restituta pace, pestēque profligata pius Præsul octogenariō major plenus meritorum die tertia mensis Maji annō millesimō septingentesimō decimō quintō exuta mortalitate ad Superos migravit, nec diu anceps mansit, quis viduatæ suo Pastore Ecclesiæ substitueretur Successor; amplissima siquidem merita suffragabantur præ cæteris D. Gabrieli Antonio Comiti Erdœdio Metropolitanæ Strigoniensis Ecclesiæ Præposito Majori: qui proinde ab Augustissimo Cæsare, Rege Apostolico, Agriensis Ecclesiæ Sponsus renunciatus, ac deinde die sexta mensis Augusti ejusdem anni decimi quinti universali omnium plausu & congratulatione ejusdem Cathedralis Ecclesiæ solio impositus fuit. Rebûs Novus Præsul sui muneris ritè constitutis, ordinatisque, ut in tam lato ac diffuso Episcopatu fieri oportebat, primas curas suas eò convertit, qua ratione Sacrum Ordinem nostrum Agriæ implantaret. Hæc ille dum tacita mente secum revolvit, annō labentis sæculi decimō septimō sub ipso Vernalis jejunii tempore Viennam concessit, causas suæ Ecclesiæ ibidem tractaturus. Viennam delatus in principio mensis Martii ad nostrum Cœnobium se contulit, ac P. Martino ab Ascensione, qui eo tempore Commissarii Generalis munereungebatur, in familiari colloquio insinuavit, sibi propositum esse Agriæ Ordinis Trinitarii Cœnobium instituere, atque huic rei ad sequens Sanctissimæ TRINITATIS Festum initium dare: monuit proinde Patrem, ut cum aliquot suis Religiosis dicta die Agriæ compareret, pollicitus, se omnes sumptus hujus rei gratiâ erogandos suo ære persoluturum, quod & reapse insigni munificentia præstitit.

Obis Episcopos Agriensis.

Ejus Successor.

Ordinem invitæ Agriam.

IV. Mense Majo destinatum advenerat tempus, quo Agriam ad ineundam novæ Foundationis possessionem nostri fuerant invitati. P. Martinus ab Ascensione cum P. Emmanuele a S. Maria Viennâ Comaromium contendit, quod etiam Tyrnaviâ ad se evocavit P. Emericum a S. Alexio, P. Leopoldum a S. Josepho & F. Martinum ab Assumptione in quorum comitatu flumentaneo itinere Budam profectus est, hospitiumque Pesthini apud Reverendos Patres Ordinis Servorum Beatæ Virginis, jam præviè pro nostris præparatum, subivit. Hic illi omni officiorum genere ex culti currus conduxerunt, quibus reliquam viam conficerent,

Agriam veniunt nostri.

PPPPPP

iis.

1717.

isque consensu die vigesima secunda ejusdem mensis Maji, Sabbato nimirum ante Festum Sanctissimæ TRINITATIS, Agriam per-
 venerunt, ab Episcopo singulari benevolentia excepti in veterem
 Parochiæ domum ex ejusdem Præsulis dispositione diverterunt.
 Sequenti die Dominicâ, Sanctissimæ TRINITATIS Festo conse-
 cratâ, pro vetere consuetudine solemnibus supplicatio e principe
 Templo ad ædem Sanctissimæ TRINITATIS extra urbem dedu-
 cenda fuerat, sed quod nubilum cœlum perpetuos imbres dedu-
 deret, viasque omnes cœnô, ac illuvie fœdaret, sacra omnia in
 Cathedrali Templo, ubi etiam nostri comparuerant, peracta fue-
 runt. Agrienses cives & incolæ, quorum pauci adhuc Ordinis
 nostri Religiosos viderant, ora, oculosque ad novum hoc & in-
 solitum spectaculum converterunt, Patrêque nostros intentissi-
 mè contemplantes mirabantur admodum, & ex se invicem per-
 contabantur: unde repente tam ignoti Ordinis Sacerdotes huc de-
 lati fuissent? Quod nomen eorum? Quid sibi hic vellent? Quò
 tendant? Et quæ sunt his similia. Domino Nicolao Gerhar-
 do Agriensis Ecclesiæ Canonico ea die provincia obtigerat ad concio-
 nem verba faciendi. Is rerum, quæ agebantur, optimè gnarus
 elegantem sermonem concepit, in quo postquam multa aptè ac
 ornatè de incomprehensibili Mysterio Sanctissimæ TRINITATIS
 disseruisset, suosque auditores ad ejusdem cultum, amorem, &
 adorationem inflammasset, sensim ad Ordinem nostrum præsen-
 tesque Religiosos sermonem direxit, & ut populi cupiditati fa-
 ceret satis, in hunc ferè modum locutus est: „ Præsentem, Fide-
 „ les, quem cernitis Ordinem adesse, ab eadem Divina Personarum
 „ TRINITATE nuncupari meruit, orbi Christiano ante quingen-
 „ tos & novendecim annos Angelica apparitione revelatus ad
 „ redimendos e jugo & servitute paganorum Christianos capti-
 „ vos pridem in Ecclesia per diversas mundi nationes propaga-
 „ tus: quibuscunque in locis aut gentibus, ubi sedem fixerat,
 „ CHRISTI Fidelibus ingentia attulit commoda; hujus enim Or-
 „ dinis professores non solum populo e superiore loco Verbum
 „ DEI proponunt, pœnitentes in sacro tribunali salutaribus præ-
 „ ceptis instruunt, vitia doctrinâ suis eradicant, viam salutis
 „ ostendunt, aberrantes in rectam semitam reducunt, ægros &
 „ moribundos consolantur, eosdem ad cœlestis Patriæ iter pro-
 „ bè dirigunt, verum etiam vitæ integritate, morumque Sancti-
 „ moniâ insigniter refulgent; assiduis namque jejuniis, aliisque
 „ corporis & sensuum edomationibus perpetuò incumbunt, diu
 „ noctuque Divinæ Majestati in Psalmis, Hymnis & Canticis spi-
 „ ritualibus deserviunt, precibus & sacrificiis iratum Numen pla-
 „ cant, miseris mortalibus a DEO beneficia quàm plurima exor-
 „ rant. Quòd si autem alicui hæc non admodum singularia, aut
 „ certè cum aliis Religiosorum Ordinibus communia videantur,
 „ istud sanè decus citra controversiam eis peculiarem existima-
 „ tionem meritò conciliat, quòd juxta Ordinis sui Institutum
 „ longinquis itineribus susceptis per immania pericula in barbara
 „ Regna proficiscantur, Christianos captivos de crudeli Tuscarum
 „ servi-

Sermo ad po-
 pulum in Or-
 dinis comen-
 dationem.

1717.

„ servitute immensis sumptibus eximant, eisdemque ad pa-
 „ triam suam & Christianam libertatem reducant. Jam nemo
 „ ambiget hos esse veros CHRISTI Sectatores, qui idcirco de
 „ cœlo in hunc mundum venit, ut genus humanum cruce &
 „ passione sua ab orci vinculis eximeret; ideo & hi Religiosi Pa-
 „ tres bicolorem crucem in alba veste supra pectus gestant, ubi
 „ color albus, qui a nullo alio colore ducit originem, sed a se
 „ natus est, DEUM Patrem Ingenitum, color cœruleus sive cœ-
 „ lestis DEUM Filium, ab æterno ex Patre genitum, qui propter
 „ nostram salutem de cœlo descendit, color ruber, sive igneus
 „ DEUM Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedentem, qui
 „ est amor utriusque, & in igneis linguis supra Apostolorum ver-
 „ tices apparuit, significant. Quamobrè, si quis hos Religio-
 „ sissimos viros exterius duntaxat aspiciat, illos confestim filios
 „ esse Sanctissimæ TRINITATIS & Redemptores captivorum
 „ agnoscat. Quibus præmissis sermonem his verbis conclusit:
 „ Cum igitur Patres isti universo quidem Christiano orbi, præ-
 „ cipuè tamen Regno Hungariæ ob assidua cum infensissimo Chri-
 „ stiani Nominis hoste bella & frequentes nostræ gentis captivi-
 „ tates sint valdè utiles & magnoperè necessarij, statuit Sapien-
 „ tissimè Præsul noster eis in hac urbe cœnobium condere, ut
 „ imprimis saluberrimum Redemptionis captivorum Institutum,
 „ prout solent, assiduè exercent, & universis civibus sanâ doctri-
 „ nâ & exemplaris vitæ conversatione præluceant. Dici vix
 „ potest quantos motus in auditorum animis hæc Oratio exci-
 „ taverit. Omnes sanè incaluerè, ac insolitò perfusi gaudiò de
 „ Optimi sui Præsulis munere sibi gratulati fuerunt.

Colorum in
Ordinis Crucis
explicatio.

V. Die sequenti, quæ erat feria secunda, Episcopus juxta Sa-
 cros Canones convocavit Regularium Ordinum Superiores, Pa-
 trum videlicet Minorum S. Francisci strictioris observantiæ, &
 Servorum Beatæ Mariæ Virginis, atque cum illis ipsum etiam
 urbis Senatum. His ille fusiùs magno verborum pondere ape-
 ruit, sibi propositum esse Agriæ Ordini Sanctissimæ TRINITA-
 TIS de Redemptione captivorum cœnobium condere: Quæsit
 proinde, quid ipsi sentirent, & an quidpiam haberent, quod ho-
 rum Religiosorum introductioni jure opponere possent? Nemo
 inventus est, qui contradiceret, quinimo cuncti rara felicitate,
 quæ hætenus nunquam adhuc nobis obtigerat, abs dubio propter
 tanti Præsulis auctoritatem ac debitam reverentiam consonis sus-
 fragiis in eandem cum suo Episcopo mentem conspiraverunt. Su-
 pererat proinde, ut locus pro novo hoc cœnobio construendo
 eligeretur. Duo statim occurrebant, alter intra urbem ad sacram
 Aedem S. JOSEPHI CHRISTI Nutricij, alter verò extra urbis
 moenia ad Sanctissimam TRINITATEM, cujus superius mentio-
 nem fecimus. Datur nobis optio alterutrum eorum eligendi.
 Nostri utrumque locum sollicitè perlustrant. Aedes S. JOSEPHI
 major quidem erat, & ad Mahometanorum, quibus olim usum
 præbuerat, architecturam constructa: etsi verò nostri commo-
 dius tutiusque ducerent intra civitatem habitare, deterrebat

Proponitur &
approbatur
nostra causa.

Locus pro
Cœnobio ex-
quiritur.

Ppppppp a

tamen

1717. men eos situs nonnihil humidus adeoque sanitati perniciosus, ad quam præcipue illos respicere decet, qui regularem disciplinam sartam, tectamque conservare cupiunt. Porro altera Ecclesiæ Sanctissimæ TRINITATIS extra mœnia licet priori situs prærogativâ & magnitudine cederet, ab aëris tamen salubritate & amœnitate loci commendabatur. Hanc igitur appetiverunt, ad quam ipse Sacræ Ædis Titulus eos invitare videbatur. Res circa loci obligationes facile complanata fuit, ut sequenti anno, quando Cæsareo-Regium confirmationis Diploma afferemus, fusiùs dicetur. Dominicâ tandem, quæ fuit dies octava post Sanctissimæ TRINITATIS Festum, & trigesima mensis Maji Episcopus nostris Religiosis & multis aliis Viris e Clero, populoque stipatus Sacram Ædem Sanctissimæ TRINITATIS accessit, eandemque referavit, & claves P. Martino Commissario Generali in manus tradidit, simulque locum sub his obligationibus Ordini donavit, videlicet: ut singulis mensibus in una Dominica die, cum supplicatio more solito de Cathedrali Templo huc descenderit, nostri sermonem e superiore loco ad populum faciant, & in cujuslibet hebdomadæ feria quarta & sexta Missæ Sacrificium pro defunctis celebrent; pro his autem peragendis nostri quotannis centum quinquaginta & unum florenos Rhenenses stipendii locò recipiant, quemadmodum a Reverendissimo D. Stephano Telekesio Episcopo Agriensi Antecessore prius fuerat institutum.

Eligitur sacra
ædes SSS.
TRINITA-
TIS.

Introductio.

Ejus obliga-
tiones.

Proponuntur
aliæ obliga-
tiones.

Perpetua me-
moriam gratitu-
dinis ergo.

Alia benefi-
cia ditati
Viennam re-
dunt.

VI. Eadem luce post meridiem, cum circa futurum cœnobii ædificium Episcopus quædam cum P. Commissario Generali conferret, ei pariter exposuit, gratissimum sibi fore, si nostri deinceps Agriæ curarum partem admitterent, in administranda re spirituali, præsertim ad ægros & moribundos vocati præstò adessent, quinimò Sacramenta eisdem administrarent, atque alia munia Parochialia peragerent, quotiescunque urbis Sacerdotes his administrandis non sufficerent, aut nostrorum adjutorio opus haberent. Alterum erat, ut nostri ab hac ipsa introductionis die, quantum fieri posset, secundum regularis disciplinæ normam viverent, speciatim verò ab esu carniū abstinere, & juxta sacre Regulæ nostræ statuta nullibi extra domum suam manducarent, aut biberent, atque alia, quæ juxta Ordinis Leges stabilita sunt, pro viribus observare studerent. His omnibus, ut par erat, consensit P. Commissarius Generalis, jussitque nostros eis morem gerere, ac præterea mandavit, ut in signum gratitudinis singulis diebus sabbati pro Episcopo Fundatore, & totius gentis Erdœdianæ prosperitate Missæ Sacrificium perpetuis temporibus celebraretur. His transactis P. Emericum a S. Alexio loci Præsidentem constituit, cui fratres obedirent; ac deinde Optimo Præsuli valedicens eidem pro ingentibus beneficiis gratias, quas humana mens potest maximas, rependit, suosque ejusdem protectioni etiam atque etiam commendavit. Discessuro Patri liberalissimus Præsul currum victualibus onustum, ac præterea centum florenos Rhenenses in viaticum donavit, simulque unum ex suis ministris constituit, qui Patrem Budam usque nomine suo comitaretur, atque hoc

hòc modò eundem cum socio P. Emmanuele a se dimisit. Et hæc sunt Agriensis nostri cœnobii exordia ; cætera ejusdem incrementa in sequentibus annis prosequemur. 1717.

C A P U T VII.

Domus nostra Albæ Carolinæ in Transilvania novæ Foundationis accessione augetur.

I. **E**Xplanatis jam rebûs, quæ ad initia nostri Conventûs Agriensis pertinent, in Transilvaniam iterum regredimur, ubi anno præsentis Domus nostra Albæ Carolinæ nova incrementa coepit. Diximus superiùs, Augustissimum Imperatorem CAROLUM VI. Ordini nostro in dicta Civitate stabilem sedem assignasse, eandemque annuo censu pro trium Religiosorum honesta sustentatione, & decenti Ecclesiæ ibidem provisione dotasse, nunc gratitudo a nobis efflagitat, ut ea quoque referamus, quæ alterius Benefactoris liberalitas Cæsareæ huic Foundationi adjecit. Is erat Illustrissimus Dominus Comes Michaël Mikes, Sacræ Cæsareæ, Regiæque Majestatis in Excelso Gubernio Principatûs Transilvaniæ Consiliarius, qui Nativæ Pietatis impulsu ductus, tum Cæsareæ beneficentiæ exemplò provocatus in id incubuit, ut hanc Religiosam Coloniam novò subsidio augetet. Re itaque cum Superioribus Ordinis nostri Communicata ad majorem Divini Nominis gloriam, & captivorum Christianorum solatium aliam foundationem pro duobus Religiosis addidit, quibus alendis statos redditus deputavit, seséque ad quadringentos florenos, quotannis persolvendos, obstrinxit, ità tamen, ut sibi suisque hæredibus liberum esse voluerit, stipulatam pecuniam pro temporum & rerum varietate aut ære parato, aut victualibus ejusdem pretii persolvere. Declaravit præterea, sub nomine victualium vinum duntaxat & triticum intelligi debere, nec ad alia accipienda Religionem nostram cogi posse. Hæc omnia clariùs elucescent ex ipsis Foundationis Litteris, quas, prout in autographo continentur, hic descriptas subijcio :

Pro fundat
ne duorum
Patrum cen-
sus stabiliet
Albæ Caroli-
næ.

Postea condi-
tione.

Ego Comes Michaël Mikes de Zabola Sacræ, Cæsareæ Regiæque Majestatis Excelsi Gubernii Regii Transilvanici Consiliarius Intimus : Do pro memoria per præsentis, significoque, quibus expedit Universis. Quod cum nihil priùs, antiquiusque in votis habuerim, quàm Divini Numinis honorem & zelum, Fideique Catholicæ incrementum & propagationem, eique omnî curâ, studio & alacritate incubuerim, huncque ad scopum actiones vitæ meæ (DEO opitulante) direxerim ; idcirco cum ex Clementissima Sua Majestatis Sacratissime, nempe Augustissimi & Invictissimi Romanorum Imperatoris CAROLI VI. Germania, Hispaniarum, Hungaria, Bohemiaque &c. Regis, Archi-Ducis Austria, Ducis Burgundia &c.

Q999999

Trans-

1717. *Transilvaniaque Principis Hereditarii, Domini Domini Nostri Clementissimi, ac Benignissimi Gratia & Benignitate Venerabilis Sanctissima TRINITATIS Ordo in hocce quoque Regnum Transilvania implantatus, Casareoque-Regia munificentia Alba Carolina fundatus, ibidemque sede fixa collocatus sit: ut verò idem praelibatus Venerabilis Ordo, seu Religio Sanctissima TRINITATIS de die in dies in Vinea Domini majores radices ageret, tam ad Divini Numinis Gloriam & honorem, Catholicaque Religionis propagationem, quam plurimorum dira Barbarorum servituti mancipatorum, sub eorumque saevo captivitatis jugo gementium, & suspirantium Christianicolarum pristina Libertati, eliberationis & restitutionis consolationem in hocce quoque Regno Transilvania incrementum caperet, & nancisceretur; Praemissis itaque ex rationibus, & Christianitatis amore, & fervore, factis & perpensis considerationibus, motuque proprio & zelo, praetactò Venerabili Ordini & Religioni Sanctissimae TRINITATIS duorum Patrum Foundationem adjeci & institui, ita ut modofatis ex rationibus, praepriis etiam assumptis oneribus Filiorum meorum Francisci, Stephani & Ladislai jam natorum Divinaeque benedictione nasciturorum, omniumque meorum Heredum & Posteritatum Legitimorum Successorum, omniumque aliorum, quos praesens negotium concerneret, concernereturve dignosceretur, eosdemque Patres Ordinis Sanctissimae TRINITATIS Albae Carolinae jam dictae Foundationi hisce infra scriptis sub conditionibus adjicio & fundo, & quidem*

I.^{mo} Tenear binis Patribus pro suorum alimentatione, aliisque necessitatibus quocunque nominis vocabulò vocitatis annuatim quadringentos florenos Rhenenses, utpotè pro quolibet ducentos & eos quidem sive in paratis pecuniis, seu in naturalibus, utpotè duntaxat vino & tritico (praecisus aliis naturalibus) dare & administrare, ita tamen, ut mihi, meisque praescriptis Heredibus & Successoribus facultatem integram reservem juxta exigentiam temporis & rerum, quò melius mihi meisque praelibatis Heredibus & Successoribus omnibus, eorum pariter Heredibus & legitimis Successoribus visum beneplacitumque fuerit, seu in toto, seu in parte, sive paratis in pecuniis seu praemissis naturalibus exsolvere & administrare facultas semper Libera & Perpetua esto.

II.^{do} Sin verò Divinà quādam Nemese (quod Superi clementer avertant) tempestates bellorum, incendia, rapina, aliāque mala & communia pericula hocce Inclytum Regnum Transilvania obrue-

obruerent, invaderent, & affligerent, ubi communis fors & jactura omnium esset, vel duntaxat mei, meorumque praescriptorum (quod DEUS propitius avertat) fieret, eo in casu praelibati quoque Patres, & Venerabilis Ordo praememoratam sui sustentationem, nec eò tum, nec ex post de iisdem praeteritis (nisi mei, meorumque praetactorum consensus, liberæque accedat voluntas) pretendere, habereque queant, eousque, donec pacatiora supervenerint tempora, eò tunc quoque dum pristinis nostris mediis & facultatibus præcipue immobilibus vel ex toto, vel notabili ex parte restituemur.

III.º Hec verò Fundatio duorum Patrum initium, quod Felix, Faustumque sit, capiat à die Gloriosæ Resurrectionis Domini in vigesimum octavum diem Martii Anni labentis incidentem, ab eoque tempore de quadrante in quadrantem Anni, praespecificati quadringenti floreni præmissa modalitate tam a me, quam praelibatis meis Heredibus & Successoribus exsolvantur, & administrentur.

IV.º Nec hoc prætermisso, quod si affluente Divina Gratia, Misericordia & ope in luculentiorum statum fortuna tam Ego, quam mei Heredes, Successoresque devenerimus, vel devenerint, mihi, Eisdemque hanc Fundationem ad Eiusdem Sacri Ordinis ampliorem augmentationem aliò transferre semper liberum esto.

Econtra verò, cum humanae sortis variae sint vicissitudines, instabilesque fortunæ cursus, si quos, vel quem (quod DEUS evenire haud concedat) ex meis praescriptis Heredibus & Posteritatibus, vel eorundem legitimis Successoribus aliquando, fatali aliquo casu in diram Christiani Nominis hostium captivitatem incidere contigerit, eo in casu rogo, & adhortor toties praelibatum Sacrum Ordinem Sanctissimæ TRINITATIS, vivam praetactorum beneficiorum habere & recolere memoriam, Eisdemque vel Eundem pristina Libertati restituendos omnimodè allaborare, quod etiam toti Sacro Ordini, prout etiam mei, animæque meæ, Parentum, aliorumque Majorum meorum, ut & descendentium commemorationem in Sanctis Missarum Sacrificiis, aliisque precibus, bonisque operibus unice recommendo, ipsaque reciproca gratitudinis ratio & pietas ipsis persua-deat; Itaque quoque ego

Ultimò: Meos praescriptos Heredes, Posteritates omnes, denique legitimos Eorum Successores (quorum onera præviò modò in me assumpsi) non duntaxat admoneo, & adhortor, verum etiam in conscientia obligo, & adstringo hancce præmissam piam Fundationem ad amissum non solum observare, verum etiam in omnibus

1717. *præmissa modalitate velut ultimam, liberam, ratam quoque Voluntatem meam effectui mancipare, quod, si quo casu, post fata mea nollent, quaestioni submitterent, aut quoquo modo, sub quibuscunque viis excogitatis, vel excogitandis prætexitibus contravenire attentarent, eo in casu do, & transfero omnimodam meam potestatis facultatem supremo eo tempore in hocce Regno existenti Magistratui ad primam praetactorum Patrum, vel Ordinis Sanctissima TRINITATIS requisitionem, Eisdem, velut in causa liquidi debui compellere velint, praefatisque Patribus prævia modalitate plenariam satisfactionem ab iisdem impendi curare nec intermittant. Quod si præmemorati Hæredes mei, vel eorundem Hæredes & Successores non facerent, facerentque nollent, ejusdem valoris etiam quovis nominis vocabulo vocitata Bona prælibatis Patribus, Venerabilique Ordini pacifice possidenda assignent, donec prævia modalitate plenaria Eisdem satisfactio impendatur. In cujus rei Fidem majusque robur & firmitatem coram his infra scriptis fide dignis Personis do Praesentes hæc meas Litteras Fundationales propria manu subscriptas & Sigillo usuali munitas & corroboratas. Datum & Actum Cibinii die 16. mensis Februarii Anni millesimi septingentesimi decimi septimi.*

(L.S.) *Comes Michaël Mikes.*

Coram nobis

(L.S.) <i>Clemente Kozma</i>	(L.S.) <i>Joanne Thorockay, S.C.R.</i>
<i>S. C. R. Majestatis Fiscalium in Transilvania</i>	<i>Majestatis in Transilvania</i>
<i>Proventuum Generali</i>	<i>Tabulae Judiciariae Assessore mp.</i>
<i>Perceptore mp.</i>	

C A P U T VIII.

Pro Fundamento Posoniensis nostri Templi Primus Lapis ponitur.

*Ad Templi
Posoniensis
fabricam necessaria parantur.*

I. **P**OST feliciter impetratum Posonii Cœmeterium, ut superius pluribus recensuimus, P. Joannes, Domus Posoniensis Praefes, primas cogitationes, curasque suas ad ædificandam in eodem loco Ecclesiam convertit. Situs itaque geometricis dimensionibus examinatur, describitur area, Templi Ichnographia formatur: Artis Architectonicæ peritis exhibetur idea; consulitur & exquiritur, si quid addendum, demendum, aut in meliorem formam redigendum esset, ut rebus adhuc integris corrigi & mutari posset. Tabula hæc plurium oculis subjecta & exposita tandem etiam

etiam in manus Serenissimi Principis Eugenii de Sabaudia Cæsareorum Exercituum Polemarchi, qui sub idem tempus Posonii agebat, incidit. Hic, ut non solum bellicarum artium, verum etiam Architectonicæ erat scientissimus, illis suis perspicacissimis oculis protinus nonnulla detexit, quæ obeliscò & Aristarchi spongiâ digna operis perfectioni aliquomodo derogabant. Hæc censura tantò nobis gratior accidit, quantò nobilior erat Magister, a quo processit. Igitur citra ullam tergiversationem optimis consiliis morem gessimus, Templique structuram ad tanti Architecti mentem ordinavimus, quod pro æviterna Posoniensis Ecclesiæ nostræ commendatione, & perpetuanda Inviictissimi Herois memoria haudquaquam dissimulare volui.

II. Complantatis tandem omnibus difficultatibus fossiores conducti sunt, qui, dum bipaliis & ligonibus terræ viscera scrutantur, ingentem vim humanorum ossium eruerunt. Ex his nonnulla, quod grana sive calculi corollæ Marianæ, cruces, aut benedicta metalla eis permixta cernerentur, indubiam fidem fecerunt veteris pietatis, docueruntque eas esse exuvias Catholicorum, unde etiam hæc ossa a cæteris segregata, atque in peculiari serobe simul fuerunt tumulata. Heterodoxi quoque ne ossa suorum in manibus Catholicorum relinquerent, ea sibi extradi postulârunt, ut in Lutheranorum Cœmeterio sepelirentur, quod etiam haud difficulter obtinuerunt. Porro fossiores, cum altius in terram penetrassent, vastæ molis fundamenta detexerunt, quibus quondam vetus S. Michaëlis Archangeli Templum incubuerat. Hæc non solum vetustissimam Catholicorum Traditionem confirmabant, verum etiam pro nova hujus Ecclesiæ structura insignem usum præbebant, utpotè, quæ partim novo ædificio coaptata fuerunt, partim in fundamenta rursus coniecta totam fabricæ molem sustentârunt. Demum, cum juxta designatas lineas humum cumulatius egressissent, solidum fundum, & ut ajant, virginem terram repererunt statuendis fundamentis idoneam.

III. Declivis via commodum jam descensum ad ima aperuerat, cæteraque omnia ad Primum Lapidem ponendum ritè ordinata fuerant: unde nostri nihil amplius cunctandum rati, Illustrissimum Episcopum Nitriensem Ladislaum Adamum Comitem Erdœdium ad hunc solemnem actum peragendum invitârunt. Ille oblatum hunc honorem gratum habuit, seque adfuturum promisit. Statuitur dies mensis Junii duodecima, quæ Sabbatum erat ante quartam Dominicam post Pentecosten. Ut autem hujus rei memoria ad seram posteritatem propagaretur, numismata aliquot præparavimus, nempe CLEMENTIS XI. Summi Pontificis, CAROLI VI. Romanorum Imperatoris, ELISABETHÆ CHRISTINÆ Imperatricis imaginibus insignita, quæ Lapidi Fundamentali inserta fuerunt. Tegebantur hæc lamina ex ære cyprio: lamina verò sequentes Inscriptiones præseferibat, quas ad posterorum memoriam exhibemus:

1717.
Princeps Eugenius
ut idem
Templi exa-
minat, Scilicet
quid emen-
dat.

Fodientes ossa
defunctorum
segregant.

Catholicos Pi-
del indicia.

Fundamenta
vetere Eccle-
siæ.

Ad peragen-
dum sancto-
rum asserens
Card. Archie-
p. Nitriensem
Episcopos Nitri-
ensem.

Numismata
& inscriptiones.

Rrrrrrr

D.V.T.

Hic habuit Michael Sacras Archangelus Aides
 Quondam, sed nostrum quis meminisse queat?
 Inde sepulchrales ceperunt esse ruinae
 Lutheri sectae deteriore malo.
 Sed Fortuna redux CAROLO sub Cæsare SEXTO
 Reddidit has primo Religionis gregi.
 Subsidio variò TRIADI Sacer Ordo Redemptor
 Fundamenta locat, vota juvante DEO,
 Numen adorabit Grex Trinum Unumque Fidelis
 Ut prior hic flaret sic Michaëlis honos
 Absente Hungariae Regni Primatè Benigno
 Principe Purpureo, Saxoniarque Duce.
 Antistes Primum Nitriensis Adamus ab Erdoed
 Pro Fundamento consecrat, atque jacit.

His subiecta sunt Chronographica quadam præsentem annum indicantia:

CLeMente XI. papaLI Dignitate Insigni.

Carol o VI. Imperatore uVngariae, & al iis regnis uVngarie regno.

Christiano AVgVilo Cardinali DVce saXoniae archiepiscopo strigoniensi, episcopo laVrincensi, uVngariae gentis rege, IViso, proboqVe patre.

palatino regni nICOLao palati ab Erdoed ab AVreo Vicerere, & a secreto Consilio Cæsaris.

Creato Insigniori Mililitro generali AleXandro.

sVbstitVto & Delegato generali in his regibus r. Matino ab AsCensione.

Præfatus Lapis
 ponitur.

IV. Rebus denique universis ad instantem solemnitatem aptè dispositis illuxit dies duodecima mensis Junii. Adhuc tempore Illustrissimus & Reverendissimus D. Ladislaus Adamus Episcopus Nitriensis Comes Erdoedius numerosam famulorum multitudinemque turbam stipatus, qui utprimùm Pontificali cultu ornatus tunc presente, spectantèque innumera populi multitudine, que ad hunc Actum videndum undique confluxerat; solemnes preces exortus edificandi Templi aream in morem supplicationis obivit, eamque unda sacra iustravit. Hoc factò ad ima fundamenta descendit, suisque manibus primum Lapidem collocavit trullam ministrante commentariorum Magistro. Tubæ interea tympanaque læto clangore intonuerunt, quibus festivum melos pro summi Catholicorum jubilo per aëra spargentibus opus feliciter nuntiatum fuit.

CAPUT IX.

Imago Beatæ Virginis *MARIÆ* Templo nostro
Viennensi donatur; de qua duo mirabiles eventus
recensentur.

1717.

I. **D**Iva Virgo CHRISTI Mater, Cœli Terræque Regina, tu-
tissimum sanè est in hujus vitæ calamitatibus, quæ nos
undique circumstant, Refugium: invocata quippe justis auget
gratiam, peccatoribus impetrat veniam & afflictis solatium. No-
vit Illa, solas misérias generis humani causam esse suæ Dignitatis,
utpotè quæ ad supremum Divinæ Maternitatis apicem nunquam
evecta fuisset, nisi homines in imum misèriarum barathrum rui-
sent. Hinc omnium eorum Mater ambit dici, quos Divinissimus
Ejus Filius pretiosissimo suo Sanguine redemit. Ne autem blan-
dissimum Matris nomen frustra sibi vindicare videatur, sexcentis
quotidie favoribus ostendit, quàm Materno affectu humanum
genus prosequatur, dum nunc misèris subvenit, nunc lapsantes
erigit, nunc afflictos recreat, seseque Piissimam in omnibus ne-
cessitatibus nostris Advocatam exhibet. Unde Mariophili omnes
ad Eam, ceu Dulcissimam Matrem suam grandi fiducia confu-
giunt, e quorum numero unus aptè ad nostrum propositum Il-
lam his versibus est allocutus:

DEI Mater
afflictorum
Refugium.

Festina misèris misereri Virgo Beata,
Nam si Te recolis, misèri fecere beatam:
Ergo bea miseros, quorum Te causa beavit.

II. Rem nunc narrare aggredior non minùs miram, quàm
memorabilem, veram tamen & idoneis testibus comprobatam:
Mulier habitabat Viennæ pro statûs sui conditione re familiari sa-
tis instructa, nec alienæ opis indiga, utpotè, quæ ex mariti opi-
ficio & suis œconomicis industriis vitam sat commodè transige-
bat. Hòc autem annò currentis sæculi septimò supra decimum,
cùm variis fortunæ vicissitudinibus jactaretur, rebus repentè di-
labentibus ferè ad incitas redactæ nihil reliquum fors fecerat,
quàm Beatissimæ Virginis Imaginem sub titulo Auxiliatricis, qua-
lis est illa, quæ Passavii in monte extra urbem colitur, ac præte-
reà paucos nummos sustentandæ vitæ in diem vix suffecturos.
Hac in egestate unicam spem suam in Beatissima DEIPARA Vir-
gine repositam habuit: amovit itaque a vetere loco Divæ Virginis
Imaginem, eamque piis osculis venerata in nostram detulit Eccle-
siam, rogavitque fratrem, qui sacrario præerat, (vulgò Sacristam
nominant;) ut hanc, quam gestabat, Imaginem, in aliqua nostri
Templi ara piæ fidelium venerationi exponeret, addiditque tri-
ginta, quos etiamnum residuos habebat, crucigeros, solitum ni-
mirum Missæ stipendium, ut coram eadem Imagine Sacrificium
celebraretur.

Imago Divæ
Virginis no-
stro Viennensi
Templo do-
nata additò
Missæ stipen-
diò.

III. Frater Sacrista solerter id se acturum pollicetur, acce-
ptamque Imaginem in scrinia reponit: mulier autem extremò

Donatrix pi-
us egenis dis-
tribuit.

etiam

1717.

etiam terenciò destituta domum rediit. Frater ut promissis sua staret, Imaginem decenter ornatam super Aram Sanctorum trium Regum, stellâ duce DEI Filium in gremio Matris adorantium, collocavit. Hæc ara in nostra Ecclesia ad latus Evangelii postremum locum obtinet, quæ ideirò pro throno dictæ Imaginis electa fuit, quòd tunc commodior in aliis altaribus statio pro ea non suppetet. Imago igitur publicæ venerationi exposita, celebratò-
que Missæ Sacrificiò dicta mulier post breve tempus rediit, pluraque stipendia pro Missis celebrandis offerens gratias egit fratri, quòd Imaginem ornasset, eamque publicæ, sicut optaverat, venerationi exposuisset; agebat enim, suæque sponte favebatur, ab eo tempore, quo sacram suam Divæ Auxiliatricis Virginis Imaginem huic Templo donasset, rem sibi familiarem quotidianam incrementis mirabiliter auctam fuisse, seque non solum contracta nomina ex assè diluissè, ac pignora obarrata redemissè, verum saccultatibus adeò crevissè, ut sibi nunc aflatim suppetere media, unde vitam honestè sustentaret, aliisque beneficeret: manifestam hanc sibi videri DEI misericordiam, atque Divæ Auxiliatricis Virginis opem. Sæpius deinceps mulier nostrum Templum invenit, & donec vixit Auxiliatricem suam, quantò potuit ardentiore affectu, colere perrexit.

Alind miran-
dum in mul-
tiplicatione
aurei.

IV. Frater Sacrista relationem piæ mulieris mirabatur, dubitabat tamen, utrùm se res ita habuerit. Accidit eo tempore, ut novum folium pro expositione Venerabilis Eucharistiæ Sacramenti conderetur: statuit proinde hanc imaginem, quæ picturæ præstantiâ insigniter se efferebat, huic folio alligere, quatenus imago a folio, folium verò ab imagine novum decus mutuaret. In hunc ille finem artifices conduxit, qui sub pacta mercede opus concinnè perficerent. Sumptus dum colliguntur, quidam devotus duos aureos duplicati ponderis, id est valoris quindecim florenorum ad eundem finem contribuit. Accidit hic rursus res valde mirabilis; etenim cùm Frater Sacrista consummato opere artificibus pactam mercedem persolveret, eisque inter aliam collectam pecuniam hos duos aureos sub valore quindecim florenorum (majus siquidem pretium non habuere, quando recepti fuerunt) tradere vellet, illi, ut erant viri candidissimi animi, & a fraudibus alieni, arbitantes fratri pecuniae pretium non satis perspectum esse, disertè asserabant, aureos hos esse quadrupli ponderis, & in valore triginta florenorum, seseque citrà peccatum illos leviori pretio recipere non audere. His auditis frater obstupuit, nec tamen suæ notitiæ satis confusus datorem adivit, quaesivique ex eo, cujusnam valoris fuerint aurei illi, quos non pridem ad opus illud perficiendum præbuisse? Respondit ille, fuisse utrumque ponderis duplicati, valoris nempe quindecim florenorum. Cui cum frater ea retulisset, quæ sibi nuper in solutione artificum evenerant, ille nequaquam induci potuit, ut huic narrationi fidem adhiberet, quòd exactè sciret, quid habuisset dederitque. Nemo conpicere potuit, quomodò, aut qualiter duo aurei duplicati in quadruplicatos transiverint, nisi quis alterum
miras

miraculum velit asserere fuisse factum. Quale revera magis ac magis patuit, & ab eventu illo, qui supradictæ mulieri in materia haud dissimili obtigerat, amplius etiam confirmatum fuit.

1717.

V. Hoc solum ab illo tempore cum eadem Imagine aræ principi communiter impositum vultur; frequens est enim Viennæ ab Austriacæ Pietatis instituto Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramenti expositio. Solemnioribus autem pro diversitate temporum diebus alius atque alius producit principis aræ apparatus, redit tamen post celebratum festum Divæ hujus Auxiliatricis Virginis ornatus.

Solum hoc communiter est in ara principalis.

CAPUT X.

Vita, & vitæ transitus Fratris Antonii a S. Felice.

I. **Q**uamvis omnium eorum memoria cum laude ad posteros transmittatur, qui rerum initia suis humeris sustentarunt, illi tamen multò majore præconio digni censentur, qui præternatam in novarum foundationum stabilimento operam virtutum pariter prærogativâ floruerunt; hæc enim posthuma perseverat meritum gloria, illud calui, vel certè occasione tribuitur. Meminimus Fratris Antonii a S. Felice in hujus Historiæ principio, parcè quidem, prout in recensendis etiam minoribus occasio & ratio dictabat: quia verò in finem usque nobiscum perseveravit, majora ex ipso discere licuit, quæ pietatis studiosis incitamenta ad exercendas virtutes suppeditare poterunt.

Initia seram a virtute magis commendantur.

II. Natus est Frater Antonius noster Salmanticæ in Hispania patre Pictore, quem tamen una cum matre necdum adultus amisit. Parentum solatiò orbatus, quamvis rei familiaris angustiis consistaretur, honestissimè tamen vitam transiebat nulla alia arte instructus, quàm peritiâ eleganter scribendi, unde tamen exiguum lucrum retulit. Undevigesimum annum supergressus militiæ nomen dedit, Rege Catholico bellum in Lusitanum apparante: sed cum in ipso armorum apparatu pax repente inter dissidentes Coronas coaluisset, exercitibus utrinque dimissis noster Antonius domum repetivit hoste nondum conspecto. Salmanticam itaque reversus aliam vitæ conditionem quæsit, invenitque apud virum nobilem, cui scribendis rationibus deserviebat. Nec tamen hic diu prospera usus est fortuna; sub idem namque tempus magnò multorum incommodò moneta in Regno ad minus pretium redacta fuit. Vir ille nobilis, quia Salmanticensis Universitatis facultates & redditus ex officio procurabat, grande ex hac monete devolutione damnum accepit; ut enim ad reddendas villicationis suæ rationes fuit compulsus, non modica ejus debita comparuerunt, quinimò peculatus crimine convictus est, quod non modicam pecuniæ partem ex Universitatis redditibus in usum proprium derivasset. Igitur Universitas ex Juris præscripto cum suo ministro procedens ipsum in carcerem conjecit, publicatisque facultatibus eundem repetundarum postulavit. Nobilis vir ille ab uxore, prolibus & amicis omnibus desertus ad tantam

Patris & parentis.

Est miles.

Dimittitur.

Amangensia.

Hecus ejus ab debita incarceratur, deservit ab amicis, ab Antonio a mundi carere sustentatur.

SSSSSS

venit

1717.

venit inopiam, ut necessariis etiam alimentis careret, cuius calamitate motus Antonius noster, qui ei fideliter constantérque semper adhæserat, nihil non egit, ut illius egestatem sublevaret. Amplissimum igitur nactus exercendæ charitatis theatrum omnia urbis Salmanticensis asceteria obivit, & pro incarcerato omnia quotidianum victum corrogavit, quem etiam hac ratione herotum annum sustentavit. Incredibilis hæc patientia & constantia singulari conjuncta Christianæ charitatis exemplo penè omnes in admirationem rapuit, præcipuè tamen illos, qui benè noverant, nulla spe lucri temporalis id fieri.

Mercedem & premium pro fidei servitio recipere abnuvit.

Ob rationem.

III. Post diuturnos ergastuli squalores Vir nobilis ille pristinae libertati restitutus, quod satis agnosceret, DEUM in hac sua extrema necessitate servi hujus operâ sibi opem tulisse, cogitare cœpit, qua mercede eum remuneraret; sed cum impræsentiarum nihil ei suppetere, quod pro tantis beneficiis retribuere posset, sponndit, se meliore fortuna affulgente ejus quoque memorem futurum. Negavit Antonius se mercedem hujus rei admissurum, quod se obligatum fuisse dicitaret ad suppetias ei ferendas ex Charitatis imperio, quò homo Christianus obstringitur proximo suo periclitanti pro viribus subvenire: missionem tamen flagitavit, cum agnitis mundi fallaciis & rerum humanarum inconstantia Religioni alicui nomen dare constituisset, prudenter nimirum arbitratus vocationis gratiam omnibus bonis, quæ sub cœlo sunt, aut ab hominibus dari possunt, præferendam esse, quam ille solam pro sua mercede a DEO poposcit.

Ordinem Trinitarium prosequitur.

IV. Exinde secum Antonius seriò deliberare cœpit, quem inter tot urbis Salmanticensis religiosos ordines amplecteretur, invocatoque Spiritu Sancto ad Trinitarios Excalceatos, quos vitæ rigor, rerum mundanarum contemptus & Charitatis Institutum commendabat, se vocari sensit. His supplex factus sacram Ordinis vestem enixis precibus flagitavit. Nota erat candidati virtus & fama, unde Patres nostri Salmanticenses facillè sibi persuaserunt, eum, qui in sæcularis vitæ licentia tam strenuum pietatis cultorem se exhibuerat, in Religione multò majores in virtutibus progressus facturum; nihil itaque cunctati sacra veste supplicem donarunt, & Vallisoletum ad annum probationis dimiserunt. Ordini nostro aggregatus cognomentum a S. Felice assumpsit, non solum ex devotione erga Sanctum Patriarcham & Fundatorem nostrum, verum etiam quod nunc ob religiosæ vitæ statum se felicissimum existimaret. Per annum tyrocinii regularis vitæ observatione, aliisque virtutibus ita se excoluit, ut omnium suffragiis dignus censeretur, quem Patres ad solemnem votorum professionem admitterent. Nuncupatis votis paulò post missus est Pampelonam, in cujus Cœnobii servitiis magna Religiosorum approbatione nec minore sæcularium exemplò aliquamdiu versatus est.

Vallisoletum Pampelonam mittitur.

Viennam venit.

V. Sub idem tempus Primi Patres nostri Viennam missi, dum ex indulgentissima Cæsaris in Ordinem nostrum propensione spem concipiunt novi Cœnobii acquirendi, a Nostro Patre Petro a S. Michaeli Majore ac Generali Ministro fratrem vitæ activæ pro dome-

domesticis obsequiis sibi submitti petierunt. Designatus fuit Fr. Antonius a S. Felice, qui Superiorum mandatis promptissime obsecutus se ad viam adeo longam incundam confectum paravit. Barcinonemque profectus, prima ibi navigationis opportunitate inventa in Italiam trajecit, indeque per Tyrolum & Bavariam pedestri itinere in Austriam contendens, cum idioma Germanicum non calleret, nec regionis monetam nosceret, in hospitibus, ad quæ visus querendi causâ diverterat, quando prandium aut cœna erat solvenda, miro candore bursulam cauponi porrexit, ut inde promeret, quantum pro appposito cibo sufficere putaret. Hospites viri simplicitatem demirati, sæpè minus ab eo, quam ab abis pro victu depromserunt, frequenter etiam intactâ monetâ bursulam restituerunt, ejus apud DEUM orationes sibi expetentes. Viam nam ut apulit, ex eadem idiomatis ignorance nostros Patres, qui paucis sub idem tempus adhuc innotuerant, in urbe frequentissima invenire haud potuit. Fortuito casu, nescio a quo, ad hospitalem civium Domum deductus, cum aliis peregrinis & Romipetis receptus publicæ charitatis subsidio fuit usus. Altera die suos quaesiturus, domum egreditur, si fortè cuidam occurreret, qui vel Ordinem vel Patres nosceret, cujus indicio suos conveniret. Longius per urbem progressus a D. Fabiano Bellerotto Cæsaris ad externos Principes Curatore, nostris apprimè familiari, solitarius vagari conspicitur, a quo etiam Hispano idiomate interrogatur, unde veniat, aut quò vadat? Fr. Antonius lætus, se invenisse quempiam, a quo intelligeretur, reposuit se huc missum ex Hispania, ut suos Patres hic inquireret, petiit idcirco, ut si eos nosceret, illorum habitationem sibi indicare non gravaretur. Subjecit, ad hæc Bellerotus, Patres sibi optimè notos esse, promisitque se habitationem eorum mox ostensurum, sequeretur tantum præcedentem. Adductus igitur in vicum Clavatorum ad domum Argentarii, ubi nostri morabantur, magnò eorum gaudiò exceptus est. Variis de rebus, ut fieri solet cum adventantibus, interrogatus, respondit ad singula, prout sibi constabat. Inter cetera etiam compellatus, an nihil prorsus secum portasset? Ad hæc ille: Nihil prorsus se attulisse respondit præter sarcinulam, quam in domo quadam magna, ubi præteritam noctem peregisset, deposuerat. Rogatus ulterius, num domum nosceret? Respondit, si eam videret, procul dubio futurum, ut eam etiam nosceret. His auditis P. Marus cum illo in viam se dedit, ut domum hanc inquirerent. Euntes magnam urbis partem perambulant, nec tamen indicium aliquod desideratæ domus detegere potuerunt. Tandem in Carinthiacam plateam ultimò delati, cum ibi Fr. Antonius Civicum Xenodochium conspexisset, ad P. Maurum conversus, en Pater ait, hæc est domus illa, in qua sarcinulam deposui, & quæ mihi hesternâ nocte hospitium præbuit. Eam itaque ingressi res suas repetierunt.

VI. Advenit Fr. Antonius, dum negotium nostrum circa obtinendam facultatem Viennæ Cœnobium condendi ob multorum oppositionem in arcto versabatur. Ad domestica interim

SSSSSSS A

obse-

1717.

Ignorantia
idiomatis quomodo
in via se
gesserit.

In Civitatem
Hospitalem des-
cendit & reci-
pitur.

Suos quæsitum
& invenit.

Rijus vita &
victima.

1717. obsequia destinatus vidit etiam idem negotium feliciter confectum; emptaque Viennæ domo ipse aliquamdiu januam simul & reliqua sui statûs officia curavit. Increcente deinde fratrum numero per plurimos annos eleemosynarum Quæstori Socius est assignatus, quo in munere singulari exemplô bonæ vitæ ac conversationis exteris simul & domesticis præluxit. Domi præsertim ejus obedientia adeò enituit, ut nunquam observatus fuerit, quidquid etiam præciperetur, verbulum aliquod in contrarium opposuisse, aut se propter quotidianas lassitudines excusasse; ut proinde ejus patientia & constantia in perferendis laboribus invincibilis videretur; Læto semper hilarique vultu incedebat, & diu noctûque quibusvis oneribus, ad plura & majora paratus, humeros libenter subicere solebat. Rerum mundanarum omnium & commoditatum oblitus, sed vel maximè sui contemptu gaudebat vir humilis. Neque unquam sibi verbulum elabi passus est, quod vel absentem vel præsentem posset offendere. Cum omnibus perpetuam coluit pacem & charitatem, ac licet subinde quid asperius audiret, irritari tamen nullatenus potuit; in adversis & prosperis semper sui similis. Paupertatis ita fuit studiosus, ut cum nihil prorsus haberet, nihil tamen sibi deficere crederet, quia nihil in hoc mundo desiderabat. Vestimentum ejus, quanto magis erat attritum, tantò chariùs ei fuit, quem ille paupertatis amorem ad ultimum usque spiritum retinuit: morti siquidem jam propinquus ex aliorum sermonibus intellexerat, sibi propter decentiam pro sepultura meliorem habitum parari, quò auditò Patrem Ministrum humillimè rogavit, ne quid mortuo corpori melius impenderet præter illud, quod viventi satisfecisset, aliis magis merentibus pannum illum impendi posse: in hoc solummodò Superiorum nutui adversari notatus fuit. Præterea victus pauperrimus, qualis in Cœnobiorum initiis haberi solet, erat illi in deliciis, ex quo nihilominus majorem partem inter pauperes distribuendam sæpe reliquit, ipse obviò panis fragmentò ab aliis relictò contentus, quò lautè genio suo se litasse arbitrabatur. Corpus ejus tanta macie extenuatum erat, ut præter pellem & ossa vix aliquid appareret corruptioni obnoxium: ad ultimam tamen usque ægritudinem, quæ quidem ei prima fuit, sanus semper & vegetus permanfit.

Morbus &
mors,

VII. Longa tandem ætate exacta ex fatifcentium virium defectu morbò se aliquò confictari didicit, ac paulò post luculentius se phtysi laborare cognovit: cum autem vires sustinendo corpori essent impares, jussus est decumbere: nullum tamen ex morbo sensit dolorem, ut ipse testatus est illis, qui eum visitandi causâ accefferant. Cæterum pauca locutus, libenter nihilominus alios de rebus spiritualibus differentes audivit. In DEI voluntatem totò animò resignatus nihil prorsus postulavit, omnibûs, ut semper solebat, contentus, nulli molestus; neque vitam magis, quàm mortem ad DEI voluntatem in desideriis habuit. Diu decubuit, nec melius, nec pejus ex morbo se habere visus. Ad vitæ terminum appropinquans os & linguam exarescere sibi animadvertit: exinde vocanti Numini in amplexum ruiturus exomologesi animæ novos

navos expiavit, Sacrum ad iter æternitatis Viaticum sibi præberi, 1717.
 séque ad extremam luctam inungi flagitavit, quibûs obtentis die
 nona & vigesima mensis Quintilis parum ante horam primam me-
 die noctis ad extrema pervenit, in quibus sinè ullo mortalis an-
 gustiæ indicio mira tranquillitate ac pace spiritum suo reddidit
 Creatori. Exanime corpus, nihil a vivo in vultu mutatum, sua-
 viter dormientis similitudinem retinuit, ac sequenti luce, peractis
 pro more inferiis, in clauistro Cœnobii sepulturam accepit.

VIII. Quàm diu vixit, ad instar candidissimæ columbæ mira
 simplicitate & innocentia refulsit, nihil in mundo nisi solum DEUM
 Creatorem suum ambivit, cætera ad se non pertinere arbitraba-
 tur; mortuus namque mundo fuerat, priusquam moreretur.
 Mors hujusmodi æternæ vitæ initium dici potest. Felices illi, qui
 mortalitati moriuntur, & vivunt immortales cum DEO in æter-
 num.

In vitam &
 mortem ejus
 pia reflexio.

C A P U T XI.

Memoria posthuma P. Mauri a Conceptione.

I. **V**ertitur Annus post DEI-HOMINIS Nativitatem in Mille- 1718.
 simum septingentesimum duodevigesimalum, qui nobis ab
 ipso statim principio grandem luctûs materiam obtulit: Januarius
 namque repentino casu nobis eripuit P. Maurum a Conceptione
 unum ex primis Cœnobii Viennensis Patribus, de quo ab ho-
 rum Annalium exordio passim differuimus, ut proinde ad ejus fu-
 nebre elogium pangendum nihil ferè aliud reliquum maneat, quàm
 ut succinctò stylò cætera quoque ad ejus memoriam pertinentia
 exequamur.

Supra fre-
 quens ejus
 memoria.

II. Ortum habuit P. Maurus ex nobili Araauxorum Genere
 Villazæ in oppido Regni Gallæciæ Auriensis Diocæsis. A primis
 unguiculis solerti parentum curâ ad omnem pietatem institutus
 optimæ indolis haud obscura specimina dedit. Procedente ætate
 Regium Montem (Civitas est ejusdem Gallæciæ) concessit, ubi hu-
 maniores litteras a Societatis Jesu Magistris condidit. Hispa-
 lim postea missus Archi-Episcopo hujus urbis, qui ex eodem Re-
 gno originem ducebat, inter Ephebos deservivit. Indè inspiran-
 Numine ad Ordinem Excalceatorum Sanctissimæ TRINITATIS
 Redemptionis captivorum vocatus Madritum se contulit. Torre-
 jonem, sive Turriasonum ad annum probationis missus virtutum
 exercitationibûs probatus per solemnia religionis vota inter Or-
 dinis professos adscribi meruit. Philosophiæ Solanæ studuit, &
 Salmanticæ Theologiæ, inter cujus Professores Magistrum nactus
 est P. Josephum ab Angelis, de quo superiùs in variis locis cele-
 bris & frequens memoria occurrit. Annò deinde elapsi Sæculi
 sextò & octogesimo alteri cuidam P. Josepho ab Angelis Generali
 ad Romanam Curiam Procuratori comes datus in Italiam Super-
 riorum jussu perrexit.

Patria & Na-
 tales.

Ephebus An-
 chi-Episcopi
 Hispanensis.

Ordinem Tri-
 nitarium am-
 plectitur.

Studia.

Romam mîs-
 titur.

III. Romæ in cœnobio S. Caroli ad quatuor Fontes per
 annum hæsit, quò evolutò a Nostro Patre Generali Ministro

Indè Viennam
 destinatur.

Ttttttt

Vien-

1718. Viennam Austriae ablegatur, ut P. Joannis a S. Antonio Socium ageret: evenit autem præter spem & expectationem utriusque, ut illo Viennâ in Hispanias re infecta redeunte ambo sibi invicem Venetiis occurrerent, ut suo loco fusiùs retulimus. Equidem P. Joannes nihil non egit, ut P. Maurum ab inchoato itinere deterteret, sed ille nullis suasionibus se in transverium agi passus acceptam ex obedientia viam alacriter continuavit. Viennam delatus, quamvis nulla Procuratorie potestatis facultate esset instratus, destitutam tamen causam illico assumpsit, quod ejus in Sacro Ordine propagando fervorem & studium satis luculenter demonstrat. At quoniam hoc opus seniores aliquem & magis expertum virum requirere videbatur, Noster Pater Minister Generalis, ut adibus irritis anteverteret, P. Joannem a S. Augustino, Generalis Procuratoris munere auctoratum, ad Cæsaream Curiam quantocyùs proficisci jussit, cui P. Maurus operâ suâ, consilioque plurimum profuit.

Perrexit in propagando Ordinem.

In domos Redemptionis
50. captivos redemit.

Alis ejus
milia.

Officio.

Sacerdotem S.
Joannis Nepomuceni
Barcinonensi
episcopo nostro
statuit.

IV. Ferebatur autem flagrantissimò zelo in Redemptionem captivorum: unde sub ipsis statim Domus Viennensis initus operam dedit, ut quamprimum expeditio ad Provincias infidelium pro eliberandis captivis adornaretur, quatenus omnibus liquidò constaret, præcipuum scopum nostri in Cæsareas Ditiones adventus esse Redemptionem captivorum. Primam his in oris que perfecit, altera quoque vice Tartariam ingressus duplici hoc suo conatu pro facultatum illius temporis tenuitate quinquaginti compeditos Christianos in libertatem asseruit. Præterea eo ipso tempore, quo Redemptoris munereungebatur, in Hispanias iter fecit, ut pro ædificando Viennensi Templo nostro subsidia corrogeret. Deinde in Polonia Ordinis nostri Commissarius Generalis renunciatus est, ubi tamen non diu subsistit. Viennam reverens cum Excellentissimo Domino Ferdinando Bonaventura Comite Harrachio, Cæsaris ad Regem Catholicum Oratore, in Hispanias secundo perrexit, diutius ibidem demoratus a Majore Ordinis nostri & Generali Ministro ad Indias eò propagandæ nostræ Familie causâ destinatur: verum interveniente luctuosa CAROLI II Regis Catholici morte res tota evanuit. Iterum Viennam regressus post breve tempus jussu LEOPOLDI I. Augustissimæ memoræ Romanorum Imperatoris in Britanniam ob gravia quædam conficienda negotia trajicere debuit, sed hæc res quoque propter urgentiores Catholicæ Fidei causas successu caruit. Serenissimum Nostrum CAROLUM III. Regem Catholicum, Archi-Ducem Austriae (nunc Romanorum Imperatorem) in Hispanias secutus in ejusdem obsequiis aliquamdiu hæsit, illiusque rebus promovendis omne studium impendit. Subinde Barcinonensis Minister creatus demum etiam omnibus Ordinis nostri in Catalonia Conventibus sub Commissarii Generalis nomine præfatus fuit. Quo tempore in eodem nostro Barcinonensi Templo Natio Germanica honoribus S. Joannis Nepomuceni, Canonici Pragensis & Martyris Scellum extruxit, quod multis postea donis auctum spectato temporis ordine primas inter omnia sibi vendicat, quæ in honorem

dicti S. Martyris in his Regionibus visuntur. Tandem CAROLO III. Hispaniarum Rege in Romanorum Imperatorem, hujus nominis VI. electo Viennam redivit, & paulò post in Generalibus Ordinibus nostri Comitii Commissarius Generalis per Cæsarea Austriacæ Domus Dominia designatus hanc dignitatem triennio administravit; deinde Generalis ad Curiam Cæsaream Procurator nominatus eodem in munere naturæ concessit. Horum pleraque superius ubere narratione exposuimus; restat proinde, ut ad recensendum ejus ex hac vita transitum nos accingamus.

V. Die duodecima mensis Januarii absolutis omnibus illius diei functionibus, quibus sanus incolumisque interfuit, circa noctis horam decimam ex Odeo ad cellam rediens, capitis fors vertigine correptus, manibus juxta parietem se tenuit, & consuetis inter nos signis Confessarii copiam postulavit, qui dum accersitur, obvisus interea aliquis Patrem ulnis exceptum aegrè in cellam perduxit, & in lectulum collocavit. Vocatus ille Religiosus, qui aegroti Patris confessiones excipere solebat, promptè quidem adfuit, sed infirmus linguæ usum jam amiserat. Sola itaque manuum compressione, ac frequentiore pectoris tusione doloris & poenitudinis signa dedit, atque adeò a peccatis absolutus fuit. Accersitus Chirurgus aegrotò confestim venam secuit, qui tamen exinde nihil melius habuit. Quamobrèm, cum de vita ejus conclamatum esse videretur, oleò sacro ad extremam luctam inunctus fuit, morbi-que violentià per momenta ingravescente ad agoniam pervenit, quam ultra mediam noctem produxit. Tandem paulò ante secundam noctis horam inter circumfusus comprecantium fratrum choros animam efflavit annò ætatis suæ tertio & sexagesimo jam expletò, die decimà quarta mensis ejusdem in pervigilio S. Mauri Abbatis. Vesperis terræ mandatus est in Cœnobii clauastro. Funeris exequias plurimi profecuti sunt ex amicis & conterraneis.

VI. Vir erat rerum agendarum usu & experiencià nulli secundus: Principibus charus, utpotè, quem Princeps Antonius Florianus Liechtensteinus, Georgius Landgravius Hassio-Darmstadius, Dux de Moles, Comites Harrachii, Carolus Comes Walensteinus, multique alii ex prima nobilitate maxima semper veneratione sunt profecuti, ejusque nunquam non honorificè meminerunt, ut prolixè testantur epistolæ ab ipsis scriptæ, quibus cumulatissimè ostenderunt, quanti defunctum nostrum fecerint. Has ille principum virorum gratias inculcata vitæ integritate promeruit, tam exactâ diligentia religiosi hominis obligationes implere solitus, ut ab omnibus regularis disciplinæ severissimus cultos simul & executor censèretur.

CAPUT XII.

Imago vitæ Illustrissimi Domini Joannis Ignatii Dominici Liberi Baronis de Putz & Turre Aquila.

I. Eodem mense Januario ex repentino funere Illustrissimi Domini Baronis de Putz & Turre Aquila Fautoris nostri

Ttttttt 2

muni-

Apoplexiâ tangitur.

Oleò sacro unctus.

Obiit.

Ejus dotes.

Aliud funus chari capitis in mense Januario.

1718.

municentissimi luctus iterum recrudit, cujus gratiam apud nos beneficiorum memoriam nulla obliterabit vetustas; octava siquidem & vigesima dicti mensis die in festo S. Agnetis secundò, Patronæ totius Sacri Ordinis nostri, Patronus noster Pragæ septuagenariò major apoplecticò correptus morbo ingenti nostro, & omnium egenorum mœrore, Charum Caput! vivere desinit.

Ortus & Natus.

II. Urbem natalem habuit Augustam Austriæ Viennam, Patre ortus Joanne Sacræ Cæsareæ Majestatis Camere Imperiali Aulicæ a consiliis. In vitæ lucem prodivit die trigesima Januarii annò millesimò sexcentesimo quadragesimò sextò. Filius precum habebatur; mater enim post partum primogeniti sui Joannis Francisci Edmundi diu improlis manit, donec tandem conceptò ad S. Ignatium de Loyola votò nostrum Joannem Ignatium Dominicum, diuturno quamvis gravata ægitudinis languore, peperisset. In lucem editus coepit post triennium pertinace febri confictari, quo tempore mater ejus convaleuit. Pater, qui olim, cum annò CHRISTI Jubilæo millesimò sexcentesimo vigesimo quintò Romæ ageret, votò se obstrinxerat hanc urbem denub adeundi, si in annum Jubilæum ejusdem seculi quinquagesimum superstes maneret, desiderii sui compos effectus, votique reus eodem annò cum conjuge & filio primogenito, necdum quinquem & decimum ætatis annum egresso, primò Lauretum in Marchiam Anconitanam auspiciatus est iter, Joanne Ignatio nostro febriente domi relicto. In sacra Lauretanæ Virginis Æde coniugi & filio ægotantibus propitiâ opem imploravit, & consecutus fuit; conjux enim in ipso itinere, filius autem Viennæ paulò post perfecte convalescere: exinde Romam profectus SS. Apostolorum limina rursus invisit, ibidemque Sanctorum Georgii & Agapiti Diaconorum Martyrum corpora cum vasculis, in quibus eorum sanguis asservatur, ac præterea Sanctorum Martyrum Barlaami, Calixti, Christophori, Ægidii & Felicitatis Sacras Reliquias publicæ Venerationi exponendas cum litteris authenticis, ut vocant, obtinuit, cum quibus Viennam reversus exactis quatuordecim hebdomadis filium suum Joannem non sinè magno gaudio a febre liberatum vidit.

Pater annis Jubilæi. 1685. & 90. Romam profectus.

S. Ædem Lauretanam visitat.

Romæ sacra Lipsana impetrat.

Viennam redeunt.

Institutio morum & litterarum.

III. Pii conjuges tantorum beneficiorum a Superis concessorum memores, ut DEO, Beatissimæ DEIPARÆ Virgini, Sanctisque Martyribus debitas gratias persolverent, constituerunt non sibi sed DEO deinceps vivere: Filium natu minorem Joannem Ignatium Dominicum ad omnem pietatem, ut ætas seroebat, instituerunt, quæ ob præclaram, & parentum nihil degentem indolem cum annis crescere visa est. Latinis litteris sollicitè eruditus Pragæ Philosophiæ & Jurisprudentiæ operam dedit. Annò CHRISTI millesimò sexcentesimo sexagesimò octavo, ætatis verò primò & vigesimo exteras regiones, ut est apud nos nobilium adolescentium vetus consuetudo, magnis sumptibus invisit, longoque gentium diversarum convictu eruditus præter Latinum, Germanicum & Bohemicum sibi vernaculum, Italicum etiam & Gallicum idiomata condidit, diversorum præterea eventuum experi-

experimentis & historiarum omnium gentium lectione, studioque animum imbuere, ac simul equestria exercitia frequentavit. Annô deinde ejusdem sæculi septuagesimô quintô Romam ipse Jubilæi causâ juxta paternum morem peregrinationem instituit. Reversus ad propria de ducenda in matrimonium conjugæ consilia suscepit, & annô sequenti, sextô videlicet & septuagesimô, nobilem virginem Theresiam Frieslebianam sibi connubiô junxit, cum qua, toto quo vixit tempore, per annos unum & triginta ex pari utriusque consensu ad plurimum Sanctorum conjugum exempla illibatum servavit castimonie decus. Omne tempus bonis operibus & sanctis exercitationibus impendere studuit, multos pios libros propria manu scripsit: in Ecclesiis frequens fuit; sæpe etiam sacras peregrinationes ad pia loca instituit, eaque splendidis donis & muneribus exornavit. Bono publico pariter inservivit, per annos quinque & quadraginta diversis officiis in Cæsaris & patriæ obsequio functus laudem integerrimi Ministri ubique obtinuit.

IV. Singularis autem in eo fuit pietas erga DEUM, & charitas adversus proximum: incruento Missæ Sacrificio pro laudabili multorum nobilium more quotidie devotissimè adstiruit: hic ex CHRISTI passi mysteriis cœlestes animæ delicias hausit; frequens minimos etiam conscientie nævos sacra exomologesi expiabat, & Angelorum pane se reficiebat, cujus rei causâ Sacerdotem aliquem semper comitem habere voluit, qui domi, foris & peregrè ei sacra administraret. Divini cultûs propagator fuit studiosissimus: Mimonæ in suæ ditionis oppido ad Sanctorum Petri & Pauli Apostolorum sacram ædem magnificam erexit turrim, cœmeterium ibidem cum Templo murô cinxit, & ad quatuor ejusdem angulos totidem sacella excitavit, eaque Sanctis Archangelis Michaëli, Gabrieli, Raphaeli & Angelo Tutelari dicavit. His postea quintum addidit, quod animarum in piacularibus flammis laborantium adjutorio deputavit, atque e regione illius parochiales ædes construxit, quibus adjecit ex sectis quadratisque lapidibus CHRISTI Domini nostri, ad eam formam, uti vîditur Hierosolymis, sepulchrum, juxta quod etiam pro pauperum subsidio xenodochium condidit. Neque his contentus in eodem oppido ædificavit aliud Sacellum Sanctissimæ TRINITATIS Honoribus sacrum, cum domo hospitali: ambas structuras annuis censibus dotavit. Corpora Sanctorum Georgii & Agapiti Diaconorum Martyrum in eodem Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Templo ad decentiorem locum transtulit, & anniversariam eorum Translationis solemnitatem ad primam Dominicam Septembris per triduum quadraginta horarum precibus celebrandam instituit, atque in hunc finem universales peccatorum condonationes (quas vocant Indulgentias plenarias) a Sede Apostolica impetravit. Ministris Ecclesiæ annuos redditus assignavit, sacris vasis & pretiosis ornamentis eandem Ecclesiam plurimum ditavit. In aliis duobus suarum possessionum oppidis totidem Ecclesias cum parochialibus domibus construxit, ibidemque Sacerdotes pro animarum cura noviter induci, & stabiliri curavit. Alios etiam

1718.

Romam peregrinatus.

Castitatem in Matrimonio coluit.

Privatæ pietatis opera.

Publicæ Pietatis opera.

Uuuuuuu

ad

1718.

Beneficia in
Ordinem no-
strum.

ad DEI & Sanctorum promovendum cultum multorum millium florenorum sumptus impendit. Tandem & Ordo noster Trinacillimis temporibus Patrocinium in se suscepit. Quæ res non minima causa fuit, ut in Tri-Urbem Pragensem facilius admittetur, evictisque non paucis nec levibus obstaculis tanti Domini & Patroni liberalitate stabilem sedem nancisceretur. Nobilissimam profectò Ecclesiam ipse in urbe nobis ædificari, absolutam verò & pretiosissima suppellectili ornatam solemniter ritu consecrari, dedicarique fecit. Postea fabricando cœnobio animum applicuit, magnamque partem absolvit, integrum omnino perfecturus, ni mors invida obstitisset; jam enim tractatus cum Architecto de reliqua cœnobii structura iniverat, quos tamen mors improba, quæ ipsum ante tempus ex insidiis aggressa fuerat, magno nostrorum luctu abruptit. Bibliothecam suam domesticam, selectis libris & Manuscriptis locupletem, Conventui nostro Pragensi vivens donavit, post ejus ex hac vita decessum occupandam, quemadmodum reapse contigit. In Testamenti Tabulis, quas pridem condiderat, antequam adhuc Ordo noster Pragæ venisset, illius jam tunc memor, tria florenorum millia legavit, quæ pariter nostro ejusdem urbis cœnobio in partem venere.

Job cap. 1. v. 1.

V. Vir erat, ut paucis complectar plurima, rectus ac timens DEUM & recedens a malo, quod in Sacra Scriptura de Vate Huius legitur. Opibus floruit, & opum fecundo in bonum usu. Aliis quoque raris & præclaris refulsit virtutibus, quas tamen ut plurimum soli DEO notas esse voluit; Ofor hypocrisis & vanæ gloriæ inimicus. Nihilominus ejus in pauperes misericordia latere minimè potuit, quâ plurimos inopes ad petendum allexit. Non solum indigenæ, verum etiam quivis aliarum gentium egeni domum ejus velut liberale ac commune miserorum omnium promptuarium confidenter acceperunt, ut inde necessitatum suarum levamen impetrarent. Neminem ille exclusit, sed omnibus potius inexhausta charitate subvenit, eisque liberum reliquit nova aliqua calamitate ingruente denuò ad fores suas pulsare. His ille vestes, aliis cibos, omnibus pecunias simul impertitus est, ut nemo satis mirari posset, quomodo ejus opes tantæ liberalitati sufficerent. Domi famuli, & in ejus ditionibus cives & subditi Patrem potius, quàm Dominum sunt experti, beneficus in omnes, pius, clemens & misericors. Nihilo tamen minus post obitum hæredes ejus supra omnem spem & expectationem opes & divitias ingentes repererunt, cognoveruntque, profusissima ejus liberalitate rem familiarem haudquaquam imminutam, sed magnis etiam incrementis auctam fuisse.

Ofor hypocrisis

Cure ejus misericordia latere non potuit.

Morbus & mors.

VI. Dies vigesimus octavus mensis Januarii, ut præfati sumus, ei supremus illuxit. Manè aliquoties deliquit tentatus, mox etiam apoplexiâ obrutus, ac denique sensibus repente destitutus fuit. Conclamata itaque ejus valetudine, cum morbus magnis jam passibus ad extrema properare notaretur, unctus est oleo sacro, & a nostris Generali Absolutione, ex hac vita decessit.

decedentibus Confodalibus, & Ordinis filiis impendi solita, donatus, circa meridiem horâ undecimâ vitæ finem imposuit, meritorum suorum præmiis in cœlo, ut piè credimus, in ævum fruiturus. Sepultus est nostro & omnium pauperum summo luctu perquam honorificè in Metropolitana S. Viti Martyris Basilica, velut super premis Testamenti Tabulis caverat, ad S. Barbaræ Virginis & Martyris aram propè gradus, quam suis sumptibus nitidam excitaverat, die trigesima ejusdem mensis Januarii, eadem nempe luce, quâ ante duos & septuaginta annos natus fuerat. Nostri Pragenſes Patres ad eandem S. Barbaræ Virginis & Martyris aram, ubi requieſcit in pace, singulis hebdomadis, non tamen statis, sed ex arbitrio Superioris eligendis diebus pro ejus animæ refrigeriô duo Missæ Sacrificia celebrant in perpetuam sui maximi Benefactoris memoriam. Statim quoque ab ejus obitu solemnibus exequiis parentatum illi fuit in nostra Ecclesia ab ipso constructa non sine lacrymis adstantium. Denique ne consummatæ gratitudini quidquam deesset, in omnibus Ordinis nostri cœnobiis pro ejus animæ requie preces & vota ad DEUM suscepta fuerunt.

1718.

Sepultura.

Suffragia.

C A P U T XIII.

Biennalis Belli compendium, & subsequenti ex eo pacis ac commerciorum Tractatus Redemptioni captivorum summè proficui.

I. **E**T si probè intelligerem præsentis Belli argumentum non nihil ab instituto historiæ nostræ abhorre-re, rem tamen Lectori gratissimam me facturum putavi, si res ab aliis fusè nimis & prolixè deductas, ab aliis jejunè admodum & tumultuariè tractatas in unum fasciculum colligarem, easque meo stylo in epitomem redactas veluti parvam quandam & genuinam hujus triumphalis expeditionis imaginem eruditis ob oculos ponerem. In hoc ego proposito tantò magis sum confirmatus, quantò clariùs constat, biennalis hujus belli finem numerosissimæ Redemptioni captivorum initium dedisse, quæ sicut a nostris peracta fuit, ita proprium in hisce Annalibus sibi locum vendicat; cujus tamen descriptio multum claritatis amittet, nisi hujus belli cognitio præcesserit, quod occasionem præbuit, ut rapacibus Tartarorum manibus magna Christianorum hominum multitudo, & præcipuè imbellium parvulorum turba in miserandam servitutem abriperetur. His accedit, nostri Conventus Illavientis Patronum, Illustrissimum videlicet Dominum Comitem Sigefridum Breüne-rum in hoc eodem bello immanissimè ab hostibus trucidatum fuisse, P. Redemptorem eo tempore Petro-Varadini egisse, cum Bel-gradum arctissima obsidione premeretur; ac denique celeberrimam illam ad Taurunum victoriam ea die partam fuisse, quâ in nostra Ecclesia Viennensi quadraginta horarum preces pro felici Christianorum armorum successu obibantur. Cum itaque mihi necessitatem impositam cernerem multas hujus belli lacinias præsentem

Causæ, eas hujus belli descriptio præsentis operi inserta fuerit.

U u u u u u a

ope

1718. operi inferendi, ut Lector intelligeret, quid huic alterive eventui ansam dederit, malui totius rei gestae seriem a capite ad calcem pertexere, atque hoc pacto Lectori plenam omnium gestorum cognitionem propinare, quam desultoria & velitari oratione ab hoc ad aliud transilire, Lectoris tamen cupiditati nusquam satisfacere. Quod sicut prudentibus omnibus acceptissimum confido, ita ad rem propositam exequendam propius nunc accedo.

*Supra cap. 2.
num. 1.
Causa hujus
belli.*

*Famian. Strada de Bello
Belg. Decad. I.
lib. 2. pag. mi-
bi 34.*

*Vienna Cleri
populiq.
supplicatio in-
dicatur pro fe-
lici belli suc-
cessu impe-
trando.*

II. Diximus superius Augustissimum Imperatorem nostrum CAROLUM Turcicorum apparatus magnitudine coactum fuisse arma circumspicere: superest proinde, ut causas strictim exponamus, quibus Barbari moti funestissimum bellum Serenissimae Venetorum Reipublicae, atque adeo ipsi Caesari intulerunt; nam ut eloquentissimus Famianus Strada acutè observat: *Historiarum Scriptori praecipuum incumbit, ut, quae pacis, bellive aut seditionum principia, quae horum causa, sive origo fuerit, & internoscatur ipse, & Lectores opportunè submoneat, ne illi perperam de factis erroris occasio subrepat.* Cogitanti autem mihi, quidnam Turcis bilem adeo irritaverit, ut totum sui furoris torrentem in Venetorum ditiones effunderint, & in Hungariam effundere paraverint, duplex in ipso statim limine causa occurrit, quarum altera vera est & genuina, altera praetensa. Genuina hujus belli causa una est ambitio, & Turcis agnata finium proferendorum cupiditas, quam nimium quantum acuit Morea, peninsula ampla, opulenta, & Byzantio valde vicina, quae insuper, quod nemo aliquid hostile metueret, ad bellum perferendum malè admodum instructa erat: quamvis autem haec vera belli hujus causa fuerit, Turcae tamen, ut omnem invidiam in Rempublicam derivarent, dicebant, bellum idcirco ab se excitatum fuisse, quod Veneti Peloponesum, antiquum Sclavonorum patrimonium, & tribus antea jam saeculis possessum praeter fas retinuerint, mercatores Turcicos aut spoliaverint, aut neci dederint, aut in vincula conjecerint, aut fraudibus circumventos in judiciis opprefferint, seditiosos in Albania Graecos consiliis & subsidiis adjuverint, ac denique Constantini Brankovani Valachiae Principis opes, ad eos missas, acrio suo intulerint, seque proinde justas peculatus poenas ab eis reposcere. Haec ad speciem venditabantur, cum tamen satis constaret Rempublicam Venetam summa integritate pactis foederibus fidem servasse, nemini mercatorum, nisi aggressori, vim intulisse, nullum iniquo judiciò circumvenisse. Haec licet Caesareus Minister Fleischmanus Magno Vezirio sollicitè inculcaret, surdis tamen auribus excipiebatur, ut proinde Caesar tanquam praecipuus Carloviczensis pacificationis sponsor & fidei-jussor necessitatem sibi impositam viderit, cum Venetis in societatem armorum descendendi, & Turcas cruento bello ad restitutionem eorum adigendi, quae Venetis praeter fas ademant. Ut autem hoc bellum toti Christianae Reipublicae DEUS beneverteret, Dominicâ sextâ post Pentecosten id est duodecima die Julii anno superiore saeculi decimo sexto indicta totius Cleri populiq. supplicatione Caesar Divini Numinis opem imploravit; discernendum siquidem erat cum hoste ferocissimo, ex nuperis in Oriente

Oriente successibus elato, qui Viennam & Romam spe sua jam devoraverat. Turcæ porro ne Cæsari quidpiam de pietate concederent, & Mahometis sui favorem certius sibi conciliarent, immane crudelitatis spectaculum ediderunt; appropinquante enim ad Hungariæ confinia Vezirio cum exercitu quidam Sacrificulus eorum proximum colliculum conscendit, faciēque adversus Christianorum Regiones conversa gladium strinxit. Hunc manibus tenens Christianos omnes diris devovit, eisque inter confertas execrationes & imprecationes maledixit. Postea gladium ter per aërem super caput suum circumduxit, ac demum cuidam captivo Christiano caput amputavit, monuitque astantes, ut suum exemplum imitarentur, & Christianos omnes e medio tollerent, pollicitus, eos hoc pacto rem DEO & Mahometi gratissimam facturos.

III. Rebus ex utraque parte ita constitutis Cæsarei milites, ut in omnem eventum parati starent, incunte Vere sensim Futakini convenerunt, Turcarum molimina observaturi, aut si Barbari hostile quidpiam auderent, vim vi propulsaturi; quamvis enim utrinque ingenti strepitu arma pararentur, anceps tamen diu manebat, essentne Turcæ Sanctas induciarum leges violaturi: ast postquam certis nunciis perccebit, Magnum Vezirium ingenti ducentorum millium exercitu stipatum Panoniæ appropinquare, de imminente bello nihil jam dubitare licebat. Cæsarei itaque, ut hostiles conatus anteverterent, Duce Löffelholzio, Petri-Varadini Governatore, primi in campum prodierunt & *Mitroviczam*, cis Savum situm præsidium, aggressi illud Turcis facili negotio extorserunt. Langletus præterea Tribunus aliud quoque propugnaculum, *Racza* nomine, in ejusdem fluminis litore extructum occupavit, non quidem ut hosti clarigationis indicia præberentur, sed quòd Mitrovicza propriè ad Cæsarem pertineret, eamque Turcæ adversus fœdera nonnisi Imperatore connivente possiderent; *Racza* verò Musulmanis eripienda erat, ne hoc locò ad pontem struendum abuterentur, severissimè cæteroquin cautum fuit, nequa barbaris violandarum induciarum occasio daretur.

IV. Sed quamvis Cæsarei *Raczam* subjugaverint, Vezirius alibi Savum transgressus Löffelholzio extrema omnia minitatus est, nisi intra triduum Petri-Varadinum dederet. Juvat litteras ipsas referre, quæ Vezirius insolentissimo prorsus fastu conscripsit, & ad Cæsarea Castra transmissit. Has ex Turcico idiomate in Latinum translatis subjicio: *Petri-Varadini Governor! Trade Magno Sultano hoc Præsidium, quod Dominus tuus injustè possidet. Hoc si tu feceris, liceat tibi cum tuis militibus & facultatibus omnibus emigrare. Sin autem: noveris mihi propositum esse, nemini parcere, sed omnes promissuè patibulo affigere.* Hoc intellectu Cæsarei, qui ad illud tempus usque Futakini semper hæserant, ad inevitabile bellum serio jam se accingere cœperunt. Mittitur proinde Comes Joannes Palsius cum delecta duorum millium, & octingentorum militum manu, qui Turcarum machinationes observaret, nihil tamen hostile tentaret. Is Carloviczium delatus in quadraginta Barbarorum millia incidit, a quibus undique circumfusus, ut reditum

Xxxxxxx

sibi

1718.
Favillant sibi nostri.

Cæsarei Mitroviczam occupant.

Et Raczam.

Vezirius Petri-Varadino deditionem imperat.

Prima velatio.

1713.

sibi ad Christianorum exercitum aperiret, manus conferere coactus est. Ordines itaque suos densatis agminibus in euncum strinxit, & barbaros horribilo clamore irruentes tanta cæde repellit, ut licet ipsis binis jam equis amissis in tertium eluctatus fuerit, armata tamen manu sibi viam ad Cæsarea Castra afferuerit, hostium trucidatis, & quinque Turcicis signis relatis, cum ipse eximè deplorabatur Comes Sigisfridus Breunerus, nostri Cœnobii Illavienfis Patronus, & ejusdem oppidi Toparcha, qui insauro Inipedis, cui infederat, lapsum in terram dejectus, avide a Turcis abreptus, ac paulò post crudeliter occisus fuit, ut suo loco mmo.

Comes Breunerus captus.

Ambo Exercitus sibi occurrunt.

V. Hac velitatione, tanquàm præludiò secuturi belli, in hunc modum transacta, utriusque partis exercitus sibi invicem in occursum properarunt, armis rem totam deciduri. Princeps Eugenius trajectò sine mora Danubiò copias suas in vetera valla, multis abhinc annis a Caprara Comite circa Petri-Varadinum extracta, succedere, & hiantia alicubi, alibi jam penitus obtrita operatumultuario labore refici curavit; quo opere nondum completo jam adfuit Vezirius, suaque castra dimidiæ horæ intervallò ex adverso Cæsareorum in amœnissimo elivo collocavit, qui letissimum prospectum in omnem latè circumsitam regionem pandebat. Nec diu pigratus, cum Cæsarei interpollandis vallis etiamnum operam darent, ille erectis ad quinquagesimum a Christianorum statione passum suggestibus coepit æreis machinis, & ignivomis globis castra nostra infestare, prælum deposcere, & Löffelholzio minacissimis verbis denuò Petri-Varadini deditionem imperare.

Petri-Varadini in munitionum prospectum veniunt.

Confluit ad Petri-Varadinum.

VI. Eugenius Princeps, ut vidit, hostica opera vallis suis jam propius accedere, statuit decretoriâ pugnam rem Christianam tueri, & litem dirimere. Quartâ Augusti data sunt præcepta futuri certaminis: sequente verò die, in ipso videlicet festo S. MARIE ad Nives sub septimam matutinam cruentissimum prælum exarsit, utraque parte in vincendi, aut moriendi proposito pertinacissimè obfirmata. Alexander Wirtenbergicus pugnam auspiciatus, tantoque ardore in hostem invehens fuit, ut inter perpetuos ignes peditatum Barbarorum locò cedere coegerit, occupatoque decem tormentorum aggere, quæ confestim in priores dominos suos obversa fuerunt, tam immanem stragem ediderit, ut Turcas ex omnibus munitionibus, quas castris suis prætenderant, uno impetu ejectos in proximas valles proturbaverit. Quamvis autem dexteræ Cæsarei Exercitus alæ non eadem fortuna arrideret (utpotè quæ iniquissimò locò conclusa nec spacium habebat suas acies explicandi, aut ab equitatu, lisdem angustiis coarctato, subsidium petendi, ut proinde semel iterumque a Turcis in sua valla retrusula fuerit) invicta tamen virtute ad extremum Barbarorum agmina perripuit, & explicatis ordinibus in hostes irruit. Cædes tunc non pugna fuit. Spahii Germanicis equitibus undique circumdati, & impulsu non diu subliterunt, sed pro solemni suo in aper-

apertam fugam effusi peditatum destituerunt, in quem Victores tanta rabie grassati sunt, ut etiam & isti confestim talaria induerint, suæque salutis velocissimo cursu consuluerint. Vezirius totius belli fax & tuba, cum acies sui exercitus inclinari videret, satius ratus in pugna occumbere, quam irati Sultani furorem experiri, cum præcipuis ducibus, ne inultus moreretur, in confertissimos hostes irruit, diuque ferociter dimicavit, donec tandem duabus glandibus perfolius truculentum spiritum evomuerit. Hora a meridie quintâ integrè debellatum fuit, paucis captis, quod Victores paucissimis vitæ gratiam facerent. Cæsa sunt in hoc prælio ex parte hostium triginta millia cum Vezirio & Janissarorum Aga, ex parte Christianorum occubuerunt duo millia centum & octo: bis mille autem trecenti, & unus vulnerati fuerunt.

1718.
Plena Victoria
cedit nostris.

VII. Hostibus in hunc modum profligatis, Cæsarei milites Turcarum castra subeunt, ut spolia, quorum ingens vis a fugitivis relictâ fuit, colligerent. Ad tentorium magni Vezirii delati viderunt capita Christianorum, in priore ad Carloviczium veltatione captorum, stipitibus affixa per circuitum Prætorii eminerent; ubi etiam truncum & compedibus illigatum corpus Comitis Sigefridi Breüneri, nostri cœnobii Illaviensis Patroni, calido adhuc sanguine conspersum reperere, cui Vezirius post desperatam victoriam caput amputari iusserat, quod aliis, ut opinor, lytrum tam nobilis captivi invideret. Indolere omnes tanti viri calamitate permoti, quem nemo non meliori sorte dignum prædicabat. Fama necis ejus citò ad Illavienses quoque Religiosos nostros pervenit, qui obitum amantissimi sui Patroni acerbè prorsus tulerunt, eidemque pro solatio luctus sui magnificentissimis inferiis parentarunt.

Nostris ad spolia
venantibus.

Comitis Breü-
neri funesta
nova.

Ejus Illavia
cæquæ.

VIII. Miles inde ad legendas manubias conversus opulentam sanè, tantaque victoriæ nihil imparem prædam nactus est; victoribus siquidem quinquaginta millia papilionum, ingens copia nitrati pulveris, pilarum, & glandium plumbearum, duo millia camelorum, duodecim millia saccorum orizæ, centum, quadraginta & novem diversæ formæ tormenta ænea, quinque caudæ equinæ, bis mille quingenta farinæ dolia, quingenti currus fabis Arabicis, Caffæ, & panibus biscoctis onusti, in prædam cesserunt: centum præterea quinquaginta & novem signa militaria reperta sunt, armorum omnis generis incredibilis numerus, totum ærarium minus, pecoris autem tanta multitudo, ut ejus numerus iniri nequiverit.

Pecore ma-
gnitudo.

IX. Palantes & dispersos hostes Principi Eugenio persequi non est visum, tum quod vires eorum, quamvis accisas, suis tamen etiamnum multo majores esse sciret; tum quod veteri axioma suo dicere soleret: *Fugienti busti aureum esse pontem sternendum.* Ipsa tamen Barbarorum trepidatio eis plus damni dedit, quam si totas Legiones tergo suo semper inhaerentes habuissent; cum enim ipsi virium suarum fiduciâ pontes a tergo rupissent, in fugam deinde acti flumina insilierunt, & majorem partem vorticibus absorpti fuerunt: ita eis in summam perniciem vertit,

Principis Eu-
genii adagium

A Turcis pon-
tes scissi in
multum ipsa
cesserunt.

X x x x x x x 2

quod

1718.

Fugientes mi-
sere cadun-
tur.Temesvari-
num obsidio-
ne cingitur.Turcarum
suppetiæ pro-
surgunt.Temesvarini
descriptio.

quod ipsi animandorum militum gratiâ perpetraverant, quos ob-
stinatius Christianis restituros crediderant, si nullam sibi, nisi ab
armis salutem superesse intelligerent: sed haustus semel in medul-
las pavor omnia præsentibus tutiora depingit. Perierunt itaque
majori numerò, quam si emissi velutum manipuli eorum vesti-
gia semper pressissent. Cum tamen omnes flumina superare non
possent, multi in circumfritis frutetis & virgultis se occultaverunt,
qui postmodum a Cæsareis militibus sparsim deprehensi, & ex-
fuerunt. Exercitus deinde noster se in pridiana castra recepit,
ubi inter festivum tubarum, tympanorumque clangorem, & ex-
quisitissimum Musicorum concentum omnes magna exultatione
DEO Exercituum pro collata victoria solemnes gratias egerunt.

X. Aucto subinde novarum copiarum accessione Christiano
Exercitu, cum tempus ob imminentis Autumni viciniam multò
esset angustius, quàm ut diuturnæ Belgradi obsidioni sufficere vi-
deretur, Princeps Eugenius Temesvarinum interciperi decrevit:
cui consilio ipsum quoque cœlum obstetricabatur, quod insolito
calore exæstuans paludes omnes siccaverat, quibus alioquin dicta
civitas latè circumdatur, & dehiscente sub pedibus uligine non
modò militarium fossionum labores eludit, verum etiam hostili
Exercitui propiorem accessum negat. Transmissò itaque Tibi-
scò urbs ipsi Kalendis Septembris arctissima obsidione cingitur,
viæ obsidionales aperiuntur, suggestus tormentarii excitantur,
iisque perfectis civitas undique æneis machinis & igniariis ollis
infestatur. Hæc inter Belgradi Gubernator, quem e nuperno præ-
lio elapsi Janissari propria auctoritate sibi Vezirium creaverant,
in omnes se vertit partes, ut periclitanti urbi suppetias ferret:
in hunc itaque finem Janissarorum Agam cum viginti peditum
millibus expedit, ut perruptis Christianorum castris in urbem
succederet, eamque commeatu ac milite recrearet. Sed ille vix
Begham fluvium transgressus fuerat, dum a Cæsareo equitatu
circumfusus magna cæde reprimitur, multisque nobilium Præfe-
ctorum interemptis vestigia relegere cogitur, nullò aliò operæ
pretiò factò, quàm ut civitas, se omnis auxilii spe nunc destitu-
tam videns, deditionem maturaret.

XI. Temesvarinum quatuor tunc partibus constabat (hodie
siquidem Germanorum industriâ aliam, eamque longè splendi-
diorem faciem induit) civitate nimirum, Arce, ac duobus sub-
urbis, quorum alterum Insulam, alterum Palanckam Turcæ no-
minabant. Insula paludi innatat, quam inter & urbem arx in
quadrum extructa consurgit: urbs ipsa Temesio flumini affidet,
duabusque fossis, totidemque firmi operis muris munitur, ac præ-
tereà triplici vallorum ordine sepitur. Palancka urbi prætenditur:
ipsa quoque fossâ profundâ, quam Begha flumen inundat, & val-
lò præaltò ambitur. Hanc prius expugnare libuit, ut expedi-
tior ad interiorem civitatem accessus complanaretur. Festina-
tione etiam opus erat; quod si enim vel unius diei pluvia inter-
venisset, Cæsarea castra in paludes subsedissent, atque adeò ipse
potiun-

potiundæ urbis decollâset. Kalendis igitur Octobris Alexandro Wirtembergico affiliendi provincia demandatur, Palsiò jussò in latere Beghæ hostem cæca aggressione ludificare. Res ex voto successit; quamvis enim Turcæ densis agminibus super valla consistentes rabido furore repugnarent, & perpetuis tormentorum, concisò ferrò factorum, explosionibus in affilientes grassarentur, Cæsarei tamen pugnandi ardore abrepti contempta missilium ignium peste partim undas insiliunt, partim pontem conscendunt, uno deinde impetu in hostes irruunt, valla exuperant, pulsisque ad urbem Turcis intra ipsam Palanckam & civitatis fossam stationem capiunt. Cæterum Palancka tota a Cæsareis non minus, quàm a Turcis succensa conflagravit, exiguo nihilominus damno, quòd ligneis duntaxat ædibus constaret. In hoc pertinacissimo certamine trucidata sunt duo millia hostium, illis non computatis, quos vorax flamma absumpsit: quadringenti præterea & sexaginta, dum tardius se ad urbem recipiunt, a suis exclusi Cæsareis in prædam cesserunt, & adeptis armis captivi in nostra castra deducti fuerunt. Christianorum in hoc assultu quadringenti quinquaginta & unus occubuerunt: mille autem non-genti & septem vulnerati sunt. Tanti stetit firmum aditum ad hujus urbis obsidionem aperire.

1718.
Assultus in
Palanckam.

XII. Expugnatâ in hunc modum Palanckâ omnes Cæsarei Exercitus vires in ipsam urbem conversæ fuerunt. Hanc Princeps Eugenius tam densa immanium pilarum & ignivomorum globorum grandine infestavit, ut nemine intra civitatem consistere auso non solum ipse Gubernator necesse habuerit sub saxeo fornice latitare, verum etiam miles prædiarius unius portæ usum abdicare. Consultabant itaque inter se Turcæ, quid in extrema hac necessitate factu opus esset? Dederéntne urbem, an illam diutius propugnarent? Ultimam partem sustinebant Janisfari, qui omnia potius experienda dictitabant, quàm præsidium adeò nobile, totius Imperii Orientalis munimentum hostibus tradere. His adversabantur Spahii, deploratam jam urbem asserentes, spem nullam auxilii superesse, nemini in civitate securitatem restare, stragem & damna indiès augeri, unde inferebant, deditionem maturari debere, cum aliud jam fieri non posset. Illis ità inter se verbigerantibus die duodecima Octobris ad Alexandrum Principem Wirtembergicum ordo imperii rediit, qui effuso in urbem toto ignium torrente tribusque millibus ac septingentis pilis injectis omnem dubitationem sustulit, & vel ab invitis Barbaris deditionis consilia extorsit: candidis proinde super mœnia vexillis expansis pacem sibi cordi esse significarunt. Acceptis, redditisque obsidibus in hæc utrinque pacta celeriter conventum fuit, ut libera omnibus (si perduelles & transfugas excipias) abeundi copia fieret, captivi utrinque redderentur, annona publica & totus bellicus apparatus in civitate remaneret, Christiani ex adverso mille plaustra suppeditarent, quibus Turcarum opes & infirmior ætas octidui spaciò Belgradum aveherentur.

Urbs obside-
tur.

Turcarum
perplexitas.

Urbs ad dedi-
tionem cogi-
tur.

Yyyyyyy

XIII.

1718.

Turcae emi-
grant, Chri-
stiani succe-
dunt.Templum S.
MARIAE SE-
RENÆ.Quot loca
Temesvarini
caus ad se
traxerit.Mercius Ban-
szovam & U-
palankam oc-
cupat.Petraschius
Bosniam de-
populatur
Croatae alia
damna infe-
runt.Dettinei in
Valachiam
excursio.

XIII. Approbatis mutuo ambarum partium consensu huiusmodi conditionibus Cæsarei extemplò unius portæ possessio-
nem adiverunt. Turcae verò, quamvis bellici honores eis permissi
fuissent, pecoris instar palando, & in diversa abeundo dilapsi fue-
runt. Duodecim eorum millia præsidio excefferant, grandem
vim annonæ, & ingentem numerum Tormentorum, aliorumque
bellicorum utensilium post se relinquentes. In eorum locum suc-
cesserunt Christiani, qui primis de Religione curis susceptis tem-
pla omnia a nostræ fidei hominibus olim extructa, & centum jam
ac sexaginta quatuor annis Turcarum impietate profanata ritu
Catholicæ Ecclesiæ expiârunt. Majus Templum Sanctissimæ Vir-
gini MARIAE sub titulo SERENÆ dedicatum fuit, quod insolita
aëris serenitas, quam pii omnes Reginae Cœlorum patrocinio in
acceptis referebant, maximum momentum ad urbis expugnatio-
nem attulerit. Solemnes deinde gratiæ Altissimo DEO decanta-
tæ fuerunt, tantò omnium majori lætitiâ, quia urbis hujus ca-
sus omnem circumsitam Regionem cum dominio nongentorum
& octoginta oppidorum Cæsaris potestati subiecit. Quibus ope-
rosè simul ac gloriosè peractis victor miles in hiberna secessit,
integrâ Hungariâ Turcis ereptâ, & Transilvaniâ in tuto collocatâ.

XIV. Licet autem miles in hyberna stativa dimissus fuerit,
infestæ tamen partes mutuâs procursionibus se invicem laceffere
ne per hyemem quidem desinere; Mercius enim Tribunus colle-
cta militari manu *Banczovam* munitum admodum, & sesqui ho-
ræ intervallò a Belgrado sejunctum oppidum cinxit, facilique ne-
gotiò ad deditiorem coëgit. Indè digressus triduo itinere *U-
palankam* contendit, quò vix delatus, cum præsidio deditiorem
imperâset, obvium statim habuit loci Gubernatorem, qui abeun-
di libertatem pactus cum suis militibus emigravit, & Rambam,
trans Danubium sitam Arcem, concessit. Baro Petraschius cum
expedito agmine Bosniam invasit, captisque plurimâs locis totam
ferè Provinciam depopulatus est. Croatæ quoque fines suos e-
gressi Turcicas ditiones ad Unam usque fluvium vastaverunt, di-
versas arces occupârunt, multasque domos annonarias magnò
Barbarorum damnò combusserunt. Nemo tamen omnium hac
hyeme Portæ Ottomanicæ sensibilius vulnus infligit Dettineo Cen-
turione; Valachi namque Austriacorum studiosissimi, cum a suo
Principe ob notam erga Cæsareos propensionem graviter vexa-
rentur, opem a supremo Transilvaniæ militum Gubernatore po-
stulârunt. Hic ut eorum desideriis velificaret, Stephanum Det-
tineum cum delecta equitum cohorte in Valachiam misit: ille ve-
rò tanta celeritate cum suo agmine Bukarestum, Principis sedem,
advolavit, ut famam etiam sui adventûs anteverterit. Igitur su-
bitò ad hanc urbem delatus, nemine hostile quidpiam suspicante,
amplissimam rei benè gerendæ nactus est occasionem, cui etiam
ipse minimè defuit; trucidatis siquidem paucis Turcarum Tarta-
rorumque manipulis, qui vallorum custodiam susceperant, aut
primo tumultu excitati concurrerant, nemine deinceps obistente
ad palatium penetravit, ibidémque Principem, nihil minùs
me-

metuentem, cum conjuge, liberis & universa familia intercepit, assertis in libertatem nobilibus & Abbatibus, quos furor Principis vinctos detinuerat, Valachis non solum nihil contra hiscentibus, verum etiam, quod Dettineus nullius fortunis vim inferret, nemini ad redimendam vitam æs imperaret, haud obscure faventibus. Huic subditorum dissimulationi ansam dedit Principis crudelitas, qui in suspectos de studio erga nomen Austriacum convitiis, ferro & laqueo grossatus est, nulla ne sacrarum quidem personarum habita ratione, utpotè, qui paucis ante Dettinei adventum diebus, præter complures Abbates & Monachos vinculis mancipatos, supremum Provinciæ Episcopum capite multaverat. Porro Dettineus capto Principe nihil diutius morandum ratus, ne Turcæ fortassis, aut Tartari per regionem sparsi totis viribus ad Principis auxilium convolarent, cum nobilissima præda se illico in Transilvaniam recepit, & Principem velut in triumphum secum Cibinium adduxit, magna Cæsareæ Aulæ approbatione, nec minore Turcarum rabie, qui tanta ubique Christianorum felicitate irritati, ut Cæsareis in Valachia frænum injicerent, & suos aliquantisper dolores solarentur, Ductore Seraskierio Mehadiam, munitam in Valachia arcem, ad Temesinæ Ditionis collimitia sitam, obsederunt. Præerat munimento Hetlevallius summus Wilzekianæ Legionis Vigiliarum Præfectus, qui licet Præsidium aliquamdiu strenuè defendisset, numerosissimo tamen hosti impar dedicationem pactus est, libera Temesvarinum abeundi potestate obtenta. Enituit hoc tempore insolita barbarorum humanitas, qui sicut in eodem præsidio ægrotis & vulneratis militibus ingenti charitate subvenerunt, ita ex hoc titulo meritò commendandi veniunt. Continua felicitate Tismonam, tumultuario opere extructum præsidium, paucisque levis armaturæ equitibus inessum aggreduuntur, cæsisque ferè omnibus militibus occupant.

1718.
Principem Valachie capite, & in Transilvaniam abduxit.

Mehadiam
Turcæ expugnans.

Turcarum
humanitas.

XV. Has inter alternas clades dum hyems transigitur, Aula Byzantina vindictæ stimulis agitata vias omnes & rationes investigavit, quibus damna, priori annò accepta, multarum urbium expugnatione resarciret. Non deerant quidem Portæ Ottomanæ Proceres, qui superioris anni eventibus perculsi pacem petendam prudenter suaderent, quam & ipse Mustius, supremus Mahometicæ superstitionis Sacrificulus cum tota plebe in votis habebat, sed prævaluit turbidorum sententia, qui tam nobilis urbis, qualis est Temesvarinum, eidemque annexæ fertilissimæ provinciæ jacturam bellò resarciendam diditabant. Hòc probatò consiliò, quia desiderabili, immanibus curis denuò bellum & ejus ingens apparatus agglomerari cœpit. Suprema exercitus Præfectura in locum prioris infelicis Vezirii Petri-Varadini, ut narravimus, cæsi Calib Bassæ defertur, viro priori nihil dissimili, sive animum, sive fortunam spectes, cujus operà quatuor statim purpurati tanquam præcipui pacis buccinatores e medio sublatis fuerunt. Ut autem territam plebem in spem meliorem erigeret, per suos emissarios in vulgus sparsit, damna prioris anni fuisse prorsus exigua & facile reparabilia: integras etiamnum esse vires Orientis, non tantum

Turcarum apparatus ad bellum.

Novus Vezirius creatur.

1718.
Ingentem Ex-
ercitum con-
scribit.

Sultani ambi-
tio.

Christianor-
um belli ap-
paratus.

Numerus mi-
litum.

Classis Nava-
lis in Danu-
bio.

Plebis subfi-
dia adhiben-
tibus.

amissis recuperandis, verum etiam novis expugnandis suffecturas. Et ut fidem verbis faceret, lectissimos quosque milites ex toto Ottomannico Imperio excivit, Tartaros plurimos ingenti ære conduxit, Christianis & Judæis duplicata tributa imperavit, maximam annonæ copiam conveyi jussit, viride etiam Mahometis vexillum, ut plures religionis hamô inescati confluerent, Adrianopolî palam extulit, frendente nequidquam Mustio, facerrimum suæ superstitionis cimelium discrimini exponi. Classem, quâ Danubium infestaret, in portibus Maris Euxini contraxit, ac improbo labore exercitum ducentorum millium armatorum congregavit, cui, ut Sultanus animos adderet, sedem suam Constantinopolî tantisper Sophiam Bulgariæ Metropolim transtulit, quatenus ejus viciniâ miles erectus præmiorum spe fortiùs pugnaret. Quamvis enim exercitum orbi propè domando parem conscripisset, nihil tamen se eò effecturum, nec cupitum Hungariæ imperium recuperaturum putavit, nisi ipse cupidati suæ e propinquo excubaret; ambitio siquidem metum semper ad instar pedissequi post se trahit, quæ licet exterius magnam fiduciam præseferat, interius tamen perpetuo pavore, ceu teredine quadam exeditur. Scilicet inflata ulcera, quantò altius turgent, tantò majorem dolorum materiam occultant.

XVI. Hæc inter Augustissimus Imperator CAROLUS sibi minimè defuit, sed ipso hostilium apparatusum tumultu incitatus curas suas in sequentis anni expeditionem acriùs defixit: frequentissimos proinde militum delectus per universas ditionum suarum Provincias habuit, iisque centum & sexaginta duo armatorum millia congregavit, e quibus centum & septendecim millia asserendæ Hungariæ deputavit, armis, equis, opibus & animis instructissima. Rei celebritate præterea ex universa penè Europa allekti viri principes confluerunt sacræ militiæ operam suam commodaturi. Viennæ quoque in ripa Danubii classis actuariarum navium novæ formæ extruitur, quæ hostiles eruptiones compesceret, & Cæsareo Exercitui in diversis eventibus opportunum subsidium præstaret, cujus etiam deinde diversis in occasionibus usus fuit. Ex his facillè apparebat, Belgradum designari, cujus obsidio, ut optatum eventum sortiretur, armatæ classis operam requirebat.

XVII. Cæterum cum humani conatus facillè in fumum abeant, nisi Divini Numinis auxiliô fulciantur, ad hoc impetrandum præter privatas omnium Christianorum preces Viennæ ad nonam diem mensis Maji, quæ hujus annô sæculi labentis decimô septimô in Dominicam *Excaudi*, nempe post Festum Ascensionis incidit, solemnis indicta fuit, Cleri populique ad Cathedralem S. Stephani Proto-Martyris Basilicam Supplicatio, cui ipse Cæsar cum omnibus Augustæ Aulæ Proceribus interfuit. Decretum præterea, ut singulis diebus per æstatem quidem horâ sextâ, in hyeme verò horâ septimâ matutina per omnes Ecclesias ære campano signum daretur, quo universi urbis incolæ ubicunque agerent, ad pias preces pro felici Christianorum armorum successu fundendas admonerentur. Preces quoque quadraginta horarum eò annô Viennæ

exor-

Viennæ exordium sumptērunt, quæ singulis exinde diebûs successivè per omnes urbis & suburbiorum Ecclesias celebratæ ad hæc usque tempora pro incremento & conservatione Augustissimæ Domûs Austriacæ laudabiliter continuantur. Severis deinde edictis repressâ vivendi licentia, vestium luxus, vanitatum illecebriæ, aliique vitiorum fomites spem fecerunt minimè dubiam, Clementissimum DEUM Christianorum Causæ patrocinaturum.

XVIII. Hic ita constitutis Serenissimus Princeps Eugenius, Cæsareæ militiæ Archi-Strategus, cùm jam in procinctu ad iter ineundum staret, Imperatorem pro more prius adivit, suprema mandata capeffiturus. Hunc Augustissimus Monarcha incredibili benevolentia primùm excepit: Fronte deinde ad severitatem composita, postquàm expeditionis magnitudinem, belli dubiam sortem, spem orbis, & pericula, quæ ex sinistro hujus belli eventu in totam Christianam Rempublicam redundare possent, luculenta oratione ei ob oculos posuisset, subjunxit tandem, esse sibi, quem ipsius armis præficeret, & cujus imperiis illum gerere morem oporteret. Hæsitante ad hæc Principe novùmque Polemarchum, se majorem, avidè pernoscere cupiente, Cæsar Crucifixi Salvatoris nostri Imaginem radiantibus gemmis distinctam, aurôque largiter obductam produxit, & sereno vultu ad Principem conversus: *Hunc tibi, inquit, totique Ducem Exercitui ac Imperatorem præficimus; hujus auxilio, nullique pugna, certum, aut pro isto vincere, aut mori.* Lætus hoc Belli Duce Princeps Eugenius Imperatori plurimas grates persolvit, & sequenti die iter ingressus secundò Danubiò Futakinum contendit, ubi etiam vigesimâ primâ Maji salvus & incolumis appulit. Est autem Futakinum, ut hoc obiter ex Drieschio inferamus, pagus ad Danubii marginem situs, in quo Cæsarei domum annonariam extruxerunt. Latissima hunc ambit planities, ubi propter viciniam fluminis, & pascuorum commoditatem, rerùmque omnium comparandarum maximam opportunitatem noster miles ordinariè superioribus in Hungaria bellis prima castra metari consuevit.

XIX. Eugenii adventus totius Exercitus animos recreavit, inque spem victoriæ erexit: Princeps autem, cùm hoc annò Belgradum expugnare constituisset, vias omnes rimari cœpit, quibus militem minore detrimento huic urbi admoveret. Turcæ contra Principis mentem faciliè odorati ripas Savi fluminis, per quas nostros Belgradum profecturos suspicabantur, magnis copiis obsederunt, multisque munimentis, ut trajectum impedirent, aut certè difficiliorem redderent, cinxerunt, ac omnes præterà naves suas in hoc flumen impulerunt. Fefellit tamen Barbarorum laborem & sollicitudinem Principis excogitatum stratagema, qui præmisso cum Exercitus parte Mercio, decima die Junii cum universis copiis Sigethum (ignobile est Temesiam inter & Begham flumina oppidum) contendit, indeque Panczovam delatus tres jam naves bellicas, quæ per parvum Danubii ramum, Donaviczam dictum, quò Tibiscus, Temesia & Begha fluvii inter se connectuntur, latenter ingressæ Turcarum perspicaciam eluserant, ad trajectum

1718.

Memorabilis
eventus in dis-
cessu Principis
Eugenii.

Driesch. in
Hist. Mag. Le-
gen. lib. 2. pag.
76.

Existimamus
Danubii ramum
esse.

Zzzzzzz

para-

1718.

paratas ibidem invenit. In has dena peditum signa, & quatuordecim pyrobolariorum centuriæ receptæ viam celeberrimo ausui aperuerunt; Turcæ siquidem, qui se in Savi custodia delusos iniquissimè ferebant, densis agminibus ad hunc locum convolaverant, & sexaginta suorum millibus ulteriorem ripam convolaverant. Verùm navibus in medium jam fluminis alveum delatis, cum bellica tormenta in omnia latè litora dominarentur, hoste propius succedere minimè auso, Mercius opportunitatem invenit, milites suos raptim in terram exponendi, eosque adversus subitarios Turcarum incursus tumultuariis operibus muniendi: quò conspectò Barbari præcipiti fugâ Belgradum se receperunt. Occupatâ in hunc modum hostili ripâ, remissisque pontonibus sequenti die totus Exercitus cum re tormentaria citra ullum dispendium trajecit.

Belgradum
obsidione cin-
gitur.

XX. Copiis transmissis Eugenius Princeps sex Legionibus, totâque pyrobolariorum manu comitatus Taurunum propius accessit, situm locandis castris idoneum exploraturus. Vix ille in conspectum urbis venerat, dum hostilia aliquot signa inde progressa itineri ejus obstrepere cœperunt: verùm illis æquabili equitum igne repressis, & in momento disiectis Princeps propositum suum perfecit, ac postera die, id est decimâ nonâ Junii, totum Exercitum in conspectum Belgradi adduxit. Curis deinde ad castra metanda conversis amplissimum terræ spatium inter Savum & Danubium perpetuis vallibus, fossis & aggeribus est completus, Receptus, propugnacula, castella & suggestus tam firmo opere excitavit, ut castra munitissimæ urbis speciem referrent. Flumen utrumque pontibus intravit, ut equiti pabulandi copia fieret, quam circumstitæ inter ambos fluvios planities latissimam latissimamque offerebant. Navibus quoque bellicis ostia Tibisci, totumque Danubium ita frenavit, ut hosti nulla prorsus egrediendi, aut ingrediendi facultas relinqueretur. Adductis demum in suggestus centum & sexaginta muralibus tormentis urbem tanta contentione verberare cœpit, ut tellus contremisceret, & ingentia mœnium fragmenta per aëra volitarent.

Cæsareorum
castrorum di-
spatio.

Turcæ ponti-
bus navibus in-
fœdantur.

XXI. Præfidiarius miles, qui animum in proposito dedin-
dendæ urbis adeò obstinaverat, ut defixis super mœnis rubens
vexillis indicaret, se nec terræ palmum sinè sanguine cessurum,
nec deditionis leges unquam accepturum, impatientissimè præ-
cipitis ferebat, se navalium pontium frænò arctè nimis conftrin-
gi, atque hòc pacto spem omnem suppetiarum obtinendarum si-
bi eripi. Quamobrè ut grave hoc & intolerabile lupatum ab-
rumperet mira vafrutiae sequens commentus est stratagema: na-
ves incendiarias (qualibus olim Antverpienses ad Scaldim in Ale-
xandrum Farnesium usi fuerant, cum ab eodem gravi obsidione
premerentur) multa ad nocendum peste refertas fluitantibus an-
choris emittunt, quæ statuto tempore flammam conciperent,
atque nostros pontes in cineres redigerent: classem præterea
omnem suam numerofo milite instructam adverso flumine agunt,
ut Cæsareos milites ad propulsandum pontium periculum no-
cursuros strenuè repellerent. Sed nequidquam; naves enim
inco-

Remior.
Stratagem.
Sav. Danub.
a. 1718. 6. 24.
17.

Turcorum
stratagem.
successu
frustra.

incendiariae ventorum flatu astre prius ad litus rejectae sunt, quam nocere possent, & a quibusdam nostris militibus succensae ante tempus conflagraverunt, non sine hostium ludibrio & gratissimo Caesarei Exercitus spectaculo. Hoc conatu frustrato classe sua pontes nostros aggrediuntur. Sed advolarunt continuo naves Caesareae, numero quidem hostili classi inferiores, att virtute pares, quas cum Turcae primo impetu superare non possent, expositis in litus copiis, quibus eas a tergo circumvenirent, ex insidiis aggrediuntur. Verum observato nostrorum periculo adfuit aditum cum aliquot turmis Tribunus Haubenius, qui acerrimo certamine hostes in navigia repulit, quo simul tempore Schwendimanius, Caesareorum epibatarum Duxor, classem hosticam ita pressit, ut post unam biremem pluresque liburnicas tormentorum vi confractas, mersasque, caeteras male mulatas in apertam fugam conjecerit, tanto maiore nostrorum applausu, quod pro castrorum, & urbis conspectu haec victoria parta fuerit.

1718.

Praemium navale exortus.

Pensae nostros victoria.

XXII. Licet autem Barbari hanc cladem acceperint, ac praeterea in variis excursionibus male mulati cruentissima saepe strage in urbem rejecti fuerint, minimè tamen animos desponderunt, aut ignavius aliquid, timidiùsque egerunt, quod scirent, Vezirium cum infinito propemodum militum examine in eorum subsidium advolare: unde licet vigesima tertià Julii aquatica civitas ignariis pilis tam secundo successu infestata fuisset, ut perpetuo unius noctis incendiò ferè tota in favillas & cineres abierit, ipsaeque saepeus receptus, portae praetensus conciderit, Turcae tamen tantà pervicià omnes nostrorum conatus eluserunt, ut obsidio in alterum mentem protraheretur, quin spes aliqua expugnandae urbis affulgeret. Res etiam in deterius vergere videbatur, quando ad Kalendas Augusti Magnus Vezirius innumerabili ferè exercitu stipatus castra nostra a tergo circumdedit, eaque firmissimis operibus ad praesidii formam cinxit, ita ut obsidentes obsiderentur. Praeterea irrepserunt jam prius in nostros milites variae aegritudines ac languores, qui occulta tace per militaria corpora grassantes plurimos quotidie absumebant, legionesque nostras magno perè attenuabant. Noluit itaque Vezirius e vestigio manus conferere, sed statuit tantisper expectare, donec nostri infirmitatibus exhausti, & obsidionalibus laboribus attriti facili negotio opprimi possent. Lento itaque opere vias obsidionales ad loricam castrorum nostrorum perduxit, ut jam nonnisi unius teli jactu ab eis distaret. Excitatis postea suggestibus e centenis amplius tormentis in Christianos fulminare coepit, magna sanè nostrorum strage, cum & vicinitatis & eminentium colliculorum beneficio unumquemque ex subjectis castris ad necem destinare valeret: ut proinde crebrius opus fuerit Praetorium in alia loca transferre, & effosis cavernis in terrae visceribus securitatem querere.

Turcom urbem fortissimè tuentur.

Vezirius in subsidium obsessis advolat.

Infirmitates in nostro Exercitu.

Acriter infestatur nostri.

XXIII. Dum ita nostri a numerosissimo hoste obsessi urbem obsident, deprehenderunt, insulam quandam, ad Danubioli ostium sitam, rebus suis valde incommodare. Hujus occupandae provincia Mercio Tribuno defertur, qui assumpta secum pyrobolariorum

Insulam ad Danubiolum Caesarei occupat.

Zzzzzzzz a

manu

1718.

Strages ab
ignibus pila
adit succen-
dit pulverem
sum.

Ad praelium
de Turcis pa-
rent, sed pre-
occupantur a
nostris.

Praelium in
Turcis de-
clarat.

De contin-
uanda infes-
tione periculi
renditum.

Inhibet pro-
prium.

Dextera no-
stri Exercitus
ala male a
Turcis excipi-
tur.

manu in triplicem munitionem invehit eam acerrimo certamine superavit, Turcasque insula tota ejectos magna clade ac trepidatione dispersit. Perculit insulae iactura Barbarorum animos, qui tamen majori pavore consternati fuerunt, dum in ipso Assumptae DEIPARAE Virginis pervigilio ignivomus globus pul-
verariae turri injectus tanto fragore armamentarium convulsit, ut totus orbis, suis cardinibus motus, ruere velle videretur, plus tribus hominum millibus occisis, multisque propugnaculis & edi-
ficiis aut disceptis, aut in aera abreptis. Pupugit acriter hoc fo-
nestum spectaculum Vezirii oculos, qui ne urbs se praesente & otiose spectante in manus Christianorum devolveretur, statuit de-
cretorio praelio ulterioribus obsessorum periculis occurrere. Jam Barbari scalas apparabant, ut vallorum fossas, quibus solum a no-
stris sejungebantur, superarent, sed Eugenius Princeps non satis tutum ratus, hostes in castris, quantumvis munitis opperiri, decrevit Turcarum conatus antevertere, & praelium, quod Barbari nostris inferre meditabantur, praecipere.

XXIV. Illuxerat dies, Festo Assumptae in coelum Angelo-
rum Reginae consecratus, quo ad vespeream declinante, pugna,
quam miles jam penè convitiò deposcebat, in sequentem diem un-
animi Tribunorum consensu & militum gaudiò decernitur. Sub
prima noctis vigilia acies ordinantur in hostem erupturae. Camu-
sio continuandae obsidionis negotium injungitur, eique in mandatis
datur, urbem acrius, quam unquam alias muralibus tormentis &
omni armorum strepitu infestare, ut sub continuo fumo, e pyriis
pulveribus latius sparso, obsessi nec viderent, neque audirent, quae
foris agerentur, & sic eruptionem tentare non cogitarent. Alia
pars exercitus castrorum custodiae deputatur, reliquae verò Le-
giones, quae universim ex quinquaginta quinque equitum, pedi-
tūmque cohortibus, totidemque pyrobolariorum centuriis con-
stabant, jubentur sub secunda noctis vigilia silente agmine castris
excedere, quorum valla ad hunc finem in duobus jam locis solo
aequata fuerant. Rebus in hunc modum constitutis miles post
mediam noctem in hostem movet. Initium pugnae dextra ala fe-
cit, quae Duce Palfio Tribuno cum equitibus in tumulum eniteba-
tur, ubi prima hostilium tormentorum sedes erat. Male militibus
nostris conatus iste cessit; subortis enim repente densissimis ne-
bulis, quae nostris conspectum hostis eripuerunt, equestres turmae
maturiùs, quam oportuisset, in Turcarum opera, ea primùm no-
cte ab hostibus ad Savi ripas excitata, & propterea Caesareis in-
comperta invehiti sunt, ac intempestivò hoc factò occasionem de-
derunt, ut Barbari correptis subito armis occurrerent nostris, at-
que Scharenbergium Comitem cum dextra peditatùs ala appro-
pinquantem exitiali globorum grandine tantum non obruerent.
Janissaris ultra morem fortissimè dimicantibus, sive quòd fossis
suis egregiè tegerentur, sive quòd ea die de totius Imperio Hun-
gariae rem agi scirent. Nostris ex adversò iniquissimam pugnandi
rationem sustinebant, quibus cum tali hoste dimicandum erat,
quem audire quidem poterant, non item videre. Evanescentibus
autem

autem sensim nebulis Passus cum equitatu supervenit, qui impulsos Barbaros statione deiecit, eosque, licet tertia etiam vice ordines restituerint, in castra repulit.

1718.

XXV. Sinistra nostri Exercitus ala nihil indulgentiorem fortunam habuit; isdem siquidem nebulis involuta penè in perniciem ibat, quod peditatus aeris caligine excæcatus longè ab equitatu discesserat: iste verò in medios hostium cuneos illatus eorum etiam furorem perferre debuerit, qui a dextra ala pulsi huc ad commune periculum propulsandum convolaverant. Actum fortassis ea die de nostris fuisset, nisi Dux Württembergicus conspecto equitatus discrimine cum suis cohortibus celeriter accurrisset, & currulibus tormentis in hostem conversis dubiam victoriam Christianis asseruisset. Pulsis itaque etiam ex hoc loco Barbaris, & universis tormentorum suggestibus occupatis ala utraque junctis viribus hostilia castra adorta est, quæ validissimis operibus & majori tormentorum parte munita Turcis spem aliquam salutis fecerant: sed namissus peditatus uno impetu valla transcendit, Cæsareæque signa mediis hostium castris intulit, quibus visis animus & consilium Barbaros destituerunt, nec aliud superesse rati, post pertinacissimam quinque horarum pugnam in effusam se supam converterunt, relicta Christianis celeberrimâ victoriâ, quæ prorsus ea die parata fuit, qua in nostra Viennensi Ecclesia quadraginta horarum preces pro secundo Christianorum armorum successu devotissimè celebrabantur: nec dubitare licet, plus piorum orationes quàm militum fortitudinem ad hanc victoriam contulisse, quæ si propius inspicatur, meritò cœlitus data, ipsis etiam fatentibus militibus, censeretur.

Ala hostium discrimina.

Victoria Christianis cedis.

Deus Viennæ exul nebulas preces suas 40. horarum

XXVI. Hostibus profligatis expediti sunt velitem manipuli, qui fugientium terga premerent, & cunctantes, aut resitantes promiscua cæde trucidarent. Barbari autem castris exuti incredibili celeritate Nissam properarunt, atque hac festinatione cervices suas victoris militis ensi subdlexerunt. Cæsa tamen sunt ea die viginti quinque Turcarum millia, ut plurimum Janissari. Jactura nostrorum pro victoriæ magnitudine vix memorari meretur, desideratis (ut auctor testatur, qui vitam Eugenii Principis Latino sermone conscripsit) non amplius mille octingentis & quinquaginta, ter mille quadringentis & septuaginta quinque vulneratis, quem tamen numerum alii nonnihil augent, & cæsorum æquè ac lauciatorum multitudinem ad septem millia attollunt. Quidquid autem sit de hac re, de qua nihil certi constat, istud pro comperto affirmari potest, prædam ab hostibus relictam fuisse multò locupletissimam, quæ omnem Victorum expectationem superavit; in castris siquidem Turcarum reperta sunt ultra centum & triginta oncia tormenta, ollæ igniaris, quas mortaria nominant, septem & triginta, cadi pulveris nitrati sexcenti, missilium pilarum tria millia, camelorum, boum, aliorumque pecorum incredibilis numerus, signa demum novem & quinquaginta, novem equorum caudæ, totum Tabularium bellicum cum immensa multitudine tentoriorum, Pecuniarum, aliarumque manubiarum. Omnia hæc præmia

Hostium fuga

Cæsorum numerus.

Prædam magnitudinem.

Aaaaaaaa

fue-

1718.

fuerunt difficillimi certaminis, in quo quinquaginta quinque duntaxat nostrorum millia adversus ducenta Barbarorum millia dimicarunt.

Belgradenses
tractant de
urbe dedenda.

XXVII. Obfessi interea, quibus nebulæ densitas, tormentorum fragor & fumus non concefferat prius aliquid pugnae, quam cladis audire, postquam discussis nubibus adulta die fuorum fugam observassent, locaque a Turcis pridie infesta, hodie deserta, aut Christianis referta conspexissent, animo consternati spem omnem præsidii diutius defendendi abjecerunt: altera itaque statim a commissa pugna die explicatis super murum candidis vexillis indicarunt, sibi propositum esse de urbe dedenda pacisci: verum quod conditiones proponerent insolentiores, quam victos decerent, remissis utrinque obsidibus iussit Princeps ignium procellas geminare, ut Barbari majoribus damnis attriti saniora consilia admitterent. Nec fefellit spes; postera namque die rursus adfuerunt ex urbe Legati, qui post varias disceptationes & tergiversationes, metu tandem redintegrandæ igniarie pestis conditiones pro arbitrio Victoris acceperunt, easdem nimirum, quas anno superiore Temesvariensibus concessas fuisse diximus, quibus cavebatur, ut Turcæ apparatus omnem navalem & tormentarium Cæsareis relinquerent, ipsi verò cum omnibus suis facultatibus salvi & indemnes abire sinerentur; cui petitioni Princeps haud gravatè annuit, optimè gnarus verum esse, quod magnus ille Imperator apud Famianum Stradam dicere solebat: *Parum referre, quam splendide induti, modò arcibus excuti abirent hostes.* Conditionibus probatis Cæsarei urbicas portas occuparunt, e quibus post biduum ultra triginta Barbarorum millia egressa fuerunt, dimissis in præsidio sexcentis sexaginta quinque tormentis, nonaginta ollis igniariis, magnaque pyriorum pulverum copiâ, sed propè nullâ annonâ: Excefferunt autem urbe vigesima secunda Augusti, iisque digressis paulò post Belgradum adivit P. Redemptor, qui hæcenus toto ferè obsidionis tempore Petri-Varadini substiterat, intellecta verò urbis expugnatione properè Belgradum contenderat, ut captivorum Redemptioni e propinquo invigilaret; sed cum omnia armis perstreperent, Turcæ quoque metu ac diffidentia torperent, nihil effici potuit, coactusque fuit P. Redemptor post paucos dies Vienne nam repetere, suaque consilia in aliud commodius tempus differre.

Famian. Strada
de Decad. 2.
lib. 10. pag.
777.

22. Augusti
excedunt ur-
be.

P. Redemptor
urbem ingre-
ditur.

Belgradi ca-
sum variæ ur-
bes sequun-
tur.
Semendria.
Orsova.

Sabacium.

XXVIII. Belgradò victoricibus armis assertò tota Servia & Bosnia contremuere. Prima Semendria, vetus Servie caput & Episcopali Sede nobilis civitas, Christianorum Exercitui portas aperuit. Orsova munitum admodum in Servie ac Valachie confiniis oppidum, & vel ipsius Principis Eugenii iudiciò non aliter, quam acri obsidione capiendum, solo adventantium Cæsareorum rumore territum nostris cessit, incolis omnibus fugâ elapsis, & relictâ victoribus re tormentaria simul & annonaria. Sabacium egregium cæteroquin præsidium, & diuturna olim obsidione a Matthia Corvino Hungariæ Rege fatigatum, Turcis in tutiora Servie ac Bosniæ loca se recipientibus, Cæsareorum accepit præ-

praesidium. Parakinum, Zenobicza, Jagodina, aliaeque minoris nominis civitates ultroneam deditionem fecerunt. **Mehadia** in Valachia, quam priore anno Caesarei muniverant, eandemque rursus, a Seraskierio, obsessi, amiserant, ab hostibus rursus **deferta**, eisdemque operâ toti Temesvariensi Provinciae pax & securitas aderta fuit: ut nihil jam loquar de aliis Bosniae & Croatiae locis eadem facilitate a Caesareis in deditionem receptis.

1718.

Parakinum.
Zenobicza.
Jagodina.
Mehadia.

XXIX. Perpetuum hunc victoriarum cursum stetit aliquantulum Tartarorum in Transilvaniam irruptio, qui coacto quindecim millium examine rapidi torrentis instar se in Transilvaniam effuderunt, obvia loca incendiis, caedibus, omnique crudelitatis genere foedaverunt. Equidem illi hac ferocissima incursione sua istud agebant, ut Caesareos, quos in Belgradi obsidione etiamnum occupatos suspicabantur, inde avocarent, aut certè vires eorum distraherent. Sed intellecto Belgradi casu & de Christianorum adventu edocti receptui cecinerunt, atque in diversa agmina divisi. alii per Marmorosensem regionem evaserunt, alii verò in Szattmariensi agro grassantes a Caesareis deprehensi tanta clade attriti fuerunt, ut caesis quatuor signis cæterisque dissipatis octo hominum millia, quæ catenis vincula secum in servitutem abripere cogitaverant, patriam & libertatem recuperaverint. Reperti sunt ea occasione Christianorum infantes chordis ligati, & sub carris Tartarorum fame enecti, quos immanes illæ belluæ in Tartariam abripere constituerant, sed ob repentinum Caesareorum adventum a suo proposito exciderant. Cæteri porro praedonum manipuli, qui ex hac colluvie supererant, ita ubique mulctati sunt, ut pluribus eorum millibus trucidatis reliqui in lucro habuerint incolam vitam Transilvania excedere, quamvis ne istud quidem sine multorum Christianorum captivitate successerit.

Tartari Transilvaniam invadunt.

Caduntur.

Infantes Christianorum fame enecti.

XXX. Nunciò huius rei Viennam delatò die decima quinta Decembris annò millesimò septingentesimò decimò septimò ex Archi-Episcopali Curia Litteræ ad omnes Ecclesias emanarunt, quibus injungebatur Divini verbi præconibus, ut sequenti Dominicâ populo exponerent, ingentem captivorum Christianorum multitudinem Constantinopoli, atque in aliis Turcici Imperii urbibus, gravissima servitute pressam attineri, fervidoque sermone universos adhortentur, ut quisque pro facultatum suarum conditione captivis fratribus suis auxiliatricem manum vellet porrigere, & collatis symbolis eorundem liberationi consulere. Vellicavit hoc Viennensis Archi-Episcopi Decretum P. Redemptoris animus, qui indefessis curis aliunde miserorum Redemptioni captivorum semper prospiciebat, eisque pro viribus opem ferre desiderabat. Ast quidquid ille moliretur, aditum tamen fervente hoc bello ad infidelium terras reperire hand potuit, nec consultum videbatur ad tantum negotium peragendum vicariâ aliorum operâ uti, nisi Redemptionis facultates tot curis & laboribus congregatas absque ullo captivorum emolumento praesentissimo discrimini exposcere voluisset; quivis enim negotia sua propriis melius, quam alienis manibus expedire solet. Statuit itaque Viennæ etiamnum

Archi-Episcopus Viennensis de redimendis captivis curam suscipit.

P. Redemptor expeditionem in commodis ut tempus daret.

1718. tantisper residere, donec melior, tutiorque occasio in Thraciam proficiscendi affulgeret; cum enim ob attritas vires Ottomannici Imperii nemo non speraret pacem inter dissidentes Potentias proximè coalituram, maluit Pater Redemptionem in securius tempus differre, ut pluribus prodesset, quàm præcipiti festinatione Redemptionis opes ancipitis fortunæ aleæ committere.

Turcæ pacis
consilia susci-
piunt.

Famian. Strada
De rebus, l.
lib. 1. pag. 15.

Aliud bellum
ab Occidente
emerge.

Princeps Eu-
genius minis
pacem urget.

Litteræ cre-
dentiales li-
mitatæ repu-
diantur.

XXXI. Hæc spes secuturæ pacis, quæ se P. Redemptor la-
etaverat, minimè vana fuit; Sultanus enim tot cladibus fractus
præciores jam cœpit aures adhibere Britannorum Batavorumque,
pacis oden identidem occinentium, consiliis. Scilicet ex collis,
fractisque nubibus serenitas prodit, & ut Famianus, crebrius jam
mihi laudatus Scriptor, ait: *Spes nunquam major affulget paci, quàm*
quum serid bellum geritur, satiatâ nimirum aut fessâ per cædes irâ.
Certè pronius in gratiam redeunt, qui armorum damna utrinque
senferunt. Quamvis autem Augustissimus Imperator CAROLUS
secundissimâ hætenus fortunâ bellum gessisset, a pacis tamen con-
siliis ne ipse quidem abhorrebat, non solum ob immensos sum-
ptus, quos Turcici belli magnitudo requirit, verum etiam ob im-
pendentem ab Occidente procellam, quæ in magnam Reipublicæ
Christianæ perniciem excitata firmam cum Porta Ottomannica,
stabilemque pacem dubiis bellorum vicissitudinibus præferre sua-
debat. Supererat proinde duntaxat, ut Veneti in eandem pacis
communione admitterentur, quod, sicut Cæsar, qui eorum cau-
sâ Turcis bellum indixerat, constanter urgebat, ita Barbari non
sinè convitiis in Rempublicam jactis præfraçtè abnuebant. Sed
cum inter has dissensiones Princeps Eugenius annò hujus Sæculi
decimò octavò Belgradum appulisset, stratisque super Danubium
& Moravam flumina pontibus haud obscurè innuisset, sibi propo-
situm esse cum infesto exercitu Nissam petere & Mahometanos
totâ Serviâ exturbare, nisi pacis tractatus quantocyus conficeren-
tur, Turcæ tandem supercilia posuerunt, veritque victoriosi Exer-
citus progressus, Venetos ad pangendæ pacis consortium recepe-
runt; Barbari siquidem plùs terroribus quàm rationibus aguntur,
quos etiam Tulliana facundia nunquam movebit, nisi armata ma-
nus orationi strictò ferrò vigorem adjiciat.

XXXII. Rebûs in hunc modum complanatîs Passaroviczium
(ignobile est Serviæ oppidum haud procul Semendriâ trans Mora-
vam flumen situm) dissidentium Potentiarum Legati conveni-
runt. Cæsarei cum Veneto Legato Passaroviczii sedem fixerunt,
Turcæ infra illud oppidum, ab utroque demum latere hinc Sut-
tonus Britannia illinc verò Cholierius Hollandiæ Oratores sub
tentoriis agebant. Magnæ statim ab initio congressûs abortiæ
sunt difficultates, quæ pacis consilia suffocaturæ videbantur; nam
præterquam quod Cæsarei Turcicorum Oratorum litteras tan-
quam nimis limitatas repudiaverint, neque prius in Tractatus cum
Turcis descendere decreverint, donec illi novis litteris Adriano-
poli allatis, majori potestate paciscendi, permutandi & cedendi
instructi fuissent, novas etiam remoras objiciebat, quod Turcæ
mordicus evincere vellent, ut pacis articuli juxta leges possessionis
decide-

deciderentur, ut nimirum cuique maneret, quod tunc possidebat: 1718.
 Cæsarei verò præter Peloponesum, quam Venetis assertum ibant, *ut possideret.*
 suas quoque prætensiones ad integra Regna extenderent, quarum
 partem jam occupaverant. Sed cum Barbari tam duras pacis con-
 ditiones abnuerent, re per celeres nuncios cum Principe Eugenio
 communicata induciæ tandem viginti quatuor annorum hoc te-
 nore sancitæ fuerunt, ut Cæsari cederet Temesiensis Provincia
 cum sua Metropoli. Belgradum cum terris ad hanc urbem per-
 tinentibus, quæ maiorem, melioremque Serviæ partem consti-
 tuunt. Valachiæ portio ad Alutam fluvium, & tractus Bosniæ
 Savo vicinus cum castellis & munimentis ejus ripæ omnibus, pars
 itidem Croatia ad Unnam fluvium. Peloponesus in Turcarum
 potestate maneret, ejusque locò Veneti Cytheram Insulam acci-
 perent, illorumque fines in Dalmatia nonnihil augerentur. His
 adjuncti sunt alii articuli de securitate Christianorum, Romano-
 Catholicorum in Turcarum ditionibus degentium, de immunitate
 sacrorum locorum, aliique complures, e quibus ad hoc nostrum
 propositum solum pertinet articulus duodecimus, quem, quia in
 eo de captivorum Redemptione agitur, de verbo ad verbum huic
 operi inferere volui. Ecce illum: *Publici captivi antecedentis &*
presentis belli tempore ex utraque parte in captivitatem abacti, & in
publicis carceribus detenti, consideratione istius Almae Pacis liberationem
sperant, nec possint diutius sine læsione Imperatoris Clementiæ, & lauda-
te consuetudinis ac Generositatis in eadem captivitatis miseria & cala-
mitate relinqui, sed modò ab antiquo consuetò cuncti captivi a die hujus
Tractatus Pacis ab utraque parte intra dies unum & triginta in liber-
tatem asserantur; peculiariter cum in partibus Transilvaniæ captivita-
te detentus Nicolaus Scarlatti Vaivoda, ac filii & ejusdem domestici con-
tra Liberos Barones de Petrasch & Stein cum penes eos Constantinopoli in
Septem Turribus existentibus hominibus permutandi sint, quare & ii a
data hujusce Pacis Tractatus intra dies unum & triginta in confinibus
Valachiæ invicem permutentur, & eliberentur. Cæteris verò, qui in
privatorum potestate, vel apud ipsos Tartaros sunt, licitum sit, libera-
tionem suam honestò, & quàm fieri poterit, mediocri lytrò procurare;
quod si cum captivi domino honesta conventio fieri non poterit, Judices
locorum litem omnem per compositionem dirimant, sin autem prædictis viis
id etiam confici hauri possit, captivi pretiis eorum, sive per testimonia, sive
per juramenta probatis, atque solutis eliberentur, nec possint domini avidita-
te majoris lucris sese redemptioni eorundem opponere: & quandoquidem a
parte Imperii Ottomannici homines non emitterentur, qui taliter liberandis
captivis operam adhibeant, spectabit ad probitatem Cæsareorum Præfe-
ctorum, ut ad dimittendos Ottomanos captivos, quò empti sunt pretiò sin-
cere comprobato, dominos illorum adstringant, atque ita Sanctum hoc Opus
pari utrinque pietate promoveatur; donec demum captivi utrinque præ-
dicta ratione liberentur. Legati Plenipotentarii ex utraque parte officia
sua adhibeant, ut interea miseri captivi benignè tractentur. Hæc ex
utriusque Imperii consensu de redemptione captivorum sancita
fuerunt: Cæterum ut mancipia benignè tractentur, non solum
ipsis mancipiis commodat, sed etiam eorum dominis, nam si
 Bbbbbb
 vege-

Inducia ad
24. annos.

Articuli.

Quorum 1a
ad Redem-
ptionem per-
tinet.

1718.

Commercio-
rum Tracta-
tus Redem-
ptionis valde
utilis.

vegetus & robustus captivus conservetur, majus pretium dominum pro illo sperare potest, quam si macie & laboribus consumptus sit. XXXIII. Porro præter has pacis Tabulas confectus est etiam alter pro bono publico (studio & industria Fleischmanni, viri re- ciorum Tractatus Redemptioni captivorum valde proficiuus, qui in viginti articulis descriptus de securitate ultro citroque com- antium agit. Hunc Augustissimus Imperator CAROLUS decima sexta Augusti annò hujus Seculi decimò octavò pro se & Successo- rum Redemptioni multum commodat, magnamque Austriacis Provinciis utilitatem præstat; aurum enim & argentum, quod ad consueverat, beneficio hujus Tractatus nunc in patria manet; In- sitores enim Orientalis Societatis, sive illi Constantinopolim, sive Trapezuntim, sive in Tartaria degant, merces Viennæ petunt, quam P. Redemptor pro illis persolvit: ipsæ verò, quando redimen- rum captivorum causâ Byzantium adit, expensam Viennæ pecu- niam ibi ab iisdem Mercatoribus in currente Regionis numma moneta cum fœnore recipit, simulque sexcenta pericula Redem- ptionis pecunias in itineribus, aut aliis occasionibus amittant si- fugit, quibus alioquin ob latrunculorum furumque insidias inno- xius fuisset, si eam secum in Turcarum ditiones asportare debu- set: ut proinde nonnullis Politicis omnis nunc curandi ratio sit sublata, qui prius nostrum Institutum nunquam micari desinebant, quòd dicerent, Redemptionis occasione nummos, un- cam scilicet belli nervum, ad hostes defuisti.

Austriacum
Redemptionis
pecuniam.

CAPUT XIV.

*Agriensis Fundatio Cæsareo-Regio Diplumate
confirmatur.*

Devotio-
nis huius
fœderis.

I. POST restitutam Cæsareis armis in Oriente Pacem, temporum tranquillitate Felicitas quoque Regni Hungariæ citius re- florescere. Multa hucusque futurorum metu dilata jacuerunt, insidius nimirum hominibus, an suas res citius essent inhabitari, an verò, ut sunt variis bellorum eventus, ob fortuitam quan- dam Christiani Exercitus cladem aliis in terris nova circumspici- endæ sedes forent. At benevertit DEUS omnia; quies relictæ & stabiliæ magis quam prius erat: ampliata quoque fuerunt lo- qui condicia; nam præter bina Temesie & Belgradæ validissima Præsidia alia plura minora munimenta cum ingenti circumjacentium terrarum tractu nostris accesserunt, ut superius infirmum, atque hoc pacto enervata est hostium superbia, & Barbarorum ir- rocia detumuit.

Pro Agriensi
Fundatione
Regis con-
cessus privile-
giis.

II. Erdemius igitur Præsul de promovendis nostris Agriensis Comitiis inibi sollicitus omnem operum impendit, ut illis, utrumque desiderii factis quancocyus succurrer. Hæc impensis

remorabatur nondum obtentus Regis Apostolici consensus, ad quem proinde impetrandum per litteras egit apud Supremum Hungarici Regni Tribunal (Cancellariam vocant) ut piæ causæ patrocinium in se susciperet. Monuit præterea P. Martinum ab Ascensione Commissarium Generalem, ut supplici libello apud Cæsarem, Religionis amantem, instaret ad Benignum assensum consequendum. Obsecutus Pater Cæsari libellum obtulit, qui pro more ad Regni Hungariæ Consultores remissus fuit. Ad celerio-rem hujus negotii expeditionem magnum momentum attulit Epi- scopus Nitriensis, Germanus Frater nostri Fundatoris Agriensis, qui absentis eo tempore Cancellarii vices administrabat; is enim petitione nostra in Consilio proposita facundè differuit de ampli- tudine Episcopatus Agriensis, qui ob latè diffusos terminos suos plures requireret operarios spirituales: Patres autem Trinitarios Excalceatos anno superiore Agriam inductos Verbi DEI prædi- catione, flagrantissimò zelò ægrotis & moribundis assistendo, eós- que ad felicem mortem comparando, morum denique innocen- tiâ, inculpatæ vitæ conversatione, ac doctrinæ præstantiâ uberes fructus in illa jam urbe produxisse, ac spem esse minimè dubiam, eos etiam uberiores producturos, si ibidem magis stabilirentur: commendavit deinde nostros a singulari diligentia, quâ Redem- ptionem captivorum, laudabile sui Ordinis Institutum, hætenus excolere studuissent; addidit præterea eos nuper in publicis Co- mitiis inter cives Regni & membra meruisse admitti, atque adeò ex plurimis titulis dignos esse, quibus ampliores præstentur gra- tiæ. Item Agriensem Præsulem nihil perinde in votis habere, ac dictos Religiosos in sua urbe stabilitos videre, eúmque pro ædifi- cando Cœnobio sumptus promississe, ac quosdam proventus cum Sanctissimæ TRINITATIS ædícula suffragante Clero, populóque jam eisdem contulisse: nunc verò Regis Apostolici consensum ad eorum perpetuum stabilimentum postulari, ut ex supplici Ordinis ad Cæsarem libello latius videri posset. His auditis nemo reper- tus est, qui nostræ petitioni adversaretur, quinimò omnes unanimi consensu eidem sunt suffragati. Confectæ proinde fuerunt Regii Assensûs Tabulæ, quas supralaudatus Episcopus Nitriensis Cæsa- reæ Majestati subscribendas obtulit. Nec multis opus erat, ut Benignissimus & Ordini nostro addictissimus Princeps ad hanc nobis gratiam præstandam induceretur. Nihil itaque cunctatus Diplomati nomen suum adjecit, illudque Regiò Sigillò suò muniri jussit, eâ prorsus formâ, quam nunc subjicimus:

NOS CAROLUS VI. DEI GRATIA ELECTUS RO-
manorum Imperator semper Augustus, ac Germania, Hispaniarum, Hungaria, Bohemia, Dalmatia, Croatia, Sclavonia, &c. Rex, Archi-Dux Austria, Dux Burgundia, Brabantia, Styria, Carin- thia, Carniolia, Luxemburgi, Wirtenbergæ & Teke, Superioris & Inferioris Silesia, Princeps Suevia, Marchio Moravia, Comes Habs- burgi, Tyrolis, Ferreta, Kyburgi, & Goritia &c. Memoria

Diploma con-
 firmationis.

1718. *commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit, Universis. Quod pro parte Fidelium Nostrorum Religiosorum Sacri Ordinis Discalceatorum Sanctissimae TRINITATIS Redemptionis captivorum mediò Religiosi Fr. Martini ab Ascensione per Hereditariae Ditiones & Provincias Nostreas Caesareo-Regias actualis Commissarii Generalis exhibita sint Nobis, & praesentatae quaedam Literae Fidelium Nostrorum Honorabilium Capituli Cathedralis Ecclesiae Agriensis Fundationales in simplici papyro confectae, ejusdemque Capituli Sigillò authenticò impressivè communitae sub dato tricesimae primae mensis Maji anno proximò praeteritò millesimò septingentesimò decimò septimò emanatae, quibus mediantibus Fidelis pariter Noster Nobis Dilectus Reverendus, Spectabilisque ac Magnificus Comes Gabriel Antonius Erdedy de Monyorókerek, Montis Claudii, & Comitatus Varasdinensis Perpetuus, Episcopus Agriensis, Comitatum Heves, & Exterioris Szolnok Perpetuus Supremus Comes, Abbas S. Georgii Militis & Martyris de Jaak, & Consiliarius Noster Eundem Sacrum Ordinem de Redemptione captivorum diversis, iisque piis, ac salutaribus de causis & motivis in Civitatem suam Episcopalem Agriensem per modum Fundationis inducere, ac implantare, ac insuper iisdem Religiosis Capellam Sanctissimae TRINITATIS per defunctum Stephanum quondam Telekessy Episcopum pariter Agriensem, antelati verò Fundatoris immediatum Praedecessorem extrui curatam, ac ante Portam Hattvaniensem sic dictam, situatam una cum proventu Fundationali ad eandem Capellam pertinente, ac pecunià per praesatum Episcopum quondam Stephanum Telekessy apud Liberam Regiaeque Civitatis Nostrae Debreczinae civem investitã & elocatã, juxta seriem & methodum in antelatis Literis Capitularibus expressatam subdivisã, & distributã pleno Jure cedere atque donare, & superinde praelibatum Sacrum Ordinem, ejusdemque Religiosos Ordinaria sua, & Episcopali Autoritate, accedente etiam ejusdem Capituli voto & Consilio confirmare, atque stabilire decrevisse; Ac praeterea mentionatum Capitulum, cujus nempe Curatela & administrationi praespecificata Fundationalis pecunia concredita fuisset, futuris quoque temporibus, non modò ejusdem Summae pecunariae diligentem curam sese habiturum, verum etiam centum quinquaginta & unum florenos praedicti Sacri Ordinis Trinitariorum Residentiae Agriensis Superiori omni anno, idque a die prima mensis Junii anni praescripti millesimi septingentesimi decimi septimi incipiendo & computando, absque omni defectu*
- extra-*

extradaturum, depositurumque appromississe, & spondidisse dignoscatur Tenoris infra scripti. Supplicatum itaque exitit Majestati Nostræ nomine & in persona præfati Religiosi Martini ab Ascensione debita cum instantia humillimè, quatenus Nos prædictas Literas Capitulares super antememorati Comitis & Episcopi Gabrielis Antonii Erdædii Fundatione Testimoniales & Assecutorias modò præviò confectas & emanatas, omniæque & singula in iisdem contenta ratas, gratas & acceptas habentes Literisque Nostris Privilegialibus inseri & inscribi facientes Apostolica Regia Autoritate Nostra acceptare, approbare, roborare, ratificare, & pro antelatis Sacri Ordinis Sanctissimæ TRINITATIS de Redemptione captivorum Religiosis in præfata Civitate Agriensi modalitate præmissa fundatis, & consequenter pro toto Eorundem Ordine in perpetuum valituras gratiosè confirmare, ac Benignum etiam Regium super inde Consensum Nostrum præbere dignaremur. Quarum quidem Literarum Capitularium super insinuata Fundatione Episcopali emanatarum continentia sequuntur in hunc modum: Nos Capitulum Cathedralis Ecclesiæ Agriensis damus pro memoria tenore præsentium significantes, quibus convenit, Universis. Quòd quandoquidem Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Comes Gabriel Antonius Erdædy de Monyökerék, DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episcopus Agriensis (Titulus cum pleno dignitatis honore) Dominus & Prælatus noster Gratosissimus Sacrum Ordinem Discalceatorum sacrosanctæ TRINITATIS de Redemptione captivorum diversis, piis, ac sanctissimis de causis, nobiscum communicatis, præsertim verò exemplaris eorundem vitæ, magnæ probitatis, zeli, ac doctrinæ, nec non singularis Instituti intuitu, cujus sicut exercendi in Apostolico hocce, barbarisque ditionibus conterminante Regno campum haberent amplissimum, ita etiam maxima exinde Patriæ utilitas, atque non modicum incolarum solatium provideretur, huc Agriam inducere, atque implantare firmiter in animo decrevisset, quin & insuper die trigesima currentis mensis Maji annò millesimò septingentesimò decimò septimò eidem Sacro Ordini pro permansione, usu, & comodo inhabitantium Religiosorum Capellam Sanctissimæ TRINITATIS à pie memoria Episcopo Stephano Telekessy Prælato nostro Desideratissimo extrui curatam, & ante Portam, ut vulgò dicitur, Hattvaniensem sitam, habitam, unà & proventum Fundationis ad dictam Capellam pertinentis, ac ab eodem pia recordationis Antistite, apud Providos ciues Debreczinenses investita, atque elocata, videlicet

Inferno Fundationis Litera.

CCCCCCCC

pro

1718. duodecim annis concionibus, per unum ex praetactō Sacro Ordine, quolibet secundā Dominicā mensis ibidem, dum Processio ex Cathedrali, simul & Parochiali Ecclesia exit, habendis, florenos Rhenenses quinquaginta; pro Sacris omni septimanā uno, ad mentem & intentionem piē defuncti Domini Episcopi imbi celebrandis florenos triginta sex, sed & praterea florenos Rhenenses quinquaginta pro sartis tellis praesata Capelle, pro candelis itidem & vino ad Sacrificia Missae necessariis florenos Rhenenses decem, ac demum pro pulsu campanarum florenos Rhenenses quinque destinatos; in toto autem & summam florenos centum & quinquaginta unum perpetuis futuris temporibus possidendos, & annuatim ritē persolvendos pleno Jure cedere, dare, donareque, nec non superinde antelatum Sacrum Ordinem ejusdemque Religiosos, Ordinaria sua Episcopali Autoritate confirmare, atque stabilire, accedente nostro quoque unanimi voto & consilio, gratiosē resolvisset. Nos ea propter, quorum Curatela, perceptioni, atque erogationi praespecificata Fundationalis pecunia haecenus commissa fuerat, tam pium, ac salutarem Gratosissimi Praesulis Nostri conatum pro omni posse nostro secundare cupientes, antememorata pecuniae non modō futuris quoque temporibus diligentem curam nos habere, & gerere velle, verū etiam, uti promissum extitit, centum & quinquaginta unius florenorum Rhenensium summam Reverendorum Patrum Trinitariorum Residentiae hujatis Superiori omni annō, idque a die prima mensis Junii anni infra scripti & currentis defectu absque omni extradaturis, depositurisque appromiserimus, & sponderimus, prout promittimus, & spondemus praesentium per vigorem. Excipiendo tamen, si per temporum injurias ab ipsa civitate Debreczinensi, vel ab alia, ad quam idem capitale elocari contingeret, censum nullatenus habere possemus. In quorum omnium majus fidei robur ac testimonium praesentes Literas nostras Sigilli nostri Authentici appensione roboratas, eidem Sacro Ordini (cujus specialem Protectionem in nos benevolē assumimus) Jurium suorum pro cautela dedimus. Agriae die trigesima prima mensis Maji annō Domini millesimō septingentesimō decimō septimō. (V.S.) Capitulum Agriense. Nos itaque pro solita Nostra in DEUM pietate, & solerti in iis, quae ad majorem Divini cultūs promotionem, & Orthodoxae Romano-Catholicae Fidei propagationem, Religiosorumque Ordinum, quorum devotis ad DEUM fuis, & fundendis precibus ac suffragiis fausta & felicia Regiminis Nostri Gubernacula Nos habituros piē confidimus, incrementum conferre, aut quidpiam mome-

momenti addere possint, magis magisque ampliandis, dilatandis, & stabiliendis, cura & solitudine, humillima etiam prærepetiti Religiosi Martini ab Ascensione supplicatione pro parte totius Sacri sui Ordinis, Nostræ, modò, quò suprasata Majestati Regiæ Benignitate exaudita, Clementer & admissa, præmemoratas supradicti Capituli Agriensis Literas, super sapius dicta Fundatione Episcopali, præviò modò confectas, & emanatas, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, verùm omni prorsus vitio & suspitione carentes præsentibusque Litteris Nostris Privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione & augmento aliquali insertas & inscriptas, quò ad omnes earundem continentias, clausulas, conditiones & articulos ratas, gratas, & acceptas habentes, prædeclarata Apostolica Regia Authoritate Nostra acceptavimus, approbavimus, roboravimus, ratificavimus, ac pro sæpèfatis Religiosis Sacri Ordinis Sanctissime TRINITATIS de Redemptione captivorum in annotata Civitate Agriensi præinserta modalitate fundatis, consequenterque toti eorundem Ordini in perpetuum valituras, gratiosè confirmavimus, ac Benignè etiam Regium superinde Consensum Nostrum præbuimus. Imò acceptamus, approbamus, roboramus, ratificamus, & ut pro iisdem Religiosis Patribus sufficiens pro Ecclesia & Conventu locus & aliis accessoriis spatium (casu, quò necdum aliquod exscissum fuisset) exscindi possit, superinde Benignum pariter Consensum Nostrum præbemus & Assensum. Salvo Jure alieno. Harum Nostrarum Secretò Sigillò Nostrò, quò ut Rex Hungariæ utimur, impendenti communitarum vigore & Testimonio Literarum. Datum per manus Fidelis Nostri Dilecti, Reverendi, Spectabilisque ac Magnifici Comitæ Ladislai Adami Erdædy de Monyórokerék Montis Claudii & Comitatus Varasdinenfis Perpetui, Episcopi Nitriensis, Locique & Comitatus ejusdem nominis Perpetui Supremi Comitæ, Cancellariæ Nostræ Regiæ Aulicæ Hungariæ Primarii Assessoris & Consiliarii Nostri, in Civitate Nostra Vienna Austriæ die quinta mensis Augusti, Annò Domini millesimò septingentesimò decimò octavò Regnorum Nostrorum Romani septimò, Hispaniarum decimò quintò, Hungariæ verò Bohemiæ & Reliquorum annò octavò.

Carolus.

Ladislaus Adamus Erdædy
Episcopus Nitriensis.

Elias Wannechy.

1718.

CAPUT XV.

Belgradi Cœnobium impetratur.

Occasione
statuendi Bel-
gradi Conven-
tuum.

Difficultates
aruantur.

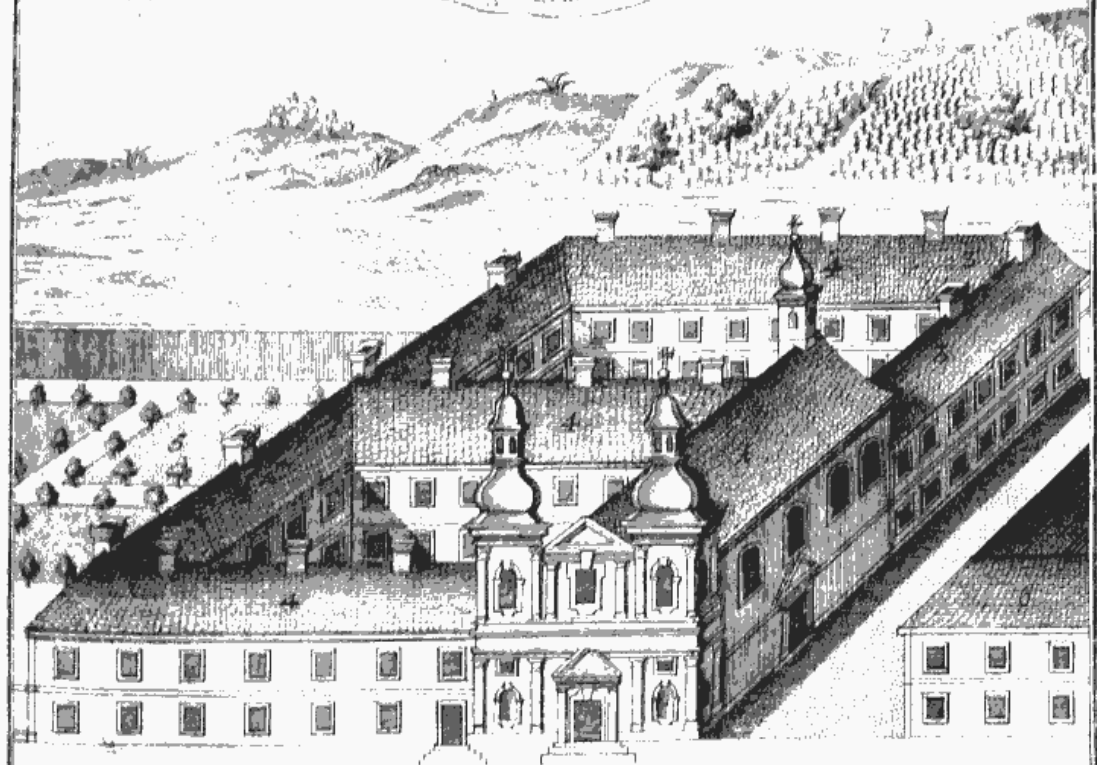
Alii duo Sa-
cerdotes Bel-
gradum mit-
tuntur.

I. UT primum Pax cum Oriente coaluit, nostros desiderium incessit Belgradi Ordinis cœnobium statuendi. Accidit opportunè, ut P. Josephus a Jesu Maria, captivorum Redemptor, negotiis quibûsdam compulsus sub idem planè tempus iter in Transilvaniam adornaret. Huic itaque proximè discessuro P. Martinus ab Ascensione Commissarius Generalis injunxit, ut indicando postularet, quem in repartitione Præsidii facile impetraturus credebatur. Obtemperavit Pater suapte alioquin in Ordinis propagationem intentissimus, atque in hunc finem a Comite Stharenbergio emerito Belliduce commendatitias litteras obtinuit, quibûs Comes Belgradi Præfectum obsecrabat, daret operam, ut Patres Trinitarii votorum suorum compotes efficerentur. His instructus P. Redemptor socium sibi adscivit fratrem Ildephonsum a S. Josepho, & Belgradum magna spe profectus litteras tradidit Odwirio. Equidem insigni benevolentia ab illo receptus fuerat, sed cum Pater negotium, cujus causâ venerat, inciperet urgere, & Turcicum quoddam fanum, Moscheas nominant, suo Ordini donari peteret, ubi Templum pro cultu Sanctissimæ TRINITATIS, & cœnobium pro Religiosorum habitatione edificari posset, tergiversari cœpit Odwirus, prætexens id sibi integrum non esse, cui a Cæsare minimè possessio, sed solum defensio Præsidii commissa fuisset; addidit tamen, si Ordini in aliis rebus gratificari posset, se nulli labori aut industriæ parsurum. Quamvis autem Pater frequentius apud eum instaret, præter verba nihil retulit. Torfit res ista Patris animum, adeoque afflixit, ut ex tædio infructuosi laboris sui, & ex aëris, quem locus nondum satis a Turcarum immunditiis repurgatus corruerat, iniquitate unâ cum fratre socio ægritudinem contraxerit. Lectulo igitur affixus ad P. Octavianum Ordinis Minorum Capucinorum deferri voluit, & obtinuit; dictus namque Pater Octavianus ibidem æquè cum socio in precaria domo versabatur. Hic P. Redemptor scriptis Viennam litteris de toto rei statu Superiores edocuit, questusque febrium inclementia a suscepto in Transilvaniam itinere se retardari, petiit, ut duo Ordinis Sacerdotes Belgradum mitterentur, qui rem propositam instantius urgerent, se namque pluribus ex causis impediri a cœpto negotio ulterius promovendo.

II. Designantur igitur ad pertexendam hujus negotii telam P. Joannes a S. Agnete sub idem tempus Viennensis Cœnobii Vicarius, & P. Cœlestinus a S. Cunegunde, qui junctum sibi munus alacriter susceperunt, firmiter persuasi, se Belgradi paratam jam aliquod domicilium reperturos; nondum enim quidpiam de sinistro hujus prætensionis successu inaudiverant, quod omnia celare consultum videretur. P. Joannes, ut Viennæ multorum favores & necessitudines sibi jam pridem demeruerat, ita &

*Quem pater fecit huius domus ut Torcularium
Sic statum e' Vago Cuius onerosa premet.*

1. Fanum Turcicum Belgradi in Ecclesiam huius formae convertendum 2. Beatissimae Virginis
DE IPARA imago in ara principe publicae venerationi exposita 3. Pars Monasterii Ordinis Excalcea-
torum SSS. TRINITATIS Redemptionis Captivorum aedificata 4. Pars reliqua in
hanc formam aedificanda 5. Viridarium Conventus 6. Domus vicina RR. PP. Societatis
JESU 7. Montes vineis consiti, ad quos e nostro Conventu prospectus patet.

& multa pro usu & subsidio novi cœnobii Belgradensis ab amicis corrogaverat, ac demum rebûs omnibûs convasatis secundâ Augusti flumentano itinere Belgradum contendit; quò etiam decimâ sextâ dicti mensis, eadem nimirum die, quâ anno superiore Turcæ apud Taurunum ingenti clade profligati fuerunt, salvus & incolumis cum Patre socio pervenit. Huc delati primas statim curas suas ad quærendum P. Redemptorem converterunt, quem tandem apud P. Octavianum Capucinum cum fratre Ildephonso a febribus nonnihil jam sibi restitutos consalutavêre. Existimabant tunc illi, res suas jam esse in vado; sed postquàm intellexissent, socium P. Octaviani pridie tumulo illatum, de Domicilio verò Ordinis nostri nihil adhuc impetratum fuisse, tunc enim verò cohorrûere novi hospites, nec quò se verterent, habebant. Verùm cùm alius locus non suppeteret, necessitate coacti precario apud P. Octavianum interim hærent, qui omnes quatuor nostros Religiosos ex eleemosynis, quas per diem colligere potuit, magna sanè charitate sustentavit. Nostri autem ne nihil agere viderentur, frequentius Odwirium cum aliis Ordinis nostri fautoribus adiverunt, & ab eodem aliquem locum sibi concedi flagitârunt, quem inhabitare possent. Sed Odwirus, quamvis mirificum erga Ordinem nostrum studium præferret, in assignatione tamen alicujus loci nihil magis resolvit, aut expedit, quam prius & antea.

III. Has inter angustias fortuitò inciderunt in Fleischmannum, Cæsarei Residentis munere olim Constantinopoli perfun-ctum, nunc autem Bellicis Consiliis adlectum. Redierat ille sub hoc tempus Belgradum, postquàm in definiendis utriusque Imperii limitibus aliquamdiu occupatus fuisset. Huic nostri tanquam veteri amico sincerè afflictionem suam exposuerunt, & ab illo auxilium sive consilium postulârunt. Vir illustris, & eximius Ordinis nostri Fautor jubet eos bonum animum habere, pollicitus, se omnia in favorem nostrum tentaturum, quæcunque valeret. Nostri itaque comitatus e vestigio Odwirium accessit, rogavitque, ut Fanum Turcicum cum aliquot domibus Patribus Trinitariis pro construenda habitatione assignare dignaretur. Verum enim verò Odwirus veterem suam oden repetiit, dixitque, jus talia conferendi penès solum Cæsarem esse. Fleischmannus ex adverso jussit eum securum esse de Cæsare, promisitque se effecturum, ut Cæsarea Majestas nostris haud gravatè stabilem Belgradi sedem sit concessura, cujus rei vadimonium in se recepit; obsecravit proinde Odwirium, ut interea donec ipse Viennam esset profecturus, nostris precarium aliquod domicilium tribueret, se autem hanc gratiam, velut sibimet collatam, æstimaturum. Non ignorabat Odwirus quantam auctoritatem tum apud Aulam Viennensem, tum apud Bellicum Consilium Fleischmannus obtineret. Annuit igitur precibus ejus, concessitque, ut locum sibi exquirere, sub hac tamen conditione, ut si nostros locò exturbari contingeret, nulla inde sibi posset causa, aut culpa imputari.

IV. Exinde nostri ad lustranda Turcica Fana conversi, dum

D d d d d d d

omnia

1718.

16. Augusti
Belgradum
veniunt.

Apud P. Octavianum Capucinum nostros divertunt.

Magnam charitatem apud eundem experiuntur.

Fleischmanni operæ locum obtinent.

Fanum Turcicum exquirunt & habitationem inveniunt.

1718.

omnia sollicitis oculis explorant, in illa urbis parte, quæ ob multitudinem Germanorum civium ibidem habitantium Germanica civitas dicitur, quoddam repperunt fanum in conspicuo & editiore loco situm, cujus quadratam structuram plumbeum tectum coronabat. Hoc dum illi undique inspiciunt, placuit confestim locus iste, quem & situs salubritas, & fani elegantia commendabat, Significaverunt itaque Odwiro, se fanum repperisse, cui acquiescerent: rogârunt proinde, ut domos aliquot vicinas pro Religiosorum habitatione addere vellet. Respondit ille: Patres fanum retinerent, donec Sua Majestas Cæsarea aliud disponderet, interim quoque ex contiguas domibus, quotquot vellent, pro sua habitatione eligerent. Hoc responso nostri erecti tres ædes cum suis hortis fano vicinas, & eo tempore a militibus infestas delegerunt, quas cum prius incolere non possent, quoadusque milites in alium locum emigrassent, fanum interea a sordibus repurgârunt, illudque juxta ritum sanctæ Ecclesiæ exornârunt: postea verò, cum milites jam in alia loca se transtulissent, nostri vacuas ædes inhabitare cœperunt.

Primum Sacrum celebratur.

V. Tandem die vigesima septima mensis Augusti omnia fuerunt parata ad primum Sacrificium in eo Templo celebrandum, quod prius Mahometanæ superstitionis labe contaminatum optabili metamorphosi nunc in Templum Sanctissimæ TRINITATIS transiverat, nulli tamen adhuc Episcopali Diœcesi adscriptum. Ut autem prima hæc functio majori splendore perageretur, ad eam suâ præsentia cohonestandam invitati fuerunt imprimis Odwirus, Comes Trautmannstorffius & Fleischmannus, qui etiam cum aliquibus urbis civibus religiosè comparuerunt. Primum Missæ Sacrificium P. Redemptor celebravit, qui eò finitò protinus cum Socio suo in Transilvaniam discessit, magnificè lætus, quod dubium hoc, & propè jam desperatum negotium tam prospero successu terminatum viderit. Hæc fuerunt initia nostræ Domûs Belgradensis, quæ Germanorum militum & civium subsidiis adjuta post paucos annos in commodum Cœnobium adolevit, cujus incrementis non modicum contulit Eminentissimi Cardinalis Czakii Archiepiscopi Coloczensis pietas, qui in ipsis principiis Belgradum delatus nostram Ecclesiam invisit, nobisque pro sublevanda pauperie haud contemnendam pecuniarum eleemosynam reliquit, cujus beneficentiam complures alii imitati Conventum hunc novis structuris ad eum statum, quem nunc obtinet, evexerunt.

Inscriptio Arabica supra januam templi.

VI. Sed neque illud prætereundum esse censeo, quod sit memorabile, & ejusdem fani Turcici originem, ætatemque doceat: videlicet supra januam forinsecus marmorea tabula quadratæ formæ muro inserta fuit, litteris Arabicis undique inscripta, quas Carolus Mommartz Cæsareus Orientalium linguarum Interpres in Latinum Idioma sic transtulit: *Altum nunc in Civitate edificavit Templum Hatfchi Mubieddin Mercator. Invidiam conciperet Mani, structuram illius si videret. Constructori illius multa sit laus. Zeini alta dicit voce: antequam quinque preces, fac illi Chronographicum. Annò Hegiræ 981. id est: annò CHRISTI 1574.* Et si verò hujus Inscriptionis sensum secundum omnia perdifficile sit assequi

Prospectus Ecclesiae, et Conventus nostri Illaviensis.
 1 Templum. 2 Monasterium. 3 Castrum S. R. I. Comitis à Kónis, 1690.
 4 Hortus. 5 Piccina. 6 Vagus fluvius. 7 Trucka oppidum cum acceteris
 Ord. S. Francisci. 8 Orosianka seu Löwenstein vetus castrum - 5.

assequi, cognoscitur tamen ex ea præcipuum, nempe quis auctor hujus fani fuerit, & in quo anno perfectionem suam attigerit. Paucos ante annos consilio quorundam hæc tabula de loco suo remota nunc intra cœnobium pro memoria posteritatis asservatur.

1718.

C A P U T XVI.

Illaviæ ad novum Templum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum transfertur.

I. **Q**UO tempore Illaviæ novum Templum ædificabatur, nostri pro Divinis officiis celebrandis Sacellò in ipsis Cœnobii claustris decenter constructò & ornatò usi fuerunt. Tenuit hujus Sacelli usus ad annum præsentis sæculi decimum octavum, in quo post absolutam Ecclesiæ structuram Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum ad novum Templum translatum fuit die vigesima mensis Novembris in anniversaria Solemnitate Sancti Patris Nostri FELICIS VALESII. Ad hanc Translationem festivè obsequendam pridem omnia magna sollicitudine preparata fuerunt, & invitati convolarunt ex tota vicinia præcipui quique viri Ecclesiastici & Politici Ordinis, ut ad posterorum memoriæ solennem hunc actum testarentur, & condecorarent. Manè horâ octavâ dicti diei P. Stephanus a Resurrectione Illaviensis Cœnobii Minister in veteri Sacello assistente Religiosa Communitate nostra Solemne Sacrum decantavit, quò absolutò Reverendissimus Dominus Adamus Geörus, Canonicus Nitriensis, ac ejusdem Diocesis Archidiaconus, & Curio Trenchinensis, Pontificalibûs ornamentis indutus, aram accessit, & thure posito Venerabile Sacramentum adoravit: acceptâ deinde in manus Hierothecâ, versòque ad populum vultu Ecclesiasticum Hymnum *Pange lingua* inchoavit, quem musici in processione inter tubarum, tympanorûmque applausum modulato carmine ad finem perduxerunt.

Illaviæ abfoluta Ecclesiâ ad Translationem SS. Sacramentum omnia.

II. Duéta est Supplicatio trans Cœnobii januam præcedente nostra Communitate sub Crucis vexillo, singulis Religionis ardentes cereos gestantibûs. Hos secutus est supradictus D. Adamus Geörus Venerabile Eucharistiæ Sacramentum præferens, magna Ecclesiasticorum Ministrorum turbâ circumfusus. Successerunt deinde e Clero & Nobilitate permulti, quorum singuli lucentes itidem cereos in manibus tenebant. Agmen claudabant inferioris conditionis homines ex utroque sexu, qui similibûs omnes candelis instructi longo ordine sequebantur. Postquam Supplicatio factò parvo circuitu novum Templum subivisset, Hierotheca super principem aram in pretioso foliò collocata fuit. Quò factò Musicorum chorus præcinente eodem Reverendissimo Ambrosianum Hymnum *TE DEUM LAUDAMUS* inter tubarum tympanorûmque clangores atque fragores bellicarum machinarum decantavit.

Per translationem SS. Sacramentum.

1718.
Solemne Sa-
crificium.

Concio.

Apoc. 21. v. 5.

Vespern.

III. Postea Solemne Sacrificium de Dedicatione Templi Divino Numini oblatum fuit, sub cujus decursu aërea tormenta tribus vicibus rursus intonare. Liturgiam Concio excepit, quam habuit Reverendus Dominus Stephanus Nosdroviczkus, Cathedralis Ecclesiae Nitriensis item Canonicus, & Dubnicensis oppidi Parochus in illum textum Apocalypseos: *Ecce nova facio omnia*, qui post thema pronunciatum tria Evangelia de Dedicatione Templi, de Sancto Patre Nostro FELICE, & de occurrenti Dominica recitavit. Finito Sermone in quatuor aris tumultuario opere excitationis tam ab exteris, quam a nostris Sacerdotibus plura simul fuere celebrata Missae Sacrificia. Post meridiem horam competentem Vespertinae Laudes inter musicos concentus & frequentis populi affluxum persolutae solemnitate clausurunt. Quae & nos non solum annum hujus Saeculi decimum octavum, verum etiam octavum Librum Annalium nostrorum claudimus.

AN-